

2022

KONKURRENSVERKET
Årsredovisning 2022

Generaldirektören har ordet

År 2022 var det 30 år sedan Konkurrensverket bildades. Allt sedan dess har vår vision varit *Välfärd genom väl fungerande marknader*. Visionen omfattar såväl konkurrens- och upphandlingsfrågor som otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Den gäller i såväl goda tider som i tider av oro, när kriser hotar eller slår till med full kraft.

Kriser av olika slag präglar vår omvärld. Så ser det ut i skrivande stund och så såg det ut under förra året. Oron i omvärlden påverkar förstås även Konkurrensverket, men den ruckar vare sig på vår vision eller på vårt dagliga arbete. Även i oroliga tider ska marknader fungera på bästa sätt, till nytta för konsumenter och samhälle.

Med det som utgångspunkt fattade vi under hösten 2022 beslut om att addera ytterligare en strategisk satsning till våra befintliga. Till de tidigare, som rör konkurrens på digitala marknader, hållbar utveckling och offentligt finansierade tjänster, lade vi en ny satsning som innebär att vi ska fokusera på vikten av att upprätthålla en väl fungerande konkurrens även i kristider. Under senhösten inledde vi ett arbete med att ta fram en serie analyser som belyser konkurrens i kristider. Bland de frågor vi kommer fördjupa oss i märks marknaden för livsmedel och energifrågor och marknaden för drivmedel.

För Konkurrensverket innebar 2022 att vi också införlivade nya arbetssätt och förändrade regelverk i vår verksamhet. Den 1 februari infördes nya upphandlingsregler med syfte att förenkla tillämpningen och ge upphandlande myndigheter mer flexibilitet när de upphandlar. Med nytt regelverk uppkommer nya frågor och vi följer noga utvecklingen för att se och analysera vilka effekter förändringarna får för upphandlande myndigheter och oss som tillsynsmyndighet.

Vi såg också en överenskommelse slutas mellan EU-parlamentet och ministerrådet om rättsakten om digitala marknader (Digital Markets Act, DMA). Den nya regleringen omfattar de stora onlineplattformarnas verksamhet. Här kommer Konkurrensverket, tillsammans med EU:s övriga konkurrensmyndigheter, att ha en viktig roll i arbetet med att stödja EU-kommissionen i tillsynsarbetet. Den 1 juni trädde också EU:s nya vertikala gruppundantagsförordning och riktlinjer i kraft. Det reformerade regelverket är bland annat bättre anpassat till dagens affärsklimat med ökande e-handel och digitala plattformars växande betydelse. Motsvarande ändringar har gjorts i det svenska gruppundantaget för vertikala avtal och kommer att börja gälla under 2023.

Precis som införandet av rättsakten om digitala marknader föregicks den nya vertikala gruppundantagsförordningen av förhandlingar. I båda fallen deltog medarbetare från Konkurrensverket på olika sätt och i olika omfattning med sin expertkunskap. Att vi är med och bidrar till regelverkens utveckling är mycket värdefullt. Det ger oss också möjligheter att inhämta viktig kunskap som återförs till vår egen verksamhet via de medarbetare som deltar i förhandlingarna. Samarbetet inom ramen för EU har vuxit sig allt starkare under åren och är nu viktigare än någonsin.

Till förra årets nyheter hör också att Konkurrensverket utsågs att ta emot och följa upp rapporter om missförhållanden inom konkurrens och offentlig upphandling enligt den så kallade visselblåsarlagen. Vi öppnade en extern rapporteringskanal i juli. I den nya visselblåsar-tjänsten tar vi emot tips som har upptäckts i arbetsrelaterade sammanhang. Våra tidigare kanaler går förstås fortfarande att använda för den som vill lämna tips eller klagomål som har upptäckts på andra sätt. Tips är mycket viktiga för vår tillsyn. De ger oss god hjälp att upptäcka och utreda överträdelser.

Ett exempel på tipsens betydelse är den utredning som vi inledde efter att vi hade blivit kontaktade av en upphandlande myndighet som tyckte sig se indikationer på samarbete mellan två taxibolag i samband med att de lämnade anbud i en upphandling av färdtjänst. I oktober fattade vi beslut om att de båda bolagen skulle betala konkurrensskadeavgift för ett otillåtet samarbete. Det var första gången vi tillämpade de befogenheter som ger Konkurrensverket rätt att som första instans fatta beslut om konkurrensskadeavgift. Beslutet fattade vi i enlighet med vår fastslagna process för intern kvalitetssäkring i utredningar inom konkurrenstillsynen. De delvis nya arbetsrutinerna testade vi nu för första gången och jag kan konstatera att de föll väl ut.

Under 2022 fattade vi för tredje gången sedan 2019 ett interimistiskt beslut. Det gällde ett företag verksamt i finansbranschen där vi tillfälligt förbjöd bolaget att genomföra ett planerat agerande under det att vi genomförde vår utredning. Det interimistiska beslutet fattades för att skydda konkurrensen på den aktuella marknaden. Efter ett skyndsamt beslut och en snabb utredning kunde vi avsluta ärendet då bolaget meddelade att det inte skulle genomföra sina planer.

Under årets sista kvartal kom en viktig dom från Patent- och marknadsöverdomstolen som slog fast att ett företag i livsmedelsbranschen hade gjort sig skyldigt till ett otillåtet samarbete i samband med en upphandling. Av domen framgick också att företaget inte skulle få eftergift från konkurrensskadeavgift, det vill säga att företaget inte hade underlättat vår utredning på ett sådant sätt att företaget skulle slippa att betala avgift. Eftergiftsprogrammet är ett viktigt verktyg i vårt tillsynsarbete och det är betydelsefullt att domstolen gjorde tydligt att eftergift endast är möjligt när ett företag på eget initiativ lämnar information och bevisning av betydelse till Konkurrensverket.

Under året har vi utrett ett flertal ärenden där upphandlande myndigheter har genomfört direktupphandlingar med coronapandemin som argument. Jag har stor förståelse för att pandemin försatte många upphandlande myndigheter i en svår och pressande situation, men i flera av de utredningar vi har genomfört utgjorde inte pandemin tillräckliga skäl för direktupphandling. Här vill jag om igen understryka vikten av att upphandlande myndigheter har rutiner på plats som fungerar även i kristider.

Vi kan också se tillbaka på vårt första år som tillsynsmyndighet för lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Vi har utrett våra första tillsynsärenden och publicerat två ställningstaganden där vi tydliggör hur vi anser att lagen ska tolkas och tillämpas. Vi har också fortsatt våra kommunikationsinsatser för att sprida kännedom om lagen och bygga tillit till vårt arbete. Att ha en pågående dialog med branschen är mycket viktigt för oss och det webinarium vi arrangerade i november är ett exempel på vår ambition att dela med oss av våra insikter och utmaningar, samtidigt som vi vill ge marknadsaktörer möjlighet att dela sina erfarenheter med oss.

Inom ramen för vårt uppdrag att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet publicerade vi rapporten *Privata digitala vårdtjänsters påverkan på konkurrensförhållanden inom primärvården*. Vår undersökning visar att det inte råder konkurrens på lika villkor mellan vårdcentralerna i vårdvalssystemen och de privata digitala vårdgivarna som verkar med utomlänsersättning. Här förordar vi därför en översyn av systemet med utomlänsersättning.

År 2022 var ett innehållsrikt år för Konkurrensverket med förändringar av regelverk, omfattande tillsynsutredningar som färdigställdes och viktiga projekt som inleddes. Allt det här kräver kvalificerade insatser av kunniga medarbetare och vi arbetar aktivt för att vara en så attraktiv arbetsplats som möjligt. Allt för att attrahera och behålla kompetenta medarbetare. Förutom intressanta och givande arbetsuppgifter erbjuder vi bland annat möjligheter till distansarbete. En personlig överenskommelse ger medarbetarna möjlighet att arbeta hemma upp till två dagar i veckan. Under året följde vi upp distansarbetet med en enkät som visade att såväl chefer som medarbetare anser att distansarbetet har positiva effekter på verksamheten.

Som jag inledningsvis nämnde är det 30 år sedan Konkurrensverket bildades. Det uppmärksammade vi på flera sätt och vid flera tillfällen under 2022. Att titta i backspegeln har varit mycket spännande och jag kan konstatera att oavsett tidsperspektiv har vår verksamhet alltid präglats av dagsaktuella och angelägna samhällsfrågor – hela tiden med välfärd genom väl fungerande marknader som vår vision. Den ambitionen ligger fast och kommer även fortsatt att präglå vårt viktiga arbete.

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Innehåll

Generaldirektören har ordet.....	3
Konkurrensverkets uppdrag och vision.....	9
Årsredovisningens disposition.....	10
Intern styrning och uppföljning.....	11
Konkurrensverkets tillsynsverksamhet	13
Fördelning av resurser mellan tillsynsområden.....	13
Prioriteringar.....	14
Interna tidsfrister.....	14
Extern visselblåsarfunktion.....	14
Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten	15
Konkurrens.....	17
Offentlig upphandling.....	27
Otillbörliga handelsmetoder	41
Rapporter	48
Rapporter på uppdrag av regeringen.....	49
Rapporter till EU-kommissionen.....	49
Resultat av rapport- och analysverksamheten	50
Remisser	51
Exempel på yttranden under 2022	51
Remissernas resultat.....	57
Samverkan	58
Samverkan med Upphandlingsmyndigheten	58
Samverkan mot osund konkurrens och korruption.....	58
Samverkan med Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten	59
Samverkan med europeiska och nationella tillsynsmyndigheter	59
Medverkan i offentliga utredningar.....	59
Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag.....	60
Referensgrupper och andra organ.....	60
Resultat av samverkan.....	61
Forskning.....	62
Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2022	62
Uppdragsforskning	64

Forskningsseminarium och uppsatsstävling	65
Rådet för forskningsfrågor	66
Forskningens resultat	67
Internationellt arbete	68
EU	68
Nordiskt samarbete	70
Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	71
International Competition Network	71
Resultat av det internationella arbetet	72
Kommunikation	73
Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval	73
Konkurrensverket i media	76
Kännedom och målgruppsanalys	77
Kommunikationens resultat	77
Organisation och kompetensförsörjning	78
Organisation	78
Kompetensplanering och rekrytering	78
Kompetensförsörjningens resultat	81
Fakta i korthet	82
Ekonomisk översikt	88
Sammanställning över väsentliga uppgifter	90
Resultaträkning	92
Balansräkning	93
Anslagsredovisning	95
Redovisning av beställningsbemyndiganden	96
Noter och tilläggsupplysningar	97
Tilläggsupplysningar	97
Noter	100

Konkurrensverkets uppdrag och vision

Konkurrensverket är Sveriges förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor. Vår uppgift är att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna.

Konkurrensverket är också tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vi arbetar för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. En aktiv, tydlig och transparent tillsyn ska bidra till effektiva och korrekta upphandlingar.

Från den 1 november 2021 har vi även i uppdrag att utöva tillsyn över lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH.

Vår ambition är att Konkurrensverket ska vara en professionell, kompetent, förtroendeingivande och effektiv myndighet, som bidrar till konsumentnytta genom arbetet med att säkerställa och utveckla konkurrensen i privat och offentlig verksamhet. Vår vision, som sammanfattar både vårt uppdrag på konkurrensområdet, tillsynen av den offentliga upphandlingen och otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter är *Välfärd genom väl fungerande marknader*.

Konkurrensverkets uppdrag framgår av förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket och de årliga regleringsbrev. Konkurrensverket ska följa utvecklingen inom myndighetens ansvarsområden, uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling, lämna förslag till konkurrensutsättning och till regelreformer samt samla in uppgifter för statistikändamål.

Utöver att bedriva tillsyn har Konkurrensverket i uppdrag att se till att de regelverk och rutiner myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag samt att stödja och utveckla forskningen inom de konkurrens- och upphandlingsrättsliga områdena. Konkurrensverket har också ett uppdrag att bedriva ett nationellt och internationellt samarbete inom myndighetens verksamhetsområden, bidra till utveckling och vid behov samverka med motsvarande myndigheter i andra länder.

Vi sprider information och ökar kunskapen om upphandling, konkurrens och om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. I uppgiften ingår att informera berörda aktörer om avgöranden, tillsyn och EU:s konkurrens- och upphandlingsregler. Konkurrensverket ska främja ett konkurrensinriktat synsätt och verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna. Vi ska sträva efter en effektiv samverkan med andra myndigheter och berörda aktörer. För att utveckla den offentliga upphandlingen ska Konkurrensverket samverka med Upphandlingsmyndigheten.

Under 2022 har Konkurrensverket i enlighet med instruktion och regleringsbrev för myndighetens verksamhetsområde arbetat med:

- tillsyn
- förbättringsåtgärder
- kunskapsspridning
- forskning
- internationellt arbete
- samverkan med andra myndigheter och aktörer.

Årsredovisningens disposition

Konkurrensverkets årsredovisning utgår från återrapporteringskrav i regleringsbrev och uppgifter enligt instruktion och är disponerad utifrån kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, FÅB. Redovisningen rymmer avsnitt om styrning och uppföljning, mål och resultatindikatorer med resultatredovisning för konkurrens- och upphandlingsområdena samt för tillsynsuppdraget gällande otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Utöver tillsynsutredningar belyser redovisningen rapporter, remisser, myndighetens samverkan, forskning, internationellt arbete, kommunikation, organisation och kompetensförsörjning. Avslutningsvis följer fakta i korthet och finansiell redovisning.

Vi inleder med en kort redogörelse över verksamhetens interna styrning, uppföljning och mål samt belyser därefter de strategiska satsningar som myndigheten formulerat för 2022.

I den följande delen går vi in på Konkurrensverkets tillsynsverksamhet, där vi bland annat tar upp fördelning av resurser mellan tillsynsområden, redogör för prioriteringar och vilka resultatindikatorer vi använder oss av.

I avsnittet om konkurrens redogör vi för hur vi anser att vår tillsyn bidrar till effektivare konkurrens och väl fungerande marknader. Vi ger exempel på konkurrenstillsynsutredningar 2022 samt en översikt gällande beslut och domar i domstol.

I avsnittet om offentlig upphandling redogör vi för områden som varit föremål för tillsyn och de åtgärder som vidtagits för ökad regelefterlevnad. Vi redovisar ärenden i vilka frågan om upphandlingsskadeavgift aktualiserats eller som resulterat i beslut där vi konstaterar att det skett överträdelser av regelverket. Vi belyser även konkurrens i offentlig upphandling och förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar.

Därefter följer en beskrivning av resultat och exempel på tillsynsutredningar avseende otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan.

Följande del belyser årets publicerade rapporter och sammanfattande exempel på yttranden utifrån ett urval baserat på bransch. Under samverkan redogör vi för Konkurrensverkets samverkan med myndigheter och andra aktörer, bland annat samarbeten med Upphandlingsmyndigheten, och medverkan i utredningar.

I avsnittet om forskning ger vi en kortfattad beskrivning av forskningsprojekt och relaterade insatser under året, inklusive uppdragsforskning, uppdelat på konkurrens och offentlig upphandling. Vi redovisar statistik avseende antalet ansökningar om forskningsmedel, antalet forskningsprojekt som beviljats stöd och totalt beviljade medel. Översiktligt tar vi upp hur resultatet av forskningen bidrar till ökade kunskaper internt såväl som externt.

Efterföljande del rör internationellt arbete och redogör för internationell samverkan och bidrag till den internationella utvecklingen relaterat till Konkurrensverkets verksamhet.

Insatser på kommunikationsområdet och myndighetens utrymme i media går vi närmare in på i avsnittet om kommunikation.

I avsnittet om organisation och kompetensförsörjning redogör vi för kompetensplanering och rekrytering, kompetensutveckling, och hur vi säkrar kompetensförsörjningen för att kunna fullgöra myndighetens uppgifter. Vi presenterar här även nyckeltal i jämförelse med de två föregående åren.

Årsredovisningens avslutande del inkluderar fakta i korthet och finansiell redovisning.

Intern styrning och uppföljning

En betryggande intern kontroll innefattar en bedömning av riskerna i verksamheten, åtgärder utformade för att hantera riskerna samt uppföljning och utvärdering av åtgärderna i syfte att ständigt utveckla och förbättra verksamheten. Konkurrensverket har utarbetat en övergripande struktur för hur intern styrning och kontroll ska ske kontinuerligt under året och på vilket sätt olika delar av myndigheten ska involveras och bidra (dnr 535/2021).

Konkurrensverket följer fortlöpande upp verksamheten. Det är en viktig del i arbetet att säkerställa kostnadseffektivitet. I Konkurrensverkets uppdrag ingår att tillse att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag. En central bas för uppföljningen är de resultatindikatorer som används i årsredovisningen. Även riskanalyser följs upp för att säkerställa att identifierade riskminimerande åtgärder har vidtagits. För enskilda ärenden och projekt följs bland annat nedlagd tid och kostnader upp.

Kompetensutvecklingsinsatser utvärderas och insatsernas fördelning mellan olika enheter och medarbetare stäms av i chefsgruppen för att säkerställa gemensamma och effektiva prioriteringar. Prioriteringar som gjorts i tillsynen utvärderas löpande på chefsnivå i syfte att dra lärdomar kring eventuella behov av uppföljningar av ärenden eller uppdatering av prioriteringspolicyn.

Resultatmått som kopplar till målen i Konkurrensverkets verksamhetsplan följs upp varje år och redovisas för chefsgruppen innan en ny verksamhetsplan färdigställs. Projekt utvärderas utifrån en verksövergripande modell. Andra styr- och uppföljningsverktyg är ärendehanteringssystem, omvärlds- och mediebevakning samt ekonomi- och personaladministrativa system. Konkurrensverket anlitar Statens servicecenter för bland annat löneadministration och fakturahantering. Information om hur Konkurrensverkets intressentgrupper upplever regelverken får vi bland annat genom enkätundersökningar, öppna hus och webinarier (dnr 618/2022).

Mål och resultatindikatorer

Regeringen har inte formulerat mål för Konkurrensverkets verksamhet. Konkurrensverket har dock formulerat egna mål relaterat till våra uppgifter. Målen har utarbetats och justerats över tid genom diskussioner i chefsgruppen, interna chefsseminarier och med synpunkter från medarbetarna. I samband med framtagandet av dessa mål har vi även formulerat ett antal resultatindikatorer som vi bedömer ligger i linje med de rekommendationer som Ekonomistyrningsverket ger för resultatredovisningen.

Strategiska satsningar under 2022

För 2022 har Konkurrensverket inledningsvis formulerat tre, slutligen fyra, strategiska satsningar. Med strategisk satsning avses ett område, en sakfråga eller bransch som berör en stor del av Konkurrensverkets verksamhet och som vi bedömer bör uppmärksammas särskilt under en viss tidsperiod. En strategisk satsning kan exempelvis omfatta resurser, intern kunskapsuppbyggnad och extern kommunikation. De strategiska satsningarna har under året varit *konkurrens på digitala marknader*, *hållbar utveckling*, *offentligt finansierade tjänster* och *konkurrens i kristider*. Den sistnämnda satsningen tillkom vid en uppdatering av verksamhetsplanen som, med anledning av händelser i omvärlden, genomfördes i november 2022 (dnr 714/2022).

Den strategiska satsningen konkurrens på digitala marknader utgjorde grund för initierandet av uppdragsforskningsrapporten *The regulation of platform business practices under general competition law and in related legal systems – a Swedish perspective* (uppdragsforskningsrapport 2022:6).

Konferensen Pros and Cons, som Konkurrensverket anordnar varje år, hade 2022 temat *Sustainability Considerations*. Inom ramen för den strategiska satsningen hållbar utveckling har vi under året också initierat en marknadsstudie om laddinfrastruktur och laddtjänster (dnr 320/2022) och deltagit i flera internationella möten och seminarier. Samma strategiska satsning var även utgångspunkt när Konkurrensverket beställde uppdragsforskningsrapporten *Att upphandla med miljöhänsyn – när, hur och varför?* (uppdragsforskningsrapport 2022:5).

Konkurrensverkets rapport om digitala vårdtjänster (rapport 2022:3) kopplar till satsningen på offentligt finansierade tjänster. Inom ramen för samma satsning har vi också utarbetat en rapport om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet på gymmarknaden (rapport 2022:2).

Konkurrens i kristider har vi uppmärksammat genom att ta fram information för publicering i början av 2023 om Konkurrensverkets syn på olika krisaspekter (dnr 713/2022). Inom ramen för denna strategiska satsning har vi även arbetat med en förstudie om drivmedel och prissättningen på drivmedelsmarknaden (dnr 579/2022). Analysen av drivmedelsmarknaden är den första i en serie analyser i korthet där vi under 2023 kommer att belysa konkurrens i kristider. Redan tidigare under 2022, det vill säga innan konkurrens i kristider tillkom som en strategisk satsning i verksamhetsplanen, har myndighetens kommunikation belyst vad som gäller vid allvarliga samhällsstörningar. Bland annat gjorde det europeiska nätverket med konkurrensmyndigheter, i vilket Konkurrensverket ingår, ett gemensamt uttalande med anledning av kriget i Ukraina.

Konkurrensverkets tillsynsverksamhet

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för konkurrensreglerna, upphandlingsregelverken och lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Vårt tillsynsuppdrag syftar till väl fungerande marknader.

Konkurrens på marknaden gynnar konsumenterna. När företag konkurrerar med varandra pressas de att bli mer effektiva. Detta skapar förutsättningar för högre kvalitet på varor och tjänster och för nya produkter, samtidigt som priserna hålls nere.

Offentlig upphandling har en betydande inverkan på Sveriges ekonomi. Varje år upphandlas stora mängder varor och tjänster av offentliga aktörer. Värdet av de upphandlingspliktiga inköpen i Sverige uppgick till drygt 819 miljarder kronor för 2020, vilket motsvarar cirka 18 procent av Sveriges bruttonationalprodukt. Med anledning av det höga värdet har offentlig upphandling stor betydelse för samhällsekonomin.

En konkurrenskraftig svensk livsmedelskedja och en mer hållbar svensk livsmedelsproduktion är centrala för att skapa tillväxt, sysselsättning och bidra till en hållbar utveckling i hela landet.

Tillsynen över regelverken bedriver vi i form av utredningar, beslut och processer i domstol, samt kunskapsspridning genom kommunikativa insatser. Konkurrensverkets bedömning är att en effektiv tillsyn bör omfatta såväl sanktioner och andra ingripanden som förebyggande insatser, då dessa delar utgör viktiga komplement till varandra. Vi strävar därför efter att kombinera tillsyn och informationspridning om regelverk och korrekt agerande för att få största möjliga effekt. Den forskningsverksamhet som Konkurrensverket initierar och finansierar är till exempel ett viktigt komplement till den formella tillsynsverksamheten.

Fördelning av resurser mellan tillsynsområden

Grunden för resursallokeringen är regeringens och riksdagens årliga budgetbeslut. Dessutom beaktar myndighetsledningen omvärldsrelaterade, temporära behov av särskilda omprioriteringar mellan sakområdena. Med beaktande av det är utgångspunkten för fördelningen mellan verksamheterna – som tillhör olika utgiftsområden – att den sker i enlighet med den ursprungliga härledningen av medel som riksdagen har tillfört de olika tillsynsområdena. Det innebär bland annat att resursåtgången är störst för konkurrenstillsynen.

Utfallet av resursallokeringen 2022, räknat på den nedlagda tid som med en viss säkerhet går att härleda till ett specifikt tillsynsområde, visar en fördelning om cirka 79 procent konkurrenstillsyn, 16 procent upphandlingstillsyn och 5 procent tillsyn rörande otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Det är dock inte möjligt att ange den exakta medelsfördelningen mellan olika områden som inte är avgiftsfinansierade. Anledningen är att verksamheter som avser tillsynsområdena konkurrens och upphandling genom åren har närmat sig varandra på så sätt att flera rapporter, konferenser, tillsynsutredningar med mera omfattar såväl konkurrens- som upphandlingsfrågor. Det senast tillkomna tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan har också flera kopplingar till de bägge andra tillsynsområdena. Att fler beröringspunkter och tydligare samband mellan tillsynsområdena uppkommit genom åren är enligt Konkurrensverkets uppfattning både positivt och eftersträvänsvärt.

Prioriteringar

Ett stort antal tips och klagomål lämnas till Konkurrensverket varje år och vi har ett ansvar att använda våra resurser så effektivt som möjligt. Därför är det nödvändigt att prioritera mellan olika frågor. Urvalet av vad som ska utredas närmare gör vi utifrån en prioriteringspolicy där olika omständigheter viktas mot varandra. I juni 2022 uppdaterades policyn (dnr 6/2022). Ändringarna bestod bland annat i ett förtydligande att policyn rör konkurrens- och upphandlingstillsynen och att Konkurrensverkets övriga tillsynsområden inte omfattas.

Vi förtydligade också att policyn används vid den initiala prioriteringen och utredningen av om en fråga ska granskas närmare och att den inte är avsedd att vägleda längre fram i utredningarna. Det kan finnas flera anledningar till att Konkurrensverket i senare skeden avslutar utredningar utan åtgärd, men det är inte prioriteringspolicyn vi stöder oss på då. Ytterligare en förändring i policyn var att jäv och annat brottsligt eller förtroendeskadligt agerande lades till på de ställen i policyn där korruption nämns.

Under processen med arbetet att uppdatera prioriteringspolicyn erbjöd vi våra intressenter en möjlighet att lämna synpunkter genom att publicera ett utkast till uppdaterad policy på Konkurrensverkets webbplats. Flera synpunkter kom in, vilket var värdefullt i arbetet med att uppdatera policyn.

Interna tidsfrister

I slutet av 2020 införde Konkurrensverket interna bortre tidsfrister inom konkurrens- och upphandlingstillsynen (dnr 654/2020, 89/2022). För konkurrenstillsynen gäller en tidsfrist om 14–23 månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut. För upphandlingstillsynen gäller en tidsfrist om maximalt åtta månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut. I slutet av året fattade Konkurrensverket även beslut om tidsfrister om maximalt tolv månader för tillsynen av förbuden mot otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan (dnr 743/2022). Bakgrunden till införandet av tidsfrister är att Konkurrensverket sedan flera år hade fört en diskussion på ledningsnivå om hur effektiviteten i tillsynsverksamheten kan öka med bibehållen kvalitet. Även i Riksrevisionens granskning av Konkurrensverket (RiR 2019:26) framhölls tidsfrister som ett förslag till åtgärd. Erfarenheterna av tidsfrister är goda och ett drygt år efter att den nya verksamheten pågått fanns tillräckliga kunskaper för att det skulle vara lämpligt och ändamålsenligt att inkludera även denna.

Extern visselblåsarfunktion

Konkurrensverket har utsetts att genom en extern visselblåsarfunktion ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter om missförhållanden inom områdena konkurrens och offentlig upphandling. I juli 2022 öppnade Konkurrensverket därför en extern visselblåsarfunktion. Om någon i ett arbetsrelaterat sammanhang upptäcker en överträdelse inom områdena konkurrens och offentlig upphandling kan detta rapporteras till Konkurrensverket i enlighet med visselblåsarlagen, samtidigt som lagen ger den rapporterade personen ett skydd mot repressalier. Överträdelsen kan till exempel röra en felaktig direktupphandling, ett otillåtet prissamarbete eller avtalsvillkor som skadar konkurrensen. Visselblåsarfunktionen ersätter inte Konkurrensverkets ordinarie kanal för tips och klagomål.

Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten

Indikationer på överträdelser

Ett mått som rör såväl upphandlings- som konkurrenstillsynen och tillsynen avseende otillbörliga handelsmetoder är utvecklingen av antalet indikationer på överträdelser som kommer in till Konkurrensverket. Indikationer kan bestå av tips, klagomål, visselblåsningar eller information som Konkurrensverket identifierar genom att analysera media. Detta mått har tidigare följts upp årligen. Under 2022 har två visselblåsningar kommit in (dnr 598/2022, 769/2022). Vad gäller övriga indikationer har inflödet dock med tiden blivit svårare att följa på ett ändamålsenligt sätt. Anledningen är dels att mediaanalys, även om den kan visa på trender som föranleder att myndigheten startar en utredning, är svår att kvantifiera. En annan anledning är att frågor som ställs inte behöver utgöra indikationer på överträdelser. Dessutom är ett beslut om att prioritera att inleda en utredning inte sällan resultatet av en sammanvägd bedömning av flera informationskällor. I analysen av 2022 års resultat har vi därför valt att enbart följa upp antalet visselblåsningar.

Ställningstaganden

En annan resultatindikator som rör alla tre tillsynsområdena är antalet publicerade ställningstaganden.

Ställningstaganden innehåller en redogörelse för Konkurrensverkets uppfattning i rättsliga frågor. Syftet med ett ställningstagande kan till exempel vara att ge klargöranden i hur myndigheten bedömer en viss fråga där lagregler och rättspraxis inte ger uttömmande vägledning. Ställningstagandena beslutas av generaldirektören och är styrande för Konkurrensverkets verksamhet. Vi presenterar rättsläget och redovisar vår bedömning av hur vi ser på vissa frågor. Detta ska bidra till en förutsebarhet om hur Konkurrensverket bedömer en rättsfråga i tillsynsverksamheten.

I Konkurrensverkets bedömning av om ett ställningstagande är ett lämpligt sätt att adressera en frågeställning väger vi bland annat in om det går att formulera en fråga som vi kan besvara, om det saknas tillräckligt tydlig vägledning sedan tidigare i exempelvis praxis, samt om ett ställningstagande skulle bidra till att göra det lättare att följa lagstiftningen. Under 2022 har Konkurrensverket publicerat tre ställningstaganden. Dessa beskrivs under det tillsynsområde de tillhör.

Tabell 1. Ställningstaganden

Ställningstaganden	2022	2021	2020 ¹
Konkurrenstillsyn	0	1	0
Upphandlingstillsyn	1	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	2	1	N/A

¹ Ej applicerbart för 2020 gällande otillbörliga handelsmetoder då lagstiftningen infördes 2021.

Övriga resultatindikatorer relaterade till tillsynsverksamheten

I följande avsnitt redogör vi för Konkurrensverkets insatser under året avseende konkurrens- och upphandlingstillsynen samt tillsynen över otillbörliga handelsmetoder. Vi resonerar också om tillsynens resultat utifrån de av våra övriga resultatindikatorer som utöver indikationer på överträdelser och ställningstaganden är direkt kopplade till tillsynen, det vill säga:

- Antalet och andelen ärenden som lett till beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande av att en överträdelse av konkurrensregelverket har skett eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende, beslut om åläggande/åtagande enligt konkurrensregelverket, stämningsansökan avseende konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, ansökan om upphandlingsskadeavgift, tillsynsbeslut på upphandlingsområdet eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende, föreläggande att upphöra med en otillbörlig handelsmetod eller beslut om sanktionsavgift vad gäller otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.
- Antalet utredningar om utredningsskadeavgift.
- Antalet anmälda koncentrationer vi har prövat och hur många av dessa som har nått fas 2, antalet och andelen beslut om att förbjuda koncentrationer, koncentrationsanmälningar som dras tillbaka under handläggningen i fas 2 samt beslut att godkänna koncentrationer med åtaganden eller beslut om åläggande att genomföra vissa åtgärder.
- Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan och där beslut i ärenden har överklagats.
- Antalet nya registreringar, förelägganden och beslut om registrerade annonsdatabaser.
- Median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut i avskrivningsärenden inom tillsynen.
- Median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut i ärenden som inte skrivs av inom tillsynen.

Konkurrens

Konkurrensverket ansvarar för tillsynen enligt konkurrenslagen (2008:579) och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF, avseende svenska förhållanden. Konkurrenslagen innehåller tre förbud: förbud mot konkurrensbegränsande samarbete, förbud mot missbruk av dominerande ställning, och en möjlighet att meddela förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Lagen innehåller också regler om kontroll av företagskoncentrationer.

Konkurrensverket ska också fullgöra de uppgifter som följer av konkurrensförordningen (2021:87) och av lagen (2021:79) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet samt förordningen (2021:88) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet.

Konkurrenstillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av konkurrenstillsynen ska underlätta bedömningen av om vår tillsyn är effektiv. En effektiv tillsyn omfattar bland annat träffsäkra prioriteringar och väl avvägda och effektiva utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att konkurrenslagen ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet ingripanden och även att se en högre andel av de ärenden vi prioriterar leda till ingripande eller ändrat beteende, eftersom det visar att vår tillsyn har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem. Vår bedömning är att utredningar som avslutas med beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande att en överträdelse skett, stämningsansökan, beslut om åläggande/åtagande eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende är resultatet av en träffsäker prioritering. Antalet och andelen konkurrenstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför viktiga mått som Konkurrensverket följer över tid. I sammanhanget bör dock framhållas att utförligt motiverade beslut om att avsluta en utredning utan ingripande sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna genom dessa ges vägledning om hur reglerna ska tillämpas.

Under 2022 har Konkurrensverket fattat tre beslut som tillhör någon av dessa kategorier. Det utgör 60 procent av de totalt fem ärenden som prioriterats för mer ingående utredning och som avslutats under 2022. År 2021 var motsvarande siffra två² av åtta beslut, det vill säga 25 procent. Andelen beslut som har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem har alltså ökat under 2022, medan det totala antalet beslut har minskat. Antalet beslut kan variera över tid bland annat beroende på utredningarnas omfattning. Flera större utredningar pågick under 2022 och befinner sig i långt framskridna faser, men hade inte avslutats vid årsskiftet. Noteras bör i detta sammanhang att tre utredningar (dnr 365/2021, 706/2019, 248/2020) som pågick under 2022 behövde skjuta upp vissa utredningsåtgärder med anledning av coronapandemin. Det förlängde handläggningstiden för dessa ärenden, något som kommer att påverka statistiken för kommande år.

² Utöver dessa två beslut har ytterligare en utredning (dnr 795/2019) delvis kunnat avskrivas med hänvisning till ändrat beteende.

Tabell 2. Beslut

	2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	5		8		9	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem	3	60 %	2	25 %	4	44 %
<i>Varav avslutat med hänsyn till förändrat beteende</i>	1	33 %	2	100 %	0	0 %
<i>Varav avslutat med ingripande³</i>	2	67 %	0	0 %	4	100 %
Avskrivna	2	40 %	6	75 %	5	56 %

Ytterligare en resultatindikator som Konkurrensverket har valt är antalet ärenden om utredningsskadeavgift, då vi anser att detta mått kan ge en indikation på hur effektivt tillsynsutredningarnas informationsinhämtning kan bedrivas.

Under 2022 har vi startat ett ärende om utredningsskadeavgift (dnr 253/2022). Ärendet avslutades utan åtgärd. Det är svårt att fullt ut värdera den påverkan som risken för att drabbas av utredningsskadeavgift kan ha. Aktörer som blir föremål för en tillsynsutredning kan antas väga in risken och därför medverka till en effektiv informationsinhämtning, utan att beslut om utredningsskadeavgift är nödvändiga. Indikatorn behöver därför bedömas med detta i åtanke.

Tabell 3. Utredningsskadeavgift

	2022		2021		2020 ⁴	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Utredningsskadeavgift	1		0		N/A	
<i>Varav beslut om avgift</i>	0	0 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avskrivna</i>	1	100 %	0	0 %	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet beslut och ingripanden i konkurrenstillsynen, har vi som ambition att handläggningstiderna ska bli kortare, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan vi använda resurserna där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, såväl i utredningar som avslutas med ingripande, avskrivning med hänsyn till förändrat beteende, som andra avskrivningar.

Handläggningstiderna för de utredningar som prioriterats för mer ingående utredning och avslutats med ingripande saknar utfall för 2021, men har i genomsnitt minskat från 913 dagar 2020 till 720 dagar 2022. Samtidigt har medianen minskat från 961 dagar 2020 till 720 dagar 2022. Att genomsnittligt antal dagar har minskat från 2020 beror på två omfattande utredningar som avslutades det året och som förlängde de genomsnittliga handläggningstiderna (dnr 117/2017, 6/2017). Antalet ärenden är dock få och en jämförelse lämpar sig därför bättre över en längre tidsperiod.

³ År 2022 avsåg samtliga ingripanden beslut om konkurrensskadeavgift. År 2020 avsåg ett ingripande ett åtagande, två ingripanden avsåg avgiftsföreläggande och ett avsåg ansökan om stämning.

⁴ Ej applicerbart för 2020 eftersom bestämmelserna om utredningsskadeavgift infördes 2021.

Handläggningstiden för 2022 års enda avskrivningsärende med hänsyn till förändrat beteende var 150 dagar, att jämföra med genomsnittet 340 dagar 2021. I och med att det bara är ett ärende som har avslutats i denna kategori under 2022 har medianen samma värde. Handläggningstiderna för övriga avskrivningsärenden har i genomsnitt ökat från 566 dagar 2020 till 581 dagar 2021, för att sedan minska till 376 dagar 2022. Medianen för samma ärendekategori har minskat de tre senaste åren, från 551 dagar 2020 till 407 dagar 2021 och 376 dagar 2022. Konkurrensverket ser positivt på att handläggningstiderna kortas, men även här är antalet ärenden få och resultatet behöver därför tolkas med försiktighet.

Tabell 4. Handläggningstid i dagar

	2022		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	720	720	0	0	913	961
Avskrivning med hänsyn till förändrat beteende	150	150	340	340	0	0
Avskrivning	376	376	581	407	566	551

En effektiv koncentrationsprövning bidrar till en väl fungerande konkurrens på marknaden och är viktig för samhällsekonomin. Samtidigt är utredningarna ofta resursintensiva. Eftersom Konkurrensverket inte kan prioritera bland inkomna anmälningar om företagskoncentrationer påverkar därför såväl antalet koncentrationsprövningar som deras komplexitet de resurser som myndigheten kan använda för annan angelägen tillsynsverksamhet. Antalet koncentrationer som Konkurrensverket har prövat och hur många av dessa som har resulterat i en utredning i fas 2 anser vi därför är en viktig indikator när en bedömning ska göras av tillsynens resultat.

Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är antalet koncentrationer som vi har förbjudit eller som vi har godkänt med åtagande, eftersom vi då har förhindrat förvärv som på ett påtagligt sätt skulle ha försämrat konkurrensen. Även sådana koncentrationer som har dragits tillbaka i fas 2 anser vi är en indikator eftersom ett sådant tillbakadragande uttryckligen eller kan antas ske till följd av Konkurrensverkets prövning. Dessa olika typer av avslut bedömer vi därför är utredningar där Konkurrensverket har bidragit till att skydda eller förstärka konkurrensen på marknaden.

Under året har Konkurrensverket prövat 117 koncentrationer. Tre utredningar har inneburit en fas 2-prövning, varav två beslutades under året. I båda fallen lämnades koncentrationerna utan åtgärd då Konkurrensverkets utredning inte gav stöd för att koncentrationerna påtagligt skulle hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens.

Tabell 5. Antal ärenden avseende koncentrationer

	2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt antal ärenden avslutade i fas 1	115	98 %	135	97 %	73	99 %
<i>Varav beslut om att godkänna koncentrationer med åtagande i fas 1</i>	0	0 %	0	0 %	1	1 %
Totalt antal ärenden avslutade i fas 2	2	2 %	4	3 %	1	1 %
<i>Varav anmälningar som dragits tillbaka i fas 2</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd efter åtaganden</i>	0	0 %	2	50 %	1	100 %
<i>Varav beslut i fas 2 om förbud eller ingripande</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd</i>	2	100 %	2	50 %	0	0 %

Den genomsnittliga handläggningstiden för koncentrationsärenden uppgick till 17 arbetsdagar under året, att jämföra med 16 arbetsdagar 2021. För så kallade fas 1-ärenden uppgick den genomsnittliga handläggningstiden till 16 arbetsdagar, vilket är en ökning jämfört med 2021 då tiden uppgick till 14 arbetsdagar. För så kallade fas 2-ärenden var den genomsnittliga handläggningstiden 128 kalenderdagar 2022, vilket är en ökning i jämförelse med 2021 då det genomsnittliga antalet kalenderdagar var 114 dagar. De ökade handläggningstiderna under 2022 beror delvis på ett stort inflöde av koncentrationer, vilket medfört en hög arbetsbelastning. Ökningen i handläggningstid avseende fas 1-ärenden kan förklaras med att Konkurrensverket under 2022 hanterat ett flertal komplexa ärenden som kunnat slutföras under fas 1 utan att resultera i en särskild undersökning, vilket dock krävt omfattande arbetsinsatser. I dessa ärenden har Konkurrensverket också utformat besluten med mer utförliga motiveringar än tidigare, i syfte att generellt vägleda marknadens aktörer om våra metoder och överväganden.

Den största anledningen till ökningen såvitt gäller fas 2 är att två av de tre koncentrationerna som prövades under 2021 kunde handläggas gemensamt då de berörde delvis samma parter och samma marknad. De fas 2-ärenden som prövats under 2022 har däremot varit komplexa och samma ärende har avsett flera olika marknader. Oavsett skillnader mellan olika år bedömer vi att Konkurrensverket har en effektiv handläggning av koncentrationsanmälningar där handläggningstiderna för de allra flesta ärendena med god marginal understiger den lagstiftade tidsfristen om 25 arbetsdagar.

Tabell 6. Genomsnittlig handläggningstid

	2022	2021	2020
Arbetsdagar fas 1	16	14	16
Kalenderdagar fas 2	128	114	132
Arbetsdagar totalt	17	16	17

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av myndighetens uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till marknadens aktörer om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt.

Under året har två domstolsavgöranden inom konkurrenstillsynen beslutats. Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD, fastslog i en dom att en aktör inom mejeribranschen hade gjort sig skyldig till ett otillåtet konkurrensbegränsande samarbete i samband med en upphandling och skulle betala konkurrensskadeavgift (mål nr PMT 13071-21, dnr 713/2020).

Det andra avgörandet rörde ett interimistiskt beslut som Konkurrensverket fattat i en pågående utredning (dnr 348/2021, 475/2021). Konkurrensverkets beslut överklagades, men Patent- och marknadsdomstolen, PMD, beslutade att avslå överklagandet i februari 2022, med en mindre justering av Konkurrensverkets beslut (mål nr PMÅ 11170-21). Utöver detta har Konkurrensverket under året fattat ytterligare ett interimistiskt beslut, vilket inte överklagades (dnr 366/2022). Interimistiska beslut är en resultatindikator som Konkurrensverket har valt. De utgör visserligen inte ett slutligt beslut, dock påverkar de tidsåtgången i utredningarna och innebär en viktig vägledning till marknadens aktörer.

Tabell 7. Domstolsutfall

	2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	2		1		3	
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/bifall till KKV:s talan</i>	2	100 %	1	100 %	2	67 %
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/delvis bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav KKV:s beslut undanröjs/ej bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	1	33 %

Under 2022 har inga frågor som rört ömsesidigt bistånd och indrivning aktualiserats. Bland de uppgifter som följer av konkurrensförordningen har Konkurrensverket exempelvis överlämnat kopior på domar och beslut till EU-kommissionen.

Process för intern kvalitetssäkring i konkurrenstillsynsutredningar

Konkurrensverket följer en internt fastslagen struktur för kvalitetssäkring av konkurrenstillsynsärenden. Bland annat genomförs så kallade bevis- och ekonomföredragningar när utredningar når ett mer framskridet skede. Det innebär att en grupp medarbetare på chefs-ekonom- och rättsenheterna, som inte har medverkat i det faktiska utredningsarbetet, bedömer om bevisningen räcker för att visa den påstådda överträdelsen. Parterna får yttra sig skriftligt över ett utkast till beslut eller stämningsansökan, och får även möjlighet att lägga fram sina synpunkter vid möten, så kallat muntligt förfarande. Löpande samråd sker med generaldirektören under utredningens gång. I utredningar som har samhandelseffekt samråder vi även med EU-kommissionen innan beslut fattas.

Inför det slutliga beslutet bidrar en erfaren tjänsteman på Konkurrensverket, från en annan enhet än där utredningen bedrivits, och som inte har deltagit i utredningen, med analys och slutsatser som rapporteras direkt till generaldirektören. Funktionen, som kallas oberoende granskare, inrättades under 2021 för att ge ett självständigt perspektiv på genomförda utredningar, och för att bidra med ytterligare kvalitetssäkring av tillsynsverksamheten. Funktionen har under 2022 involverats i sina första ärenden.

Beslut om exempelvis konkurrensskadeavgift eller åläggande att upphöra med en överträdelse fattas av generaldirektören i en beslutsföredragning där medarbetare från samtliga berörda enheter deltar.

För att öka transparensen och underlätta förståelsen för Konkurrensverkets beslut beräknas konkurrensskadeavgift enligt en metod som Konkurrensverket tog fram i samband med att myndigheten fick befogenheter att fatta egna beslut om konkurrensskadeavgift. Av metoden framgår hur vissa omständigheter kan påverka konkurrensavgiftens storlek. Metoden finns publicerad som ett ställningstagande på Konkurrensverkets webbplats (ställningstagande 2021:1, dnr 21/2021). Under 2022 har metoden använts vid två tillfällen i samband med att Konkurrensverkets första egna beslut om konkurrensavgift fattades (dnr 569/2020, 121/2021).

Exempel på konkurrenstillsynsutredningar 2022

Konkurrensverket avslutade i mars 2022 en utredning som rörde ett misstänkt konkurrensbegränsande samarbete mellan företag som tillhandahåller PCR-tester (dnr 518/2021). Inom ramen för ärendet genomförde Konkurrensverket en platsundersökning i december 2021 (dnr 722/2021). Den efterföljande analysen visade att företagen hade haft kontakter och fört diskussioner om att samarbeta på ett sätt som skulle kunna strida mot konkurrenslagen, men att diskussionerna avbröts innan en överenskommelse hade kommit till stånd. Eftersom det inte gick att finna stöd för att en överträdelse hade skett avslutade Konkurrensverket utredningen utan åtgärd.

Konkurrensverket avslutade under året också en utredning inom finansbranschen (dnr 366/2022). I maj 2022 tog Konkurrensverket emot ett klagomål rörande ett företag som bland annat erbjuder marknadsplatser för handel med värdepapper och som aviserat planer på att ta upp aktier i bolag noterade på en konkurrerande tillväxtmarknad till handel, utan att först informera de aktuella bolagen, och utan att de fick möjlighet att motsätta sig detta. För att skydda konkurrensen på den aktuella marknaden förbjöd Konkurrensverket i ett interimistiskt beslut den dominerande aktören att ta upp aktierna till handel med annat än att bolagen vars aktier det gäller har lämnat sitt uttryckliga samtycke.

Det interimistiska, det vill säga tillfälliga, förbudet fattades i juni 2022 och hade som syfte att skydda konkurrensen på den berörda marknaden medan utredningen pågick. Konkurrensverket framhöll i sitt beslut att förfarandet bland annat riskerade att få allvarliga effekter på marknadens struktur. Utredningen fortsatte därefter för att få underlag att slutligt bedöma om företagets agerande är förbjudet enligt konkurrensreglerna. Utredningen avslutades i oktober 2022 då bolaget meddelade att det avstår från att erbjuda handel med aktier i företag som är noterade på den konkurrerande tillväxtmarknaden, och som inte har lämnat samtycke, i väntan på ny förtydligande lagstiftning på området.

Konkurrensverket fattade under 2022 för första gången, sedan myndigheten i mars 2021 fick beslutanderätt, beslut om konkurrensskadeavgift. Ett beslut rörde ett konkurrensbegränsande horisontellt samarbete i taxibranschen (dnr 569/2020). Två aktörer i taxibranschen samarbetade i samband med en offentlig upphandling avseende samhällsbetalda persontransporter, ett samlingsbegrepp som omfattar bland annat färdtjänst, sjukresor och skolskjuts. Utredningsarbetet har bland annat omfattat platsundersökningar och förhör (dnr 658/2020). I oktober 2022 beslutade Konkurrensverket att företagen skulle betala konkurrensskadeavgift om sammanlagt 1 550 000 kronor. Företagens ekonomiska situation medförde att avgiften bestämdes till ett lägre belopp än vad överträdelsens allvar motive-
rade. Båda företagen överklagade Konkurrensverkets beslut (dnr 736/2022).⁵

Ett annat beslut om konkurrensskadeavgift rörde ett otillåtet horisontellt samarbete i saneringsbranschen (dnr 121/2021). Två företag i saneringsbranschen bröt mot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete när de delade upp tjänster på marknaden mellan sig. Syftet var att undvika att konkurrera med varandra. Konkurrensverket beslutade att det ena företaget skulle betala cirka 1,2 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Det andra företaget anmälde överträdelsen till Konkurrensverket och fick därför eftergift från konkurrensskadeavgift.

En pågående utredning av misstänkt konkurrensbegränsande samarbete rör marknadsföring av flygbiljetter (dnr 111/2020). Ett flygbolag misstänks för att begränsa till vilka priser onlineresebyråer får marknadsföra flygbolagets flygbiljetter till konsumenter som söker efter flygresor på internet. Utredningen har under året bedrivits genom bland annat ålägganden att inkomma med information till flera marknadsaktörer, inklusive flygbolaget. Flygbolaget inkom under våren med ett förslag till åtagande som därefter har marknadsstestats med ett flertal aktörer. Konkurrensverket fortsätter utredningen av det misstänkta konkurrensbegränsande samarbetet efter att ha tagit hänsyn till relevanta påpekanden i marknadsstestet.

Ytterligare två pågående utredningar avser bryggeribranschen. Konkurrensverket mottog i november 2019 ett klagomål om ett påstått bruk av konkurrensbegränsande exklusivavtal. Klaganden uppgav att det rör sig om missbruk av dominerande ställning och konkurrensbegränsande vertikala avtal mellan ölleverantörer och deras kunder i den så kallade horeca-sektorn (hotell, restauranger och caféer). Klagomålet utreds i två ärenden med olika bryggerier som part (dnr 706/2019, 248/2020). Utredningarna avser potentiellt konkurrensbegränsande vertikala avtal. Under 2022 har Konkurrensverket samlat in underlag från marknaden och genomfört analyser av inhämtad data.

Konkurrensverket utreder för närvarande också en misstänkt samordning av försäljning av bröd till dagligvaruhandeln (dnr 365/2021). Inom ramen för utredningen har Konkurrensverket under 2022 bland annat genomfört en platsundersökning (dnr 189/2022) och hållit förhör. Relaterad till detta ärende var också en utredning om utredningsskadeavgift (dnr 253/2022). Utredningen om utredningsskadeavgift var föranledd av en misstanke om att ett företag skulle ha hindrat Konkurrensverket från att vidta vissa åtgärder vid platsundersökningen. Det var första gången som Konkurrensverket genomförde en utredning om att påföra ett företag utredningsskadeavgift sedan möjligheten infördes i konkurrenslagen i mars 2021. Denna utredning gav dock inget stöd för att företaget skulle ha agerat på ett sådant sätt att den pågående granskningen hindrades och ärendet kunde därför avslutas utan åtgärd.

⁵ Patent- och marknadsdomstolen gjorde samma bedömning som Konkurrensverket och avslag båda företagens överklaganden den 16 februari 2023 (mål nr PMÄ 17109-22). Beslutet går att överklaga.

Under 2022 har Konkurrensverket också fortsatt en utredning som inleddes 2021 av växlingstjänster för godstrafik på järnväg (dnr 363/2021). Misstanken rör en eventuell avskärmning av en insatsprodukt som är viktig för att möjliggöra en effektiv konkurrens i efterföljande marknadsled. Det misstänkta förfarandet, av en offentliggjord aktör, riskerar också att minska möjligheterna för privata företag att verka i det efterföljande marknadsledet.

I den utredning rörande statistik för bostadsförsäljning där Konkurrensverket 2021 fattade ett interimistiskt beslut som överklagades (dnr 348/2021, 475/2021) fortsatte Konkurrensverket utredningen efter att Patent- och marknadsdomstolen hade avslagit överklagandet (mål nr PMÄ 11170-21). Under 2022 har utredningen fokuserat på att kartlägga för ärendet relevanta fakta bland annat genom ålägganden att inkomma med skriftliga uppgifter.⁶

Ytterligare ett pågående ärende handlar om avfallshantering (dnr 315/2022). Misstanken rör en överträdelse av konkurrenslagens bestämmelser om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, där den offentliga aktören, som är aktiv i olika produktionsled, dels tillämpar icke-marknadsmässiga priser på nedströmsmarknaden, dels tar ut priser på uppströmsmarknaden så att konkurrenter missgynnas. Det påstådda prissättningsförfarandet kan enligt Konkurrensverket riskera att hämma eller snedvrider de långsiktiga förutsättningarna för en effektiv konkurrens. Utredningen har hittills omfattat bland annat ålägganden att inkomma med uppgifter.

Företagskoncentrationer

Konkurrensverket genomförde under 2022 särskilda undersökningar, det vill säga fördjupade utredningar, av företagskoncentrationer i tre ärenden.

Det första ärendet i vilket särskild undersökning inleddes under året var ett förvärv inom optiska produkter (dnr 128/2022). I detaljistledet skulle de samgående företagen bli den andra största aktören i Sverige. Köparen var även verksam inom grossistförsäljning av optiska produkter och ägde varumärken som av marknadsaktörer uppgavs vara särskilt viktiga för den som bedrev optisk detaljhandel. Det fanns därför en oro för att det sammanlagda företaget efter koncentrationen inte skulle tillhandahålla sina produkter till konkurrerande optiska detaljhandlare eller att produkterna skulle komma att tillhandahållas på sämre villkor. Samtidigt visade utredningen att det förelåg osäkerheter bland annat avseende marknadsandelar i grossistledet, marginaler och hur nära konkurrenter olika aktörer i detaljistledet var.

Under den särskilda undersökningen framkom att viss grossistförsäljning hos köparen av olika skäl inte redovisats i anmälan, att utredningen därför behövde kompletteras med fler uppgifter och att Konkurrensverket också behövde tid för att ta ställning till hur den nya informationen påverkade prövningen. Konkurrensverket beslutade därför, efter samtycke från parterna, om 30 dagars fristförlängning. Utredningen visade i slutänden inte på några påtagligt negativa horisontella effekter på konkurrensen i detaljistledet för optiska produkter. Den gav inte heller något stöd för att koncentrationen skulle ge upphov till negativa vertikala effekter i form av vare sig avskärmning av viktig insatsprodukt eller avskärmning av kundmarknad. Förvärvet lämnades därför utan åtgärd.

⁶ Konkurrensverket avslutade utredningen genom avskrivning den 30 januari 2023 och förordnade att det interimistiska beslutet inte längre ska gälla (dnr 348/2021).

Det andra ärendet (dnr 129/2022) rörde två företag verksamma inom tillverkning och försäljning av isolerings-, förpacknings- och komponentlösningar i olika cellplastmaterial. Under utredningen inhämtade och analyserade Konkurrensverket information från bland annat svenska och utländska leverantörer, kunder och branschorganisationer. Konkurrensverket hade även löpande kontakter med konkurrensmyndigheterna i Norge och Finland som också prövade koncentrationen. I Sverige gav koncentrationen inledningsvis anledning till farhågor om negativa effekter på konkurrensen inom områdena termisk isolering, teknisk isolering för fordon samt komponenter. Den särskilda undersökningen visade dock att det även efter koncentrationens genomförande skulle finnas alternativa leverantörer, att flera konkurrenter hade ledig tillverkningskapacitet som kunde utnyttjas samt att utländskt inträde på marknaden hade skett. Beträffande teknisk isolering för fordon och komponenter fanns också vissa möjligheter för kunder att vända sig utomlands. Efter en sammantagen bedömning lämnade Konkurrensverket därför förvärvet utan åtgärd.

Det tredje ärendet (dnr 594/2022) som omfattade en särskild undersökning under 2022 rörde ett förvärv på marknaden för tillverkning och försäljning av dränerande isoleringsprodukter. Under utredningen framkom att det fanns en oro bland entreprenörer och återförsäljare för att koncentrationen skulle medföra prishöjningar på de samgående parternas produkter. Flera entreprenörer såg inte några fullgoda alternativ till parternas produkter även om andra lösningar ur ett rent tekniskt perspektiv hade kunnat vara möjliga. Konkurrensverkets utredning indikerade att parterna var varandras närmaste konkurrenter och att de efter förvärvet skulle få en mycket hög marknadsandel om marknaden endast skulle omfatta så kallade enskiktslösningar. I december 2022 kommunicerade Konkurrensverket ett utkast till beslut om ingripande mot den anmälda koncentrationen.⁷

Kopplat till en koncentrationsprövning som avslutades efter särskild undersökning i oktober 2021 (dnr 458/2021) avslutade Konkurrensverket under 2022 också en separat utredning (dnr 590/2021) som inleddes i syfte att utreda om parterna i förvärvet hade vidtagit åtgärder som innebar en överträdelse av fullföljdsförbudet eller förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. Utredningen visade inte på tillräckliga indikationer på en överträdelse av konkurrensreglerna för att prioritera en fortsatt utredning och ärendet skrevs därför av. Ärendet belyser dock vikten av att parter i en företagskoncentration beaktar konkurrensreglerna under den tid som Konkurrensverket prövar om koncentrationen kan godkännas och kan på så vis bidra till att reglerna följs även i andra fall.

Flera koncentrationsutredningar under 2022 kunde också lämnas utan åtgärd med motiverade beslut i fas 1. Bland annat rörde besluten företag verksamma inom betongprodukter (dnr 178/2022) och infertilitetsbehandlingar (dnr 357/2022).

⁷ Med anledning av Konkurrensverkets utredning beslutade parterna att inte genomföra koncentrationen och återkallade sin anmälan den 4 januari 2023.

Domstolsprövningar 2022

Här följer en sammanställning av de mål och ärenden där Patent- och marknadsdomstolarna har fattat beslut under 2022.

Under 2021 blev ett interimistiskt beslut, som Konkurrensverket fattat under en utredning av ett misstänkt missbruk av dominerande ställning, föremål för domstolsprövning. Det handlade om marknaden för statistik om bostadsförsäljningar (dnr 348/2021, 475/2021). Konkurrensverkets beslut överklagades, men Patent- och marknadsdomstolen, PMD, avslög överklagandet i februari 2022 och beslutade endast om några mindre justeringar av Konkurrensverkets åläggande (mål nr PMÄ 11170-21).

I oktober 2022 fastslog Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD, att ett livsmedelsföretag ska betala konkurrensskadeavgift för att ha gjort sig skyldigt till ett otillåtet samarbete i samband med en upphandling (mål nr PMT 13071-21). Domstolen bedömde att avgiften skulle uppgå till 1 130 000 kronor, vilket var det belopp som Konkurrensverket hade yrkat (dnr 713/2020) och som PMD tidigare bestämt (mål nr PMT 20357-20). PMÖD:s dom innehåller även vissa principiella uttalanden om hur avgiftens storlek ska bestämmas, bland annat vad som kan beaktas för att avgiften ska få en avhållande och avskräckande effekt. Domstolen slog också fast att ett företag på eget initiativ måste träda fram och lämna information till Konkurrensverket för att komma i fråga för eftergift, det vill säga att slippa betala konkurrensskadeavgift.

Tabell 8. Beslut och domar i domstol 2022 – konkurrenslagen

Konkurrensverket	Patent- och marknadsdomstolen, PMD	Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD
<p>Arla Foods AB 2020-12-14 (Dnr 713/2020)</p> <p>Yrkande om att Arla Foods AB ska betala 1 130 000 kronor i konkurrensskadeavgift för konkurrensbegränsande samarbete inför en upphandling.</p> <p>Den begärda avgiften har reducerats med 50 procent på grund av att företaget har bidragit under Konkurrensverkets utredning.</p>	<p>2021-10-08 (PMT 20357-20)</p> <p>PMD biföll Konkurrensverkets talan och Arla Foods AB dömdes att betala 1 130 000 kronor i konkurrensskadeavgift.</p> <p>Arla Foods AB överklagade domen till PMÖD.</p>	<p>2022-10-06 (PMT 13071-21)</p> <p>PMÖD fastställde PMD:s domslut.</p>
<p>Svensk Mäklarstatistik AB 2021-07-01 (Dnr 348/2021, 475/2021)</p> <p>Interimistiskt beslut om åläggande att fortsätta med leveranser av insamlad data om bostadsaffärer med publiceringsrätt, förenat med vite om 2 miljoner kronor.</p>	<p>2022-02-04 (PMÄ 11170-21)</p> <p>Företaget överklagade Konkurrensverkets interimistiska beslut till PMD som lämnade överklagandet utan bifall. Konkurrensverkets beslut upprätthölls, med en mindre justering av åläggandet. PMD:s beslut överklagades inte och har vunnit laga kraft.</p>	<p>Ingen prövning.</p>

Näringsförbud

Konkurrensverket ska enligt instruktionen underrätta Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten innan ansökan om näringsförbud. Under 2022 har Konkurrensverket inte ansökt om att någon näringsidkare ska meddelas näringsförbud.

Transparenslagen

Konkurrensverket ansvarar för att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., transparenslagen. Lagen understödjer tillämpningen av statsstödsreglerna och ställer krav på redovisning i framför allt offentligt ägd eller offentligt finansierad verksamhet (så kallad öppen och separat redovisning). I november 2022 inledde Konkurrensverket en utredning utifrån tips gällande lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (dnr 753/2022).

Därutöver ska Konkurrensverket varje år upprätta och skicka en förteckning till EU-kommissionen över alla offentligägda företag inom tillverkningsindustrin i Sverige som omsätter minst 250 miljoner euro. Konkurrensverket har hittills bedömt att det inte finns något sådant företag i Sverige. Situationen 2022 var oförändrad och Konkurrensverket har meddelat det till EU-kommissionen och Regeringskansliet (dnr 217/2022).

Övervakning av bokningssystem för civil luftfart

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i EU:s övervakning av datoriserade bokningssystem inom civil luftfart. Konkurrensverket har under 2022 inte tagit emot några klagomål från lufttrafikföretag om att de diskrimineras av ett bokningssystem i tredje land. Konkurrensverket har inte heller fått någon information från EU-kommissionen om något pågående ärende som rör denna förordning.

Offentlig upphandling

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen, vilket innebär kontroll av att myndigheter följer lagarna om offentlig upphandling och valfrihetssystem. I uppdraget ingår även att utöva tillsyn över upphandling av kollektivtrafik. När en myndighet inte följer lagarna kan Konkurrensverket fatta tillsynsbeslut. Konkurrensverket kan också, i vissa situationer, ansöka om upphandlingsskadeavgift i domstol.

Utöver ovan nämnda tillsynsuppdrag är Konkurrensverket också registermyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS, vilket innebär att Konkurrensverket ska ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser, pröva om de uppfyller kraven för att registreras samt utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

Upphandlingstillsynens resultat

Konkurrensverkets beslut, ställningstaganden och den domstolspraxis som följer av myndighetens utredningar utgör konkreta resultat av tillsynen. Vi strävar efter att vara tydliga och vägledande. Såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och andra har under året fått flera angelägna svar och klargöranden till följd av Konkurrensverkets verksamhet. Konkurrensverkets avgöranden i sakfrågor har även en förebyggande effekt då de vägleder upphandlande myndigheter om hur de kan agera enligt gällande rätt.⁸ Genom vår tillsyn bidrar vi på detta sätt till en effektiv offentlig upphandling.

⁸ Under 2022 har Konkurrensverket avslutat 70 tillsynsärenden avseende lagen (2016:1145) om offentlig upphandling och två ärenden avseende lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Konkurrensverket har dessutom hanterat 14 tillsynsärenden avseende lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Vi har i vår omvärldsbevakning och tipsfunktion inte registrerat några frågor kring tillämpning av lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Vi har därför inte prioriterat tillsyn av dessa områden.

Ytterligare ett område som inte har haft några registrerade frågor och där vi bedriver tillsyn är kollektivtrafik, som regleras av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Under 2022 har vi därför inte haft anledning att utreda några eventuella överträdelser av den lagen.

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av upphandlingstillsynen ska underlätta bedömningen av om myndighetens tillsyn är effektiv. Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet ingripanden och även se en högre andel av de ärenden som prioriterats leda till ingripande eller ändrat beteende. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att tillsynen ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverket anser att ärenden som avslutas med ett tillsynsbeslut eller en ansökan om upphandlingsskadeavgift har bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem. Detsamma gäller avskrivningsbeslut med hänsyn till ändrat beteende. Antalet och andelen upphandlingstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför en resultatindikator som Konkurrensverket har valt att följa över tid. Under 2022 har Konkurrensverket fattat 47 beslut som tillhör någon av dessa kategorier. Detta är en avsevärd ökning till såväl antal som andel jämfört med tidigare år, vilket är positivt. Den största delen av ökningen avser tillsynsbeslut, där ungefär hälften kan härledas till ett internt projekt som syftade till att verka för en korrekt och enhetlig tillämpning av informationsansvaret enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV. En stor del beror även på flera tillsynsbeslut som en följd av en och samma utredning, men med olika parter (dnr 135–148/2019, 532–545/2022).

Tabell 9. Beslut inom upphandlingstillsynen

	2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	86 ^{9,10}		60		55	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem	47	55 %	24	40 %	25	45 %
<i>Varav tillsynsbeslut</i>	25	53 %	3	13 %	1	4 %
<i>Varav ansökan om upphandlingsskadeavgift</i>	18	38 %	18	75 %	21	84 %
<i>Varav avskrivning med hänsyn till förändrat beteende</i>	4	9 %	3	13 %	3	12 %
Avskrivna	39	45 %	36	60 %	30	55 %

⁹ I dessa 86 inkluderas 14 ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Samtliga dessa ärenden rör tillsynsbeslut. Om dessa 14 ärenden skulle räknas som ett ärende blir antal beslut 73, antal utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 34 och andelen 47 procent varav tillsynsbeslut 12 och andelen 35 procent.

¹⁰ Konkurrensverket utövar även tillsyn enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet men ärenden enligt den lagen redovisas inte i statistiken.

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet beslut och ingripanden i upphandlingstillsynen, är ambitionen att handläggningstiderna ska bli kortare, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan Konkurrensverket använda resurserna där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, i såväl utredningar som avslutas med någon av de ovan angivna åtgärderna, som i ärenden som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp. Vi kan konstatera att den genomsnittliga handläggningstiden för de utredningar som avslutats med tillsynsbeslut eller ansökan om upphandlingsskadeavgift har ökat markant.

Tabell 10. Handläggningstid i dagar

	2022		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	573 ¹¹	266	271	297	333	283
Avskrivning med hänsyn till förändrat beteende	143	159	200	63	125	28
Avskrivning	109	89	284	191	199	128

Ökningen av den genomsnittliga handläggningstiden för de utredningar som avslutats med tillsynsbeslut eller ansökan om upphandlingsskadeavgift är en följd av en omfattande utredning som avslutades under året och som resulterade i flera tillsynsbeslut (dnr 135–148/2019, 532–545/2022). Utredningen omfattade ett stort antal parter, men samma sakfråga. Om dessa ärenden räknas som ett blir den genomsnittliga handläggningstiden i stället 285 dagar, vilket skulle innebära ett relativt oförändrat utfall i jämförelse med tidigare år.

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av vårt uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till upphandlande myndigheter och enheter om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt.

Under 2022 har domstolarna meddelat dom i 15 av våra ärenden, att jämföra med 31 domar 2021. I 14 av domarna bifölls Konkurrensverkets talan helt och en dom innebar ett delvis bifall. Motsvarande siffra för 2021 var 29 domar med helt bifall och två med delvis bifall. För båda åren gäller att domstolarna inte i något fall avtog Konkurrensverkets talan. Att antalet domar har minskat kan delvis bero på när under året Konkurrensverket har ansökt om upphandlingsskadeavgift, vilket påverkar om domstolarna avgör målet under året eller inte. I flera mål är skriftväxlingen klar och avgöranden från förvaltningsdomstolarna kan förväntas i början av 2023. En annan orsak kan vara att Konkurrensverket har fattat fler tillsynsbeslut under 2022 som inte har överklagats och därför inte resulterat i domstolsavgöranden under året.

¹¹ 14 ärenden som rör samma sakfråga men som avser tillsynsbeslut ställda till olika parter. Om dessa räknas som ett ärende så ändras medel till 285 dagar och median till 230 dagar.

Tabell 11. Domstolsavgöranden i upphandlingsärenden

	2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	15		31		36	
<i>Varav bifall</i>	14	93 %	29	94 %	16	44 %
<i>Varav delvis bifall</i>	1	7 %	2	6 %	3	8 %
<i>Varav ej bifall</i>	0	0 %	0	0 %	17 ¹²	47 %

Uppföljning av upphandlingstillsynen

Konkurrensverket genomförde under 2022 en uppföljning av upphandlingstillsynen (dnr 618/2022). Uppföljningen genomfördes i form av två webbenkäter, en avseende aktörer som ålagts att betala en upphandlingsskadeavgift, och en avseende aktörer som varit föremål för tillsynsbeslut. Enkäterna riktades till alla upphandlande myndigheter och enheter som ålagts att betala upphandlingsskadeavgift genom en dom som vunnit laga kraft eller som varit föremål för ett eller flera av Konkurrensverkets tillsynsbeslut under perioden 1 juli 2020–30 juni 2022. Svaren på enkäten visar bland annat att Konkurrensverkets tillsyn bidragit till att flertalet av aktörerna genomfört förändringar inom inköpsorganisationen. Svaren indikerar också att tillsynen hjälpt dem att medvetandegöra upphandlingsfrågor internt.

Exempel på upphandlingsutredningar under 2022

Under året har Konkurrensverket avslutat en fördjupad granskning av Trafikverkets inköpsverksamhet (dnr 506/2020). Syftet med granskningen var att uppmärksamma och korrigera upphandlingsrättsliga fel och risker. Bakgrunden till granskningen var bland annat Trafikverkets stora volymer av inköp och att myndigheten har förekommit i flera tips hos Konkurrensverket. Konkurrensverkets utredning visade ett antal brister och riskområden inom Trafikverkets inköpsverksamhet, som försvårar för myndigheten att hantera sina inköp i överensstämmelse med upphandlingslagstiftningen. Resultatet av granskningen ledde därför till att Konkurrensverket meddelade ett tillsynsbeslut som innefattade kritik för ett antal påtalade brister.

I ett vid årsskiftet pågående ärende avseende upphandling av laddinfrastruktur har frågan om Konkurrensverkets utredningsmöjligheter blivit föremål för domstolsprövning efter att ett kommunalt bolag överklagat ett föreläggande att inkomma med handlingar till utredningen (dnr 607/2021). Frågan i målet var om Skellefteå Kraft AB var skyldigt att ge in en fullständig och inte sekretessmarkerad kopia av det granskade avtalet. Såväl förvaltningsrätten som kammarrätten instämde i Konkurrensverkets bedömning att det var nödvändigt för utredningen att få del av den efterfrågade handlingen i dess helhet. Konkurrensverkets föreläggande bedömdes som proportionerligt eftersom det var klart och tydligt formulerat, omfattade ett visst angivet avtal och inte var mer långtgående än vad som krävdes för att Konkurrensverket skulle kunna utöva sin tillsyn.

¹² 16 av domarna 2020 härrörde från samma underliggande domstolsprövning som föranledde obligatoriska ansökningar, vilket får som konsekvens att resultatet blir missvisande. Om de 16 domarna räknas som 1 blir resultatet för 2020 i stället 76 procent bifall och 14 procent delvis bifall, då minskar även antalet domar till 21. Jämförelsen med 2021 innebär då en ökning både i antalet domar och också andelen bifall.

En återkommande frågeställning inom upphandlingsområdet har 2022 varit under vilka omständigheter en överenskommelse som innefattar ett hyresavtal behöver föregås av en annonserad upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, LOU.

Det är bland annat mot denna bakgrund som Konkurrensverket har inlett en granskning av fyra hyresfrågor som rör Stockholms stad (dnr 433–434/2022, 372–373/2022) och en som rör Uddevalla kommun (dnr 435/2022). Utredningen av två av dessa ärenden resulterade i avskrivning beroende på att avtal inte hade ingåtts. Om granskningen av övriga ärenden visar att uppläggen bryter mot LOU kan Konkurrensverket komma att ansöka om upphandlings-skadeavgift, eller fatta tillsynsbeslut.

Konkurrensverket har under 2022 även genomfört en granskning avseende regelefterlevnaden av lagen om valfrihetssystem, LOV. Resultatet sammanställdes i en analys (analys i korthet 2022:1), som finns publicerad på Konkurrensverkets webbplats. Enligt 9 kap. 1 § LOV ska den upphandlande myndigheten lämna information till enskilda om samtliga leverantörer som den har tecknat kontrakt med. Konkurrensverket har under året genomfört en granskning av hur 11 kommuner och 3 regioner uppfyllt sitt informationsansvar i olika valfrihetssystem. Valfrihetssystemen som granskats har till exempel avsett primärvård, hemtjänst och daglig verksamhet. Granskningen har resulterat i tio tillsynsbeslut, där Konkurrensverket riktar kritik mot de upphandlande myndigheterna för att de brustit i sitt informationsansvar enligt LOV (dnr 222–228/2022, 230/2022, 233–234/2022). Syftet med granskningen har också varit att sprida kunskap om myndigheternas skyldighet att informera. Konkurrensverket har med anledning av granskningsresultatet sett ett behov av att förtydliga vad informationsansvaret innebär och varför upphandlande myndigheter ska informera. För att öka kunskapen om myndigheternas informationsansvar har Konkurrensverket bland annat belyst ämnet i ett podcastavsnitt.

Otillåtna direktupphandlingar i fokus

Konkurrensverket ser otillåtna direktupphandlingar som den mest skadliga överträdelsen av upphandlingsregelverket. Under 2022 har Konkurrensverket därför genomfört ett antal utredningar avseende otillåtna direktupphandlingar och i många fall har dessa resulterat i att vi har ansökt om att en upphandlingsskadeavgift ska dömas ut av domstol.

Konkurrensverket har granskat Polismyndighetens omförhandling av ett ramavtal för bärgningstjänster och destruktion (dnr 675/2021, 358/2022). Polismyndigheten hade efter tilldelningsbeslut i upphandlingen omförhandlat vissa ersättningsvillkor och prisposter. Enligt Polismyndigheten innebar ändringen inte någon ändring i upphandlingens värde och förändringen av avtalet skulle därför ses som tillåten. Konkurrensverket bedömde, till skillnad från Polismyndigheten, att ändringen inte var förenlig med upphandlingsreglerna och att den utgjorde en otillåten direktupphandling eftersom den stred mot likabehandlings- och transparensprinciperna. Frågan är föremål för domstolsprövning där Konkurrensverket har fått gehör för sin bedömning av Förvaltningsrätten i Stockholm. Målet har därefter överklagats till Kammarrätten i Stockholm som ännu inte har avgjort målen.

Ytterligare frågeställningar som Konkurrensverket utrett under året gällde ageranden av Uddevalla kommun (dnr 695/2021, 457/2022). Kommunen hade ingått flera avtal om olika typer av tjänster. Vissa av avtalen hade ingåtts utan att de föregående upphandlingarna annonserades. De aktuella avtalen utgjorde del av en förstudie som syftade till att utreda förutsättningarna att uppföra ett nytt stadshus. Uddevalla kommun bedömde att de direktupphandlade avtalen inte behövde föregås av annonserad upphandling med hänsyn till att

värdet av respektive avtal understeg direktupphandlingsgränsen. Konkurrensverkets bedömning är att samtliga aktuella avtal utgör del av samma upphandling, att upphandlingens sammanlagda värde överstiger direktupphandlingsgränsen och att samtliga avtal därför borde ha blivit föremål för annonserad upphandling. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift. Förvaltningsrätten i Göteborg har ännu inte avgjort målen.

En annan utredning som slutförts under 2022 gäller ett antal kommuners anskaffning av tjänster avseende omhändertagande av hushållsavfall från Sydskånes avfallsaktiebolag, Sysav (dnr 135–148/2019, samlingsärende dnr 137/2021). Ärendena rör tillämpningen av verksamhetskriteriet i undantaget för intern upphandling i LOU. Av Konkurrensverkets utredning följde att bolaget inte uppfyllde det så kallad verksamhetskriteriet i den aktuella bestämmelsen i LOU, vilket innebär att kontraktet skulle ha annonserats. Med anledning av detta fattade Konkurrensverket 14 tillsynsbeslut riktade mot ägarkommunerna i Sysav.¹³

I flera utredningar av otillåtna direktupphandlingar som slutförts under året och som resulterat i ansökningar om upphandlingsskadeavgift har covidsituationen anförts av upphandlande myndigheter som argument för att myndigheten haft rätt att direktupphandla en anskaffning på grund av synnerlig brådska. Likaså har pandemin anförts som en förmildrande omständighet vid bedömningen av sanktionsvärdet. I två ärenden avseende Skånetrafiken (dnr 402/2021, 463–464/2022) avseende direktupphandlade transportfordon respektive förstärkningsresor anfördes covid som skäl för synnerlig brådska, men också som skäl för att se överträdelserna som ringa fall eller som en förmildrande omständighet. Konkurrensverket delade bedömningen att covidsituationen utgjorde en förmildrande omständighet i de aktuella fallen, men inte i den omfattning som Skånetrafiken gjorde gällande.¹⁴ I ett ärende gällande Tyresö kommun (dnr 73/2022, 650/2022) avseende direktupphandling av it-tjänster bedömdes covidsituationen varken utgöra tillräckliga skäl för direktupphandling eller en förmildrande omständighet. I ett ärende som gällde Region Stockholm (dnr 369/2022, 773/2022) rörande köp av bemanningstjänster bedömde Konkurrensverket att pandemin inte utgjorde skäl för undantag från annonsering på grund av synnerlig brådska eftersom omständigheterna vid avtalsingåendet var förutsebara och i viss mån kunde tillskrivas regionen. Målen är ännu inte avgjorda.

¹³ Förvaltningsrätten i Stockholm avslog kommunernas överklaganden den 13 februari 2023 (mål nr 15741-22).

¹⁴ Förvaltningsrätten i Malmö biföll Konkurrensverkets ansökningar den 2 februari 2023 (mål nr 7039-22 och 7051-22).

Tillsynsbeslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift

Nedan följer en sammanställning av årets tillsynsbeslut gällande offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem. Därefter redovisas Konkurrensverkets ansökningar om upphandlingsskadeavgift under 2022.

Tillsynsbeslut 2022 – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem¹⁵

Tabell 12. Tillsynsbeslut – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Burlövs kommun m.fl. (Sysav 2) Dnr 135–148/2019, 532–545/2022	2022-07-05 Konkurrensverket konstaterar att Burlövs kommun m.fl. vid anskaffning av tjänster avseende omhändertagande av hushållsavfall (avfallstjänster) under 2018 från Sydskanes avfallsaktiebolag (Sysav), agerat i strid med LOU, genom att tillämpa undantaget för intern upphandling utan att uppfylla verksamhetskriteriet. Eftersom anskaffningen inte har föregåtts av annonsering utgör den en otillåten direktupphandling. Vidare har Burlövs kommun m.fl. inte uppfyllt dokumentationsplikten enligt LOU vid den aktuella anskaffningen. Kommunerna har förtjänat kritik för sitt agerande. Tillsynsbesluten överklagades till Förvaltningsrätten i Stockholm (se not 13).	Pågående
Falkenbergs kommun Dnr 222/2022	2022-11-02 Falkenbergs kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Falkenbergs kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Habo kommun Dnr 223/2022	2022-11-02 Habo kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Habo kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Kävlinge kommun Dnr 224/2022	2022-11-02 Kävlinge kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Kävlinge kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Vaxholms kommun Dnr 225/2022	2022-11-02 Vaxholms kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Vaxholms kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Region Gotland Dnr 226/2022	2022-11-02 Region Gotland har i sitt valfrihetssystem avseende Vårdval primärvård Gotland brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Region Gotland förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Region Skåne Dnr 227/2022	2022-11-02 Region Skåne har i sitt valfrihetssystem avseende Psykoterapi i Hälsoval Skåne brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Region Skåne förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Staffanstorps kommun Dnr 228/2022	2022-11-02 Staffanstorps kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brutit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Staffanstorps kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft

¹⁵ Totalt 25 tillsynsbeslut varav 10 avser LOV och 15 LOU.

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Solna kommun Dnr 230/2022	2022-11-02 Solna kommun har i sitt valfrihetssystem avseende ledsagarservice och avlösarservice i hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, brustit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Solna kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Region Uppsala Dnr 233/2022	2022-11-02 Region Uppsala har i sitt valfrihetssystem avseende Vårdval gynekologi brustit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Region Uppsala förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Ängelholms kommun Dnr 234/2022	2022-11-02 Ängelholms kommun har i sitt valfrihetssystem avseende hemtjänst brustit i sitt informationsansvar enligt 9 kap. 1 § LOV. Ängelholms kommun förtjänar kritik för att inte ha vidtagit de åtgärder som krävs för att säkerställa att enskilda ges information i enlighet med 9 kap. 1 § LOV.	Laga kraft
Trafikverket Dnr 506/2020	2022-04-27 Konkurrensverket har vid en granskning av Trafikverkets inköpsverksamhet funnit ett antal brister som försvårar för myndigheten att hantera sina inköp i överensstämmelse med LOU, och Konkurrensverkets tillsyn. Bristerna har avsett avsaknad av dokumentation, bristfällig uppskattning av värdet på upphandlingar, utebliven efterannonsering vid ändring av avtal och avsaknad av systematisk avtalsuppföljning avseende direktupphandlingar.	Laga kraft

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2022

Tabell 13. Ansökan om upphandlingsskadeavgift – egna initiativ

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
VA Syd Dnr 197/2022	1 700 000 kr	Otillåten ändring av avtal.
Polismyndigheten Dnr 358/2022	1 200 000 kr	Otillåten ändring av avtal.
Västra Götalandsregionen Dnr 386/2022	250 000 kr	Otillåten direktupphandling av digital utbildning.
Region Värmland Dnr 453/2022	1 290 000 kr	Otillåten direktupphandling av presentkort.
Karolinska universitetssjukhuset Dnr 454/2022	1 300 000 kr	Otillåten direktupphandling av kringtjänster till laboratorieverksamhet.
Uddevalla kommun Dnr 457/2022	50 000 kr	Otillåten direktupphandling av konsultavtal.
Region Skåne, Skånetrafiken Dnr 463/2022	400 000 kr	Otillåten direktupphandling av transportfordon.
Region Skåne, Skånetrafiken Dnr 464/2022	600 000 kr	Otillåten direktupphandling av förstärkningsfordon.
Region Gotland Dnr 568/2022	220 000 kr	Otillåten direktupphandling av drift av återvinningscentraler.
Örebro Läns Flygplats Dnr 600/2022	1 400 000 kr	Otillåten direktupphandling av marknadsföringstjänster.
Tyresö kommun Dnr 650/2022	450 000 kr	Otillåten direktupphandling av it-tjänster.
SRV Återvinning Dnr 724/2022	1 800 000 kr	Otillåten direktupphandling av matavfallspåsar.

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Västra Götalandsregionen Dnr 728/2022	620 000 kr	Otillåten direktupphandling av laboratorieanalystjänster.
Region Stockholm Dnr 773/2022	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling av vårdpersonal.
Region Skåne Dnr 806/2022	250 000 kr	Otillåten direktupphandling av interimscchef.

Tabell 14. Ansökan om upphandlingskadeavgift – obligatoriska

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Eskilstuna kommun Dnr 55/2022	80 000 kr	Avtal som har fått bestå av tvingande hänsyn.
Sundbybergs kommun Dnr 422/2022	750 000 kr	Avtal som har fått bestå av tvingande hänsyn.
Medi Carrier AB Dnr 427/2022	5 000 000 kr	Avtal som har fått bestå av tvingande hänsyn.
Region Jämtland Härjedalen Dnr 788/2022	650 000 kr	Avtal som har fått bestå av tvingande hänsyn.

Domstolsprövningar 2022 – upphandlingskadeavgift och tillsynsbeslut

Under året har domstolarna avgjort flera ärenden som rör Konkurrensverkets ansökningar om upphandlingskadeavgift och tillsynsbeslut. Ett antal av dessa är föremål för fortsatt prövning. Ett urval av de domar som meddelats av domstolarna 2022 beskrivs närmare i det här avsnittet. Därefter redovisas pågående och avslutade domstolsprövningar 2022 i tabell.

Den 6 maj 2022 meddelade Högsta förvaltningsdomstolen, HFD, dom i ett mål om upphandlingskadeavgift avseende Statens konstråd (dnr 147/2020, HFD 2022 ref. 19). Frågan i målet som HFD prövade var om det vid bestämmandet av upphandlingskadeavgiftens storlek utgör en försvårande omständighet att den upphandlande myndigheten fortsätter att agera i enlighet med ett av myndigheten ingånget avtal, efter det att en överprövning av avtalets giltighet har inletts och en dom om ogiltigförklaring av avtalet har meddelats. Enligt HFD:s mening har det inte ålegat Statens konstråd att vidta några åtgärder för att avsluta det aktuella avtalsförhållandet eller göra ett uppehåll i fullgörandet av avtalet till dess att det fanns en dom som fått laga kraft. Att Statens konstråd har fortsatt att fullgöra avtalet, i enlighet med vad som hade avtalats, utgjorde inte en försvårande omständighet vid fastställandet av storleken på upphandlingskadeavgiften. Något interimistiskt beslut om att avtalet inte fick fullgöras innan något annat har bestämts hade inte fattats i det aktuella fallet. Domen innebar en lägre upphandlingskadeavgift än den Konkurrensverket yrkat.

Som exempel på mål som bland annat rör frågor om betydelsen av coronapandemin kan nämnas att Förvaltningsrätten i Malmö i en dom den 30 september 2022 (mål nr 12823-21) har bifallit Konkurrensverkets ansökan om upphandlingskadeavgift mot Skånetrafiken (dnr 700/2021). I målet hade Skånetrafiken åberopat coronapandemin som skäl för att tillämpa undantaget från annonseringsskyldighet vid synnerlig brådska för att under 2020 förlänga ett avtal som skulle löpa ut 2022. Förvaltningsrätten bedömde att situationen varken utgjorde synnerlig brådska eller en förmildrande omständighet. Domen har överklagats till Kammarrätten i Göteborg (mål nr 5127-22) som beslutade att inte lämna

prövningstillstånd. Beslutet om att inte lämna prövningstillstånd har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen som ännu inte avgjort frågan.

I ett tillsynsbeslut 2021 riktade Konkurrensverket kritik mot Karlshamns kommun för felaktig tillämpning av undantaget för intern upphandling (dnr 256/2020). Efter att beslutet överklagats av kommunen (dnr 9/2022) upphävde Förvaltningsrätten i Stockholm, i en dom den 27 oktober 2022, Konkurrensverkets beslut med motivering att beslutet innebar ett förbud och överskridande av Konkurrensverkets befogenheter (mål nr 351-22). Konkurrensverket har överklagat domen till Kammarrätten i Stockholm.

Tabell 15. Beslut och domar i domstol 2022 – upphandlingsskadeavgift

Konkurrensverkets ansökan och motpart/upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/pågående*
Statens konstråd 2020-02-21 Dnr 147/2020 Yrkat belopp 105 000 kr.	2020-12-02 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 4299-20) Delvis bifall.	2021-06-03 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 8280-20) Fullt bifall.	2022-05-06 (HFD 2022 ref. 19) Delvis bifall. 80 000 kr.	Laga kraft
Huddinge kommun 2020-10-19 Dnr 590/2020 Yrkat belopp 2 000 000 kr.	2021-09-10 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22696-20) Fullt bifall.	2021-10-18 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 7088-21) Ej prövningstillstånd.	2022-06-08 (HFD mål nr 6481-21) Ej prövningstillstånd.	Laga kraft
Ystads kommun 2021-01-29 Dnr 74/2021 Yrkat belopp 90 000 kr.	2022-04-01 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 1114-21) Fullt bifall.			Laga kraft
Västerås kommun 2021-02-11 Dnr 108/2021 Yrkat belopp 4 500 000 kr.	2022-05-04 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 895-21) Fullt bifall.	2022-10-12 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3242-22) Ej prövningstillstånd.		Laga kraft
Stockholm Vatten AB 2021-04-01 Dnr 228–232/2021 Yrkade belopp 2 150 000 kr, 7 000 000 kr, 500 000 kr, 800 000 kr, 110 000 kr, 50 000 kr.	2021-12-13 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 8132-21, 8165-21, 8152-21, 8151-21, 8138-21) Fullt bifall.	2022-07-05 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 9629-21–9633-21) Ej prövningstillstånd.		Laga kraft
Bodens kommun 2021-09-10 Dnr 551/2021 Yrkat belopp 7 000 000 kr.	2022-03-30 (Förvaltningsrätten i Luleå mål nr 1638-21) Fullt bifall.	2022-07-15 (Kammarrätten i Sundsvall mål nr 1044-22) Prövningstillstånd meddelat.		Pågående
Skånetrafiken 2021-11-12 Dnr 700/2021 Yrkat belopp 7 000 000 kr.	2022-09-30 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 12823-21) Fullt bifall.	2022-11-18 (Kammarrätten i Göteborg mål nr 5127-22) Ej prövningstillstånd.		Pågående

* Per den 31 december 2022 om inget annat anges.

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Västmanlands tingsrätt 2021-12-03 Dnr 733/2021 Yrkat belopp 80 000 kr.	2022-04-27 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 7906-21) Fullt bifall.	2022-06-01 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3095-22) Prövningstillstånd meddelat.		Pågående
Karlskrona kommun 2021-12-10 Dnr 743/2021 Yrkat belopp 80 000 kr.	2022-03-09 mellandom 2022-08-02 dom (Förvaltningsrätten i Växjö mål nr 4926-21) Fullt bifall.			Laga kraft
Funktionsstödsnämnden i Karlskrona kommun 2021-12-10 Dnr 744/2021 Yrkat belopp 80 000 kr.	2022-04-26 (Förvaltningsrätten i Växjö mål nr 4928-21) Avskrivningsbeslut efter att Konkurrensverket återkallat ansökan.			Laga kraft
Bromölla kommun 2021-12-13 Dnr 749/2021 Yrkat belopp 110 000 kr.	2022-10-20 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 14071-21) Fullt bifall.			Laga kraft
Mälarenergi AB 2021-12-17 Dnr 770/2021 Yrkat belopp 400 000 kr.	2022-11-02 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 8226 21) Fullt bifall.			Laga kraft
Eskilstuna kommun 2022-01-20 Dnr 55/2022 Yrkat belopp 80 000 kr.	2022-04-12 (Förvaltningsrätten i Linköping mål nr 498-22) Fullt bifall.			Laga kraft
VA-SYD 2022-03-10 Dnr 197/2022 Yrkat belopp 1 700 000 kr.	2022-05-31 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 2617-22) Fullt bifall.			Laga kraft
Polismyndigheten 2022-05-10 Dnr 358/2022 Yrkat belopp 1 200 000 kr.	2022-12-01 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 9813-22) Fullt bifall.	2023-01-11 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 7456-22) Prövningstillstånd meddelat.		Pågående
Västra Götalandsregionen 2022-05-23 Dnr 386/2022 Yrkat belopp 250 000 kr.	2022-12-12 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 5778-22) Fullt bifall.			Laga kraft

* Per den 31 december 2022 om inget annat anges.

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Karolinska universitetssjukhuset 2022-06-21 Dnr 454/2022 Yrkat belopp 1 300 000 kr.	2022-11-09 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 12790-22) Fullt bifall.			Laga kraft
Tekniska nämnden i Region Gotland 2022-08-19 Dnr 568/2022 Yrkat belopp 220 000 kr.	2022-10-24 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 17006-22) Fullt bifall.			Laga kraft

* Per den 31 december 2022 om inget annat anges.

Tabell 16. Beslut och domar i domstol 2022 – överklagade tillsynsbeslut

Konkurrensverket	Förvaltningsrätten	Kammarrätten
Burlövs kommun m.fl. (Sysav) 2022-07-05 (Dnr 135–148/2019, 532–545/2022) I ett tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Burlövs kommun m.fl. Tillsynsbeslutet är överklagat till Förvaltningsrätten i Stockholm.	(Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 15741-22) Pågående	
Domstolsverket 2021-12-16 (Dnr 502/2020, 788/2021) I ett tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Domstolsverket. Tillsynsbeslutet är överklagat till Förvaltningsrätten i Stockholm.	(Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 35322-21) Pågående	
Karlshamns kommun 2021-12-16 (Dnr 256/2020, 9/2022) I ett tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Karlshamns kommun. Tillsynsbeslutet överklagades till Förvaltningsrätten i Stockholm.	2022-10-27 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 351-22) Konkurrensverkets beslut upphävs. Domen överklagades till Kammarrätten i Stockholm.	2022-12-01 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 6849-22) Prövningstillstånd meddelat.

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2022 meddelat ett ställningstagande 2022:2 som rör upphandling avseende maximal omfattning av ramavtal och öppenhetsprincipen (dnr 625/2021).

Konkurrensverkets tidigare ställningstagande 2019:1 reviderades med anledning av EU-domstolens avgörande i mål C-23/20 Simonsen & Weel och Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i HFD 2022 ref. 4 I och II. Innebörden av det uppdaterade ställningstagandet innebär i korthet att en upphandlande myndighet är skyldig att ange den största kvantitet och/eller det högsta värde som kan komma att avropas från ett ramavtal.

Det är den upphandlande myndigheten som ingår ramavtalet som ska uppskatta ramavtalets maximala omfattning. Konkurrensverket bedömer att kravet på att vid annonseringen ange största kvantitet och/eller högsta värde, innebär att den upphandlande myndigheten är skyldig att göra en rimlig uppskattning av den maximala kvantiteten eller värdet. En sådan bedömning ska vara välgrundad och objektiv. Det är inte tillåtet att ange en maximal omfattning som med oproportionerlig marginal överstiger det egentliga behovet som kan förutses.

Kravet på att ange en maximal omfattning gäller för alla typer av ramavtal och bör enligt Konkurrensverket gälla alla upphandlande myndigheter som genomför en upphandling, det vill säga även när inköpscentraler upphandlar ramavtal.

Konkurrensverket har 2022 även upphävt ställningstagandet 2018:1 med anledning av att Högsta förvaltningsdomstolen genom avgörandet HFD 2021 ref. 35 skapat förtydligande rättspraxis som överensstämmer med innehållet i aktuellt ställningstagande. Det aktuella ställningstagandet ansågs med anledning av domen vara överflödigt och upphävdes därför.

Vägledning

Konkurrensverket har under året tagit fram och publicerat en vägledning avseende hur undantaget för tekniska skäl vid offentlig upphandling kan användas. Vägledningen ger förslag på vad man bör tänka på när undantaget används och hur man bör motivera och dokumentera att undantaget använts. Konkurrensverket beskriver även de risker och konsekvenser som kan uppstå om undantaget används felaktigt.

Konkurrens i offentlig upphandling

Upphandlingslagstiftningen är en förfarandelagstiftning som ska säkerställa bland annat objektivitet. Regelverket skapar en ram för konkurrensutsättning och rättvis konkurrens. Ramen ger förutsättningar för effektiva offentliga inköp och skyddar mot korruption. En viktig förutsättning för att upphandlingsregelverket ska fungera effektivt är en väl fungerande konkurrens.

Alla de val som upphandlande myndigheter gör vid en upphandling regleras inte direkt av lagstiftningen. När den upphandlande myndigheten nyttjar sitt handlingsutrymme kan konkurrensen i upphandlingen påverkas, exempelvis vid val av förfarande, användningen av dialog, val av standarder, mallar, krav och ersättnings- och utvärderingsmodeller. En effektiv konkurrens kan leda till både lägre kostnader och ett inköp som på bästa sätt verkar för att uppfylla samhällliga mål.

Konkurrensverket arbetar regelmässigt med att öka kunskapen hos upphandlande myndighet om betydelsen av en väl fungerande konkurrens för den offentliga upphandlingen. Det är viktigt att det finns en medvetenhet om behovet av att nyttja konkurrensen som regelverket syftar till att skapa.

I syfte att uppmärksamma nyttan av konkurrens anordnade Konkurrensverket för tredje året i rad en digital konferens, ett webinarium om att främja konkurrens i upphandlingar. Konferensen riktade sig främst till offentliga inköpare, men även till beställare och leverantörer som lämnar anbud i offentliga upphandlingar. Frågor som togs upp var bland annat hur man som inköpare kan motverka osund konkurrens och under vilka förutsättningar bolag får samarbeta i upphandlingar och när det är förbjudet.

Nytt på agendan var en punkt om vad lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, innebär i praktiken. En ytterligare nyhet var ett pass där Konkurrensverket informerade om upphandlingstillsynen, ärenden och fokusområden. Liksom tidigare medverkade Upphandlingsmyndigheten, denna gång med särskilt fokus på vad upphandlare och leverantörer bör tänka på, för att generera fler konkurrenskraftiga anbud. Branschförbundet Företagarna och Mölndals stad fanns representerade i en diskussion om vikten av tillit och dialog såväl internt inom den upphandlande organisationen som externt, mot leverantörsmarknaden, för att stärka den offentliga affären.

Under 2022 har Konkurrensverket framhållit konkurrensens betydelse på flera sätt. Upphandlingsreglerna, Konkurrensverkets tillsyn och konkurrensens betydelse är ämnen som belysts bland annat genom föredrag vid Nohr-Con, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS, Sveriges offentliga inköpare, SOI, årskonferens, Upphandlingsfokus i Syd och vid konferensen Mötesplats Offentliga Affärer.

Förutsättningar för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar

Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader. Det är viktigt att se till att förutsättningarna är goda för dessa företags tillträde och förutsättningar att vara med och konkurrera i offentliga upphandlingar. Det finns olika faktorer som generellt kan försvåra för leverantörer att lämna anbud i offentliga upphandlingar. Dessa faktorer gör det ofta särskilt svårt för små och nyetablerade företag. Förutom att kontinuerligt informera upphandlande myndigheter och enheter om konkurrensens roll i samhället i stort och varje enskild upphandlings betydelse har Konkurrensverket under 2022 även genomfört ett antal åtgärder för att underlätta för små och medelstora företag.

En åtgärd för att bland annat underlätta för små och medelstora företag har varit att Konkurrensverket har föreläst vid Sinfradagarna. Konkurrensverket informerade vid dessa tillfällen om hur ett underlättande för god konkurrens i varje enskild upphandling bidrar till en konkurrenskraftig svensk ekonomi. En effektiv offentlig upphandling är avgörande för att lösa många av de viktiga politiska utmaningarna. Det gäller frågor avseende till exempel tillväxt och sysselsättning, bekämpning av korruption, otillåten samverkan, marknadstillträde för små och medelstora företag, innovation och socialt samt miljömässigt hållbar tillväxt.

Registrering och tillsyn av annonsdatabaser – avgiftsfinansierad verksamhet

Konkurrensverket är registermyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS, vilket innebär uppgiften att ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser och pröva om de uppfyller kraven för att registreras samt utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

Under 2022 har det registrerats en ny annonsdatabas (dnr 98/2022). Totalt finns det nu sex registrerade annonsdatabaser i annonsdatabasregistret. Konkurrensverket har under året genom en egeninitierad kontroll hämtat in uppgifter från Bolagsverket och Skatteverket avseende de tidigare fem registrerade annonsdatabaserna (dnr 192–196/2022). Under året har Konkurrensverket även noterat namnbyten för några av de företag som driver annonsdatabaserna.

Tabell 17. Annonssdatabaser

	2022	2021	2020
Ingående balans	5	5	0
Totala ansökningar	1	0	5
Avslag	0	0	0
Nya registreringar	1	0	5
Utgående balans	6	5	5
Förelägganden	0	0	0

Enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik får Konkurrensverket ta ut en ansökningsavgift motsvarande avgiftsklass 7 enligt 10 § avgiftsförordningen (1992:191) vilket motsvarar 10 700 kronor. Konkurrensverket får ta ut en årlig registeravgift om 22 500 kronor av den som driver en registrerad annonsdatabas. Under 2022 medför detta avgiftsintäkter om totalt 146 000 kronor varav 10 700 kronor härstammar från en ansökningsavgift och 135 000 kronor härstammar från sex registeravgifter.

Under 2022 redovisade Konkurrensverket kostnader om knappt 267 000 kronor som uppkomma från arbetet som registermyndighet, vilket resulterar i ett negativt utfall om drygt 121 000 kronor för året. Med ett ingående ackumulerat underskott om drygt 260 000 kronor innebär det ett utgående ackumulerat underskott om drygt 382 000 kronor för den avgiftsfinansierade verksamhet som är relaterad till uppdraget som registermyndighet.

Tabell 18. Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)

	+/- t.o.m 2020	+/- 2021	Int. 2022	Kost. 2022	+/- 2022	Ack. +/- utgå. 2022
Ansöknings- och registeravgift, avgifter (SFS 2020:332)	-61	-199	146	267	-121	-382
Beräknad budget för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	-61	-96	113	215	-102	-259
Differens mot budget	0	-103	33	52	-19	-123

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet enligt lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Lagen syftar till att skydda leverantörer i livsmedelskedjan mot köparens otillbörliga handelsmetoder. Lagen, som trädde i kraft den 1 november 2021, ska bidra till en ökad konkurrenskraft för aktörerna i den svenska livsmedelskedjan och bidra till en mer hållbar utveckling av den svenska livsmedelsproduktionen.

Om en köpare bryter mot LOH kan Konkurrensverket besluta om en sanktionsavgift på upp till en procent av köparens omsättning. Konkurrensverket kan också förelägga köparen att upphöra med en otillbörlig handelsmetod. Ett sådant föreläggande kan förenas med ett vite.

LOH innehåller en så kallad svart lista med ett antal uppräknade handelsmetoder som är absolut förbjudna och en så kallad grå lista med handelsmetoder som är förbjudna om parterna inte klart och tydligt kommit överens om dem på förhand. Förbuden är centrala för LOH.

Konkurrensverkets tillsyn består dels av tillsynsutredningar där vi undersöker om en köpare brutit mot LOH eller inte, dels av ställningstaganden där vi förklarar hur Konkurrensverket ser på hur bestämmelser i LOH ska tolkas och tillämpas.

Kommunikationen är en viktig del av tillsynen. Genom kommunikation kan vi bidra till en hög regelkännedom, vilket bidrar positivt till regelefterlevnaden. Kommunikation är ett verktyg för oss att bygga tillit till Konkurrensverkets arbete med LOH. Genom ökad tillit får vi in fler tips och klagomål om otillbörliga handelsmetoder och vi får också information om vad som behöver förtydligas med lagen.

Tillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av tillsynen avseende otillbörliga handelsmetoder ska underlätta bedömningen av om tillsynen är effektiv. En effektiv tillsyn omfattar bland annat att Konkurrensverket utreder rätt ärenden på ett ändamålsenligt sätt och använder väl avvägda utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att lagen om otillbörliga handelsmetoder ska ha en avhållande effekt.

Ett ingripande i form av ett föreläggande att upphöra med en otillbörlig handelsmetod eller ett beslut om sanktionsavgift medför att en otillbörlig handelsmetod undanröjs i det enskilda fallet. Genom ett ingripande förtydligas även hur lagen ska tillämpas och det blir därmed tydligare för livsmedelskedjans aktörer vad som gäller enligt LOH och vad som händer om lagstiftningen inte följs. Effekten av det enskilda tillsynsärendet är därmed enligt Konkurrensverkets bedömning att fler lagöverträdelser undviks. Hur stor effekten blir beror bland annat på vad ärendet gäller och hur livsmedelskedjans aktörer tillgodogör sig resultatet av ärendet. Även avskrivningsbeslut med hänsyn till ändrat beteende får som effekt att bruket av otillbörliga handelsmetoder minskar. Antalet och andelen utredningar som avslutas med ingripande eller avskrivning med hänsyn till ändrat beteende är därför en resultatindikator som vi har valt att följa över tid.

Under 2022 har Konkurrensverket fattat sju beslut som tillhör någon av dessa kategorier, vilket utgör 78 procent av de totalt nio ärenden som prioriterats för mer ingående utredning och som avslutats under 2022. Detta är en relativt hög andel som pekar på att tillsynen har bidragit till att åtgärda problem på marknaden, även om ingen utredning ännu har resulterat i ett föreläggande att upphöra med en otillbörlig handelsmetod eller ett beslut om sanktionsavgift. År 2021 var motsvarande siffra 0 procent, gällande ett beslut. Jämförelsen är dock inte relevant förrän sett över en längre tid, eftersom det rör sig om ett nytt tillsynsområde.

Tabell 19. Resultat

	2022		2021		2020 ¹⁶	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	9		1		N/A	
Utredning som bidragit till att åtgärda ett LOH-problem	7	78 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avskrivning med hänsyn till förändrat beteende</i>	7	100 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avslutat med ingripande</i>	0	0 %	0	0 %	N/A	N/A
Avskrivna	2	22 %	1	100 %	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar ett högt antal beslut och ingripanden i tillsynsverksamheten, har vi som ambition att handläggningstiderna ska vara korta, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan vi använda resurserna där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider såväl i utredningar som avslutas med någon av de ovan utpekade åtgärderna som i ärenden som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp. Handläggningstiderna har ökat från 44 dagar 2021 till 86 dagar 2022. Eftersom lagen trädde i kraft i november 2021 och antalet utredningar fortfarande är få blir jämförelsen intressant först sett över en längre tid. Ett ärende med längre handläggningstid avsåg en utredning i vilken Konkurrensverket inväntade att företaget skulle ändra sina rutiner innan ärendet kunde avslutas (dnr 32/2022).

Tabell 20. Handläggningstid i dagar

	2022		2021		2020 ¹⁶	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	0	0	0	0	N/A	N/A
Skrivits av med hänsyn till förändrat beteende	99	75	0	0	N/A	N/A
Avskrivna ärenden	86	86	44	44	N/A	N/A

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverkets beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av vårt uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till marknadens aktörer om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt. Under 2022 har inga beslut om sanktioner eller åläggande fattats och inga beslut har därför överklagats.

När en ny lagstiftning införs är kommunikationen kring regelverket central för att uppnå den avhållande effekt som är syftet bakom lagen. Att mäta kommunikationens avhållande effekt är svårt, men Konkurrensverket kan notera att vi under 2022 har nått ett mycket stort antal aktörer med information. Efter att ha följt upp den mätning som genomfördes när lagstiftningen infördes kan vi konstatera att kunskapen om regelverket förefaller ha ökat. En tydlig trend i uppföljningen är att aktörerna i livsmedelskedjan känner till de otillbörliga handelsmetoderna i högre grad nu än under 2021. Mer än hälften av köparna i livsmedelskedjan har anpassat sina beteenden och avtalsvillkor efter LOH, vilket är en tydlig indikation på kännedom om lagstiftningen (dnr 601/2022). Vi bedömer att denna utveckling är ett resultat av Konkurrensverkets tillsyn och kommunikation.

¹⁶ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

Exempel på tillsynsutredningar avseende otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan

Konkurrensverket har under året utrett om ett företag inom potatisbranschen använde sig av betaltider över 30 dagar i strid med förbudet mot sena betalningar (dnr 672/2021). Utredningen visade att företagets betaltider var förenliga med lagen och ärendet kunde därför avslutas.

En annan utredning som avslutats under året rörde rutiner för beräkning av betalningsdagar för fakturor som leverantörer automatiskt skickar in via ett system till en aktör inom livsmedelshandeln (dnr 32/2022). Enligt ett tips som kom in till Konkurrensverket behandlades fakturor som inkommer efter en viss tidpunkt på eftermiddagen via det automatiska systemet som om de kommit in dagen efter. Det påverkar antalet betal dagar och kan därför strida mot förbudet mot sena betalningar. Ärendet kunde lämnas utan åtgärd efter att aktören ändrat sina rutiner.

Ytterligare en utredning rörde misstanke om att en aktör i livsmedelskedjan bröt mot lagen om otillbörliga handelsmetoder genom att fakturera leverantörer för posten "Samarbetsavtal" (dnr 48/2022). Enligt tips till Konkurrensverket avsåg den aktuella faktureringen så kallad krossersättning och fakturerades på ett sätt som stred mot lagen. Utredningen visade att aktören i fråga upphört att kräva leverantörer på den aktuella ersättningen i samband med att lagen trädde i kraft. Mot denna bakgrund avslutade Konkurrensverket utredningen.

En annan utredning rörde misstanke om att en kommun tillämpade betal- och avbeställningstider som stred mot förbudet mot sena avbeställningar i lagen (dnr 277/2022). Konkurrensverket kunde i utredningen konstatera att kommunen inte gjort några sena avbeställningar och skrev av ärendet efter att kommunen ändrat i de avtal som granskades samt efter att Konkurrensverket kunnat konstatera att det inte fanns indikationer på någon överträdelse av förbudet mot sena betalningar.

En pågående utredning handlar om förbuden mot sena betalningar och avbeställningar samt frågan om ensidiga ändringar (dnr 675/2022). Samma frågor var även föremål i en avslutad utredning (dnr 676/2022). I båda ärendena är köparna en kommun och Konkurrensverket initierade utredningarna på eget initiativ efter att ha analyserat annonserade upphandlingsunderlag.

De ärenden som Konkurrensverket har utrett och avslutat under året rör framför allt förbuden mot sena betalningar och sena avbeställningar. I ett fall (dnr 48/2022) har den utredda handelsmetoden varit att en köpare begär att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel. Även förbudet mot ensidiga ändringar har varit föremål för utredning, som en mindre del av några ärenden.

De pågående ärendena omfattar fler av lagens förbud. Dessa ärenden rör till exempel den så kallade svarta listans förbud mot sena betalningar, sena avbeställningar, ensidiga ändringar, att kräva betalt för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning samt att begära att leverantören ska betala för försämring och förlust. Vad gäller den så kallade grå listan är returer och marknadsföringsavgifter något som Konkurrensverket utreder inom ramen för de pågående tillsynsärendena.

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2022 publicerat två ställningstaganden om hur Konkurrensverket anser att LOH ska tolkas och tillämpas. Frågorna som besvarats har varit av mer generell karaktär än de frågor som besvaras inom ramen för enskilda tillsynsärenden. Det ena ställningstagandet rör fakturafinansieringstjänster och förbudet mot sena betalningar i LOH. Det andra ställningstagandet rör frågan om avtalade handelsmetoder kan utgöra en otillbörlig handelsmetod.

Innan Konkurrensverket fattar ett slutligt beslut om ett ställningstagande genomförs en offentlig konsultation då marknadsaktörer får lämna synpunkter på ett utkast till ställningstagande. Synpunkterna kan lämnas skriftligen eller muntligen vid ett möte som hålls i slutet av konsultationstiden. Vid konsultationsrundorna har Konkurrensverket fått synpunkter från marknadsaktörer, vilket bland annat medfört att ställningstaganden har förtydligats. Dessa konsultationer är ett viktigt inslag i kvalitetsarbetet med ställningstaganden.

Tabell 21. Ställningstaganden om LOH under 2022

<p>Ställningstagande 2022:1 (dnr 78/2022) – om begreppet handelsmetod</p>	<p>Enligt Konkurrensverkets bedömning kan det utgöra en överträdelse av LOH att avtala om metoder som är i strid med lagen, även om någon faktisk handling utifrån avtalsvillkoret inte har vidtagits.</p> <p>Bakgrunden till ställningstagandet var att Konkurrensverket erhållit frågor om de förbjudna metoder som anges i LOH endast tar sikte på en faktisk handling eller om också avtalsvillkor i strid med lagen, i fall där faktisk handling inte vidtagits, kan utgöra otillbörliga handelsmetoder.</p>
<p>Ställningstagande 2022:3 (dnr 80/2022) – om vissa finansieringslösningar avseende leverantörers fakturor är förenliga med LOH</p>	<p>Konkurrensverkets bedömning är att användningen av köparinitierad fakturafinansiering, där leverantören snabbt får betalt av någon annan än köparen i utbyte mot en finansieringskostnad, inte i sig innebär att köparen använder en otillbörlig handelsmetod enligt LOH.</p> <p>De enskilda villkoren vid sådan fakturafinansiering som köparen tillhandahåller genom tredje part måste enligt Konkurrensverkets bedömning vara utformade i enlighet med LOH:s bestämmelser för att köparen inte ska tillämpa en handelsmetod i strid med lagen. Detta medför bland annat att betaltiderna, både gällande faktisk och avtalad betalning till leverantörer, inte får vara längre än 30 dagar. Avgifter kan tas ut av leverantörer i den mån de ger ett motsvarande mervärde i form av tidigare betalning.</p> <p>Bakgrunden till ställningstagandet är att Konkurrensverket fått frågor om olika typer av finansieringslösningar gällande leverantörsfakturor, såsom leverantörskedjefinansiering (eng. Supply Chain Finance, SCF), är förenliga med förbuden i LOH. Konkurrensverket har också fått frågan om det är förenligt med LOH att den avtalade betaltiden mot leverantör vid användande av en sådan köparinitierad finansieringslösning infaller senare än 30 dagar från de tidpunkter som anges i 6 och 7 §§ LOH.</p>

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte om otillbörliga handelsmetoder

Offentliga aktörer som köper in livsmedel, exempelvis kommunal skolmat eller mat till patienter på ett sjukhus, ska följa LOH. Konkurrensverket har därför under 2022 genomfört en pilotstudie (dnr 130/2022) som syftade till att dels undersöka offentliga aktörers kännedom om LOH, dels utgöra grund för information om lagen. Av studien framgick bland annat att flera offentliga aktörer som köper in livsmedel inte känner till LOH. Mot denna bakgrund har Konkurrensverket initierat ett mer omfattande projekt (dnr 487/2022) riktat till offentlig sektor. Inom ramen för projektet har Konkurrensverket bland annat utarbetat anpassad information för webbpublicering.

Från oktober 2022 har Konkurrensverket vid ett par tillfällen anordnat digitala öppna hus för leverantörer och livsmedelsinköpare i offentlig sektor. Konkurrensverket har också informerat om otillbörliga handelsmetoder i samband med myndighetens konferens om att främja konkurrens i offentlig upphandling. Därtill har Konkurrensverket även haft möte med Sveriges Kommuner och Regioner samt med några av de grossister som levererar livsmedel till offentlig sektor.

Som ett led i det internationella arbetet tog Konkurrensverket initiativ till den första nordiska konferensen om otillbörliga handelsmetoder, i maj 2022. Vid konferensen deltog medarbetare från tillsynsmyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Konferensen syftade till erfarenhetsutbyte mellan länderna och till att lägga grund för framtida samarbete.

Konkurrensverket har också varit aktivt i det europeiska samarbetet för tillsynsmyndigheter över otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan, det så kallade Unfair Trading Practices Enforcement Network, UTPEN. Konkurrensverket deltog vid det första mötet på handläggarnivå i juni 2022 och vid det första mötet på generaldirektörsnivå i september 2022. Konkurrensverket har också varit aktivt i de expertgrupper som startats under hösten 2022.

Konkurrensverket har vidtagit flera åtgärder i samband med ettårsdagen av LOH:s ikraftträdande. Den 10 november 2022 hölls ett webinarium där Konkurrensverket redogjorde för arbetet under året. På agendan stod bland annat en paneldebatt, där aktörer från olika delar i livsmedelskedjan redogjorde för hur LOH påverkat deras verksamhet. Under webinariet presenterades även resultatet från Konkurrensverkets uppföljning av otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Det var den första uppföljningen av den så kallade nollmätningen som Konkurrensverket genomförde tidigt 2021 för att mäta förekomsten av otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Av uppföljningen, ettmätningen, gick bland annat att utläsa att LOH förbättrar konkurrensen i livsmedelskedjan. Det kunde också konstateras att respondenterna föreföll känna till förbuden i LOH bättre än i nollmätningen, men att det fortfarande i relativt hög grad förekommer otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Det konstaterades även att inflationen påverkat förekomsten av otillbörliga handelsmetoder på ett negativt sätt.

Under sommaren 2022 genomförde Konkurrensverket en mindre marknadsundersökning där Konkurrensverket intervjuade ett tjugotal företrädare för lokala livsmedelsbutiker i olika delar av Sverige. Syftet med undersökningen var bland annat att få en bild av om LOH påverkat lokala livsmedelsbutikers inköp från lokala producenter. Av undersökningen framgick att endast en butik hade färre lokala leverantörer än innan LOH trädde i kraft. Övriga butiker hade lika många eller fler lokala leverantörer än innan LOH trädde i kraft. Anledningen till det är att butikerna vill möta den starka efterfrågan som finns för lokalproducerade livsmedel. Flera respondenter uppgav att de uppfattade LOH som ett komplicerat regelverk och att mer vägledning från Konkurrensverket efterfrågades.

Rapporter

I Konkurrensverkets uppdrag ingår att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling. Vi ska också lämna förslag till konkurrensutsättning och regelreformer samt samla in uppgifter för statistikändamål.¹⁷ Ett viktigt verktyg i arbetet är våra rapporter, av vilka vi under 2022 publicerade tolv, varav sex uppdragsforskningsrapporter. Alla rapporter finns kostnadsfritt tillgängliga som PDF-filer på Konkurrensverkets webbplats.

I april presenterades rapporten *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2021* (rapport 2022:1), som innehåller en redogörelse för konkurrens- och upphandlingstillsynen under det föregående året. Rapporten ger också en bild av hur Konkurrensverket ser på utvecklingen framåt och hur vi arbetar för att uppnå en effektiv tillsynsverksamhet anpassad för framtiden.

I juni presenterade Konkurrensverket rapporten *Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet på gymmarknaden* (rapport 2022:2) som beskriver vilka effekter kommunala gym har på marknaden. Konkurrensverket hade under flera år tagit emot klagomål och frågor som indikerar att kommunal gymverksamhet ofta upplevs ge upphov till konkurrensproblem, och avsikten med rapporten var att skapa en övergripande och bättre förståelse för vilken effekt offentlig säljverksamhet har på konkurrensen.

Av rapporten framgår att det under 2019 fanns minst ett gym i varje kommun i Sverige. Kommunalt drivna gym fanns i 87 av Sveriges 290 kommuner, det vill säga i 30 procent av kommunerna. Av studien framgår också att många kommunala gym är lokaliserade i anslutning till simhallar. I de fall gymmens omsättning understiger fem procent av den totala samlokaliserade verksamheten, i form av simhall eller annan kommunal verksamhet, är det rimligt att utgå från att den är kompetenslig. Den utgör då verksamhet som kommunen får bedriva med stöd av vad kommunalrätten benämner anknytningskompetens. Men enligt Konkurrensverket är det enbart ett fåtal av de kommunala gymmen, 5 av 133, som bedriver sin verksamhet i en sådan omfattning att deras omsättning understiger fem procent. En överväldigande majoritet av de kommunala gymmen har en verksamhet vars omfattning är större än vad som bedöms tillåtet enligt kommunallagen.

Genom en ny typ av tillämpning av beprövade statistiska metoder visas i rapporten hur de kommunala gymmens närvaro och beteende påverkar den lokala gymmarknaden. Den samlade effekten av de kommunala gymmens närvaro och beteende är negativ, särskilt i de fall de kommunala gymmen i sin prissättning inte tar höjd för alla relevanta kostnader.

Med rapporten vill Konkurrensverket bland annat bidra med en metod som ska vara ett stöd vid beräkning av konkurrens effekter från offentlig säljverksamhet. Metoden ska också stödja Konkurrensverket i arbetet med att ge rekommendationer till kommuner som önskar minimera risken för att den säljverksamhet de bedriver ska orsaka konkurrensskada.

I augusti presenterade Konkurrensverket rapporten *Privata digitala vårdtjänsters påverkan på konkurrensförhållanden inom primärvården* (rapport 2022:3) som belyser hur privata digitala vårdtjänster påverkar konkurrensförhållandena i primärvården. Rapporten fokuserar på

¹⁷ 4 § 4 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

digitala vårdbesök som finansieras med så kallad utomlänsersättning, det vill säga ersättning som tillämpas när en patient besöker en vårdcentral utanför sin hemregion och där det därför saknas en avtalsrelation mellan vårdgivaren och hemregionen. Konkurrensverket konstaterar att de privata digitala vårdtjänsterna och vårdcentralerna befinner sig på samma marknad eftersom de vänder sig till samma patienter och finansieras inom ramen för regionernas vårdvalssystem, men att de trots detta omfattas av två diametralt olika ersättnings-system. En vårdcentral som erbjuder digitala vårdtjänster till sina listade patienter får därför lägre ersättning än om samma patient besöker en privat digital vårdtjänst med utomlänsersättning.

I rapporten påpekar Konkurrensverket också att bristen på avtal innebär att regionerna varken kan påverka innehållet i de digitala tjänsterna eller systematiskt följa upp vilka tjänster som utförs. Dessutom begränsas möjligheterna att bygga upp tjänster som förutsätter utbyte av digital information av att det inte finns någon avtalsrelation mellan hemregionen och de privata digitala vårdgivarna.

I rapporten konstaterar Konkurrensverket att systemet med utomlänsersättning innebär att det inte råder konkurrens på lika villkor mellan vårdcentralerna i vårdvalssystemen och de privata digitala vårdgivarna, och att systemet med utomlänsersättning därför bör ses över.

Fram till och med 2021 publicerade Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten den årliga gemensamma rapporten *Statistik om offentliga upphandlingar*. Under 2022 har Upphandlingsmyndigheten tagit över ansvaret för rapporteringen och Konkurrensverket har lämnat över underlag och beräkningsmodeller för rapporternas fortsatta sammanställning och publicering.

Under 2022 har Konkurrensverket genomfört en granskning av upphandlande myndigheters informationsansvar enligt lagen om valfrihetssystem. Resultatet sammanställdes i en analys i korthet *Upphandlande myndigheters informationsansvar i valfrihetssystem* (analys i korthet 2022:1).

Rapporter på uppdrag av regeringen

Under 2022 har Konkurrensverket inte publicerat några rapporter på uppdrag av regeringen.

Rapporter till EU-kommissionen

Konkurrensverket har i uppdrag att övervaka och två gånger årligen rapportera om den svenska detaljhandeln med alkohol i enlighet med Sveriges överenskommelse med EU-kommissionen.¹⁸ Konkurrensverket överlämnade rapporter till kommissionen i enlighet med uppdraget i oktober och i december (dnr 12/2022). Den första rapporten innefattade bland annat en redogörelse för Konkurrensverkets yttrande över Gårdsförsäljningsutredningens betänkande och för status i två pågående rättsprocesser som initierats av Systembolaget avseende företag som bedriver privat e-handel med alkoholdrycker.

¹⁸ 4 § 2 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Resultat av rapport- och analysverksamheten

Konkurrensverkets rapporter spelar en viktig roll i vårt arbete för att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens och mot en effektiv offentlig upphandling. Samtidigt är rapporterna en viktig del av tillsynsarbetet. Vår prioriteringspolicy för tillsynsverksamheten innebär att om vi bedömer att ett enskilt tillsynsärende inte är en effektiv väg att främja en effektiv konkurrens kan vi i stället välja att påtala problemet på annat sätt, till exempel i en rapport. Rapporterna utgör en möjlighet att skapa uppmärksamhet kring problem som av olika skäl inte kan hanteras ändamålsenligt med ett enskilt ingripande i ett tillsynsärende. I vissa fall kan rapporterna bidra till ändrat beteende inom de branscher som har belysts och ibland innehåller de förslag till regeländringar som kan bidra till långsiktigt ändrade regleringar och bättre konkurrens. Rapporterna kan också utgöra ett stöd i våra prioriteringar genom att bidra med kunskap om vissa marknader och identifiera förekomsten av konkurrensproblem som vi bör väga in i vår hantering av inkomna tips och klagomål.

Arbetet med rapporter och analyser är en verksamhet som involverar flera olika enheter och på så sätt bidrar till att bygga upp och sprida kunskaper både inom myndigheten och till samhället. Konkurrensverkets rapporter används återkommande som underlag och argument i debatten om behovet av konkurrens och effektiva upphandlingar. Ett exempel är rapporten om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet på gymmarknaden (rapport 2022:2), som enligt medieuppgifter medfört att flera kommuner ser över sina gymverksamheter. Vissa rapporter återkommer även som referens i debatten under lång tid efter att de publicerats. Ett sådant exempel är rapporten *Regioners upphandling av vårdpersonal* (rapport 2020:4), som i sin tur var en uppföljning av rapporten *Hyr läkare i primärvården* (rapport 2015:10).

Konkurrensverkets rapporter om kostnaderna för hyrpersonal och svårigheterna med att genomföra effektiva upphandlingar har sedan de publicerades använts som underlag och argument i den sjukvårdspolitiska debatten. Redan 2016, som en följd av den första rapporten, inledde regionerna ett gemensamt arbete för att minska beroendet av hyrpersonal. Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården använde den senare rapporten (från 2020) som underlag för ett avsnitt i slutbetänkande om hur kostnader för hyrpersonal fortsätter att öka. Under 2022 har regionerna arbetat med att genomföra en nationell upphandling av ett regiongemensamt ramavtal för hyrpersonal, som planeras bli klar under våren 2023.

Remisser

En viktig del av Konkurrensverkets arbete för att främja en effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling är att lämna synpunkter på betänkanden och promemorior med förslag från utredningar, Regeringskansliet och andra myndigheter. Konkurrensverket fokuserar framför allt på sådana förslag som kan påverka konkurrensen på olika marknader eller påverka förutsättningarna för en effektiv offentlig upphandling. I yttranden eftersträvar vi att tydliggöra eventuella positiva eller negativa effekter av de åtgärder som föreslås, och i många fall kan våra yttranden bidra till att vissa förslag inte genomförs eller att de negativa konsekvenserna minskas genom att förslagen förbättras utifrån de aspekter vi bevakar.

Minst lika viktigt är att tydliggöra eventuella effekter så att regering och riksdag ges möjlighet att väga positiva och negativa effekter mot varandra. Under 2022 har Konkurrensverket besvarat 111 remisser från Regeringskansliet och 51 remisser från andra myndigheter.

Tabell 22. Remissfördelning 2022

	2022	2021	2020
Regeringskansliet	111	145	115
Övriga myndigheter	51	38	48
Totalt	162	183	163

Exempel på yttranden under 2022

I det här avsnittet redovisar vi några exempel på remissyttranden under 2022.

Offentlig upphandling

I ett yttrande över departementspromemorian *En effektivare upphandlingstillsyn* (Ds 2022:5) välkomnade Konkurrensverket förslagen och menade att de kommer att förbättra förutsättningar för att utöva en effektiv tillsyn. Bland annat framhöll Konkurrensverket att förslaget till utökad område för upphandlingsskadeavgift ger större möjligheter att vidta åtgärder mot överträdelse som påverkar transparensen i den offentliga upphandlingen. En möjlighet att kunna besluta om upphandlingsskadeavgift om upphandlande myndigheter inte uppfyller sin dokumentationsskyldighet eller skyldigheten att efterannonsera är mycket välkommet.

Konkurrensverket var även positivt till att verket ska kunna förelägga en upphandlande myndighet att besluta om riktlinjer för direktupphandling, eftersom sådana riktlinjer är ett viktigt verktyg för att på ett korrekt och strategiskt sätt förbättra den offentliga upphandlingen. Konkurrensverket menade att förslaget om ändrad beslutsordning för upphandlingsskadeavgifter innebär effektivitetsvinster eftersom domstolsprocesser kan undvikas i de fall beslut inte överklagas. Konkurrensverket tillstyrkte förslagen om höjt tak för upphandlingsskadeavgiften och förlängd tidsfrist att besluta om upphandlingsskadeavgift och var även positivt till ett antal förslag som syftar till en mer effektiv informationsinhämtning under utredningsskedet (dnr 243/2022).

Konkurrensverket var däremot kritiskt till ett förslag i betänkandet *Sänk tröskeln till en god bostad* (SOU 2022:14) som innebar att allmännyttiga kommunala bostadsbolag inte behöver upphandla enligt lagen om offentlig upphandling, och menade att lagförslaget varken var tillräckligt underbyggt eller rättsligt genomförbart. Konkurrensverket påpekade att de allmännyttiga bolagen omfattas av upphandlingsdirektiven. Konkurrensverket framhöll att kommunala bostadsbolag omfattas av lagen om allmännyttiga bostadsbolag, vars syfte är att tillse att bolagen inte verkar på hyres- och bostadsmarknaden på ett sätt som är konkurrens-snedvridande, och att allmännyttiga bostadsbolag därför inte kan likställas med vinstmaximerande privata bolag (dnr 450/2022).

Offentlig upphandling som verktyg inom andra politikområden

I ett yttrande över departementspromemorian *En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling* (Ds 2021:31) ansåg Konkurrensverket att det är bra att införa bestämmelser i upphandlingsregelverket, som gör att upphandlande myndigheter alltid ska överväga vilket utrymme som finns för att beakta viktiga samhällsintressen, när de bestämmer vad som ska upphandlas och på vilket sätt detta ska ske.

Konkurrensverket menade att det är viktigt att det inte ställs orimliga förväntningar på vad som kan åstadkommas inom ramen för en enskild offentlig upphandling, och att den föreslagna utformningen av författningsförslaget kan leda till tillämpningssvårigheter eftersom den riskerar att uppfattas som att det är möjligt att i alla enskilda upphandlingar ange klimatkrav. Konkurrensverket påpekade att klimatkrav enligt EU-rätten måste ha en tydlig koppling till upphandlingsföremålet eller i övrigt nå upp till de krav som följer av de allmänna principerna. Konkurrensverket menade också att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör övervägas hur tillsynen över den nya regleringen ska kunna utföras och eventuella överträdelser sanktioneras (dnr 660/2021).

I ett yttrande över Miljömålsberedningens delbetänkande *Sveriges globala klimatavtryck* framhöll Konkurrensverket att det är viktigt att beakta klimatet när det är motiverat med hänsyn till upphandlingens art. Konkurrensverket delade Miljömålsberedningens bedömning att den offentliga upphandlingen har goda möjligheter att snabbt nå fram till minskade utsläpp och att upphandlande myndigheter och enheter kan minska klimatpåverkan från sin konsumtion bland annat vid valet av vad som ska upphandlas och genom att ställa särskilda krav och villkor i upphandlingen.

Konkurrensverket hade inga invändningar mot införandet av ett etappmål för offentlig upphandling, men anser att det bör klargöras vilka åtgärder som ska beaktas vid utvärderingen av målet. Konkurrensverket hade inga invändningar mot förslaget att använda andel upphandlingar med klimatkrav som resultatindikator, men efterlyste ett förtydligande av hur den ska redovisas av de upphandlande myndigheterna och enheterna. Konkurrensverket påpekade att det rättsliga utrymmet för att beakta klimatet vid offentlig upphandling regleras i upphandlingslagarna och inte genom standardformuläret eForms, men att möjligheterna till insamling av uppgifter genom eForms bör beaktas i den fortsatta beredningen eftersom genomförandet av eForms ger ökade möjligheter att följa upp användningen av de krav och villkor som ställs i upphandlingar. I yttrandet framhöll Konkurrensverket också att verkets tillsynsuppdrag endast kan ändras genom en författningsändring, och avstyrkte därför förslaget om ett regeringsuppdrag om att utveckla tillsynen av klimatkrav i upphandlingar (dnr 384/2022).

Valfrihetssystem

Konkurrensverket delade bedömningen i betänkandet *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* (SOU 2022:11) att det inte finns några hinder mot att regioner ska få inrätta valfrihetssystem för teckenspråkstolkar. Däremot avstyrkte Konkurrensverket ett förslag om att införa ett undantag från lokaliseringsprincipen när en region erbjuder tolktjänst till en annan region och menade att utredningen bör kompletteras i frågan om regioner har, eller bör ha, befogenhet att tillhandahålla tolktjänster som bekostas av andra myndigheter till slutanvändare utanför den egna regionen. Konkurrensverket delade inte heller utredningens bedömning att teckenspråkstolkning är en sådan tjänst som omfattas av den högre direktupphandlingsgränsen om 7 802 550 kronor (dnr 356/2022).

Privata sjukvårdsförsäkringar

I ett yttrande över betänkandet *Reglering av privata sjukvårdsförsäkringar* (SOU 2021:80) konstaterade Konkurrensverket att det finns uppenbara risker för överutnyttjande, snedvridningar och korssubventioner om en verksamhet tar emot ersättning från flera olika uppdragsgivare för att utföra samma eller närliggande tjänster. Om en region ger i uppdrag till en utomstående leverantör att upprätthålla viss kompetens eller infrastruktur, till exempel bemanning, lokaler och utrustning, bör regionen också förfoga över den eventuella överkapacitet som kan uppstå. Om regionen däremot endast köper avgränsade tjänster, utan skyldigheter att upprätthålla beredskap att leverera, vore det dock oproportionerligt att förbjuda leverantören att även vända sig till andra köpare. Konkurrensverket ansåg att om regioner väljer att köpa hälso- och sjukvårdstjänster från privata vårdgivare bör det som utgångspunkt inte vara tillåtet för uppdragstagaren att utföra tjänster på uppdrag av, eller ta emot finansiering från, andra uppdragsgivare än regionen, om inte regionen har medgett detta i samband med upphandlingen. Konkurrensverket ansåg att alla vårdgivare som tar emot offentlig finansiering för att upprätthålla viss kompetens eller infrastruktur ska vara skyldiga att redovisa samtliga kostnader och intäkter för den aktuella verksamheten (dnr 638/2021).

Senare under året avstyrkte Konkurrensverket ett förslag att generellt förbjuda regioner att överlämna uppgifter till privata vårdgivare som tar emot finansiering från privata sjukvårdsförsäkringar (Ds 2022:15). Konkurrensverket ansåg att det vore oproportionerligt att inte tillåta att vårdgivare vänder sig till andra köpare om en region köper avgränsade tjänster, utan avtalade volymer eller något åtagande att upprätthålla beredskap att leverera. Även i detta yttrande påpekade Konkurrensverket att det vore lämpligt med ekonomiska redovisningar på enhetsnivå inom välfärdsområdet, eftersom det skulle tydliggöra vilka ekonomiska incitament som kan ligga bakom vårdgivares prioriteringar och beslut om remisser till offentligt finansierad vård (dnr 516/2022).

Läkemedel och apotek

I ett yttrande över betänkandet *Begränsningar i möjligheterna för vissa aktörer att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek* (SOU 2022:27) ansåg Konkurrensverket att det vore mycket ingripande och oproportionerligt att begränsa möjligheten för vissa aktörer att bedriva öppenvårdsapotek och att utredningen inte redovisat några tecken på att det nuvarande regelverket är bristfälligt. Konkurrensverket konstaterade att reglerna om handel med läkemedel begränsar läkemedelsföretagens möjlighet att äga apotek och även hindrar ägare av apotek att tillverka eller inneha godkännande av försäljning av läkemedel. Det finns därmed redan regler som syftar till att begränsa möjligheterna för privata vårdföretag att påverka förskrivning av ett visst läkemedel. Konkurrensverket bedömde också att utredningens förslag om sekretessbrytande bestämmelser bör förbättra möjligheterna att upptäcka och ingripa mot eventuella tecken på överförskrivning eller andra problem (dnr 506/2022).

Kommunikationer och klimat

Konkurrensverket hade i huvudsak inga invändningar mot ett förslag från Energimyndigheten om utformning av ett stödsystem för bio-CCS (ER 2021:31). Konkurrensverket instämde i bedömningen om att i valet mellan omvänd auktionering eller så kallad fast lagringspeng väger fördelarna med omvänd auktionering tyngre än nackdelarna. Konkurrensverket menade dock att det kan finnas anledning att pröva sig fram för att generera kunskap om auktionernas utformning och funktionssätt tills en tillfredsställande design uppnås, i synnerhet vad gäller valet mellan tilldelning enligt anbud ("pay-as-bid") och tilldelning enligt slagpris ("pay-as-clear") (dnr 786/2021).

I yttrandet över Trafikverkets rapport *Förlängd och breddad ekobonus* efterlyste Konkurrensverket en konsekvensanalys för att klargöra om förslaget blir mer konkurrensneutralt jämfört med rådande stödsystem. Konkurrensverket ansåg att det kan vara positivt att utvidga stödsystemet för överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart till fler transportslag ifall det ska bestå. Konkurrensverket förordade dock att ekobonusen begränsas till ett initialt investeringsstöd, vilket skulle kunna vara både effektivitetshöjande och konkurrensfrämjande om det möjliggör inträde av aktörer eller uppstart av verksamheter som på grund av externa kostnader och/eller finansmarknadsfriktioner annars inte skulle komma till stånd (dnr 338/2022).

I promemorian *Ökad nationell tillgång till kollektivtrafikens biljetter* föreslog Trafikverket att regionala kollektivtrafikmyndigheter ska kunna få statlig medfinansiering för att de ska anpassa sina biljettsystem så att den nationella tillgången till biljetter ökar. Konkurrensverket menade dock att förslaget inte säkerställer att samordning sker på nationell nivå och att den föreslagna ordningen innebär att det kan bildas separata kluster av regioner med internt harmoniserade, men ömsesidigt inkompatibla biljettsystem. Konkurrensverket förordade i stället en reglerad nationell samordning av biljettsystemen i kollektivtrafiken (dnr 507/2022).

Konkurrensverket avstyrkte ett förslag i departementspromemorian *Arlanda flygplats – en plan för framtiden* (Ds 2022:11) som innebar ett införande av trafikplikt på orter där kommersiell flygtrafik i framtiden kan upphöra eller kraftigt reduceras. Konkurrensverket menade att det vore olyckligt att i förväg peka ut vilka rutter som kan bli aktuella för allmän trafikplikt. För rutter som i dagsläget trafikeras av ett enda bolag skulle detta innebära starka incitament att strategiskt reducera trafiken i syfte att ingå avtal om allmän trafikplikt.

Konkurrensverket påpekade också att det finns en risk för överkompensation, eftersom flygbolagen skulle ha incitament att underdriva relevanta nätverkseffekter och överskatta den del av samkostnaderna som hänförs till rutten (dnr 455/2022).

Förpackningsinsamling

I ett yttrande över promemorian *En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter* hade Konkurrensverket inga invändningar mot förslaget att kommunerna ska ta över ansvaret för insamling av förpackningsavfall. Däremot såg Konkurrensverket flera problem med promemorians förslag att ge den största producentansvarsorganisationen ansvar för att ordna mottagningsplatser för verksamhetsavfall, bland annat eftersom organisationen ges en myndighetsliknande roll och det uppstår oklarheter om vem som ansvarar för att Sverige uppfyller förpacknings- och avfallsdirektivens krav. Konkurrensverket påpekade också att den största producentansvarsorganisationen kommer att kunna anlita leverantörer utan konkurrensutsättning, vilket är olämpligt. Konkurrensverket ansåg därför att ytterligare överväganden krävs och att förslaget i dess nuvarande utformning inte bör läggas till grund för lagstiftning (dnr 684/2021).

Kommunal bredbandsutbyggnad

Konkurrensverket hade inga invändningar mot ett förslag om en ny lag avseende undantag från lokaliseringsprincipen för utbyggnad av kommunala bredbandsnät, och menade att undantaget är tillräckligt snävt avgränsat för att begränsa risken för negativ påverkan på konkurrensen på bredbandsmarknaderna. Konkurrensverket såg även positivt på bestämmelsen att den berörda verksamheten ska överlämnas till en juridisk person, och därmed särskiljas från övrig kommunal förvaltningsverksamhet, och menade att detta bidrar till ökad transparens och minskar risken för korssubventioneringar, som kan verka snedvridande eller hämmande för konkurrensen. Vi konstaterade att promemorian hade tagit hänsyn till Konkurrensverkets tidigare skrivelse i frågan, där vi påpekat att det finns en risk för att kommuner bedriver verksamhet inom bredbandsområdet som ligger utanför den kommunala kompetensen, och varnade för att denna oklarhet skulle kunna öka om ett undantag avseende lokaliseringsprincipen införs (dnr 756/2021).

Samordnad statlig it-drift

I ett yttrande över betänkandet *Säker och kostnadseffektiv it-drift* (SOU 2021:97) framhöll Konkurrensverket att det statliga tjänsteutbudet bör vara ett alternativ i första hand när det utifrån aspekter som säkerhet eller kostnadseffektivitet inte är lämpligt att anlita en privat leverantör. Konkurrensverket tillstyrkte förslaget att tjänsteutbudet inom samordnad statlig it-drift ska bestå dels av tjänster som levereras av privata leverantörer, dels av ett samordnat statligt tjänsteutbud. Konkurrensverket hade inga invändningar mot att privata leverantörers tjänster ska upphandlas samordnat, men betonade att det bör bli enklare att avropa från ramavtalen. Konkurrensverket ansåg vidare att ett krav på särredovisning bör införas i förordningen, och menade att det skulle minska risken för korssubventionering och skapa förutsättningar för Konkurrensverket att utöva en effektiv tillsyn (dnr 778/2021).

Gårdsförsäljning av alkohol

I ett yttrande över betänkandet *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker* (SOU 2021:95) menade Konkurrensverket att det är möjligt att utredningens förslag till reglering skulle kunna anses förenligt med EU-rätten vid en eventuell prövning i domstol. Samtidigt bedömde Konkurrensverket att det finns en inte obetydlig risk att en sådan prövning leder till att gårdsförsäljningen anses oförenlig med EU-rätten. Det föreföll dock mindre troligt att förslaget skulle hota monopolets fortsatta existens och att det inte skulle gå att "backa bandet" om det skulle visa sig att regleringen inte är förenlig med EU-rätten, även om detta inte kan uteslutas. Frånsett risken att de modeller för gårdsförsäljning som föreslås i utredningen kan vara oförenliga med EU-rätten hade Konkurrensverket inga invändningar mot förslagets utformning, till exempel att gårdsförsäljningen ska begränsas till tillverknings- eller vinodlingsstället i samband med ett studiebesök eller en föreläsning som erbjuds allmänheten mot betalning och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Konkurrensverket hade inte heller några invändningar mot att gårdsförsäljning endast ska omfatta alkoholdrycker som är egentillverkade, att tillverkarens produktion inte får överstiga vissa volymer eller begränsningar av vilka volymer varje enskild person får köpa vid samma besökstillfälle (dnr 84/2022).

Ett nytt system för mediestöd

Konkurrensverket ansåg i ett yttrande över departementspromemorian *Ett hållbart mediestöd för hela landet* (Ds 2022:14), med förslag om hur stödet till nyhetsmedier ska utformas, att det föreslagna mediestödet är att föredra framför det befintliga stödsystemet, men att en kortare period av övergångsstöd bör övervägas och att risken för etableringshinder bör beaktas. Konkurrensverket ansåg att en principiell utgångspunkt bör vara att medieföretag som kan överleva utan stöd inte bör erhålla stöd, och tillstyrkte att en särskild förutsättning för att allmänt redaktionsstöd ska få lämnas bör vara att företaget har behov av ekonomiskt stöd. Konkurrensverket menade också att det föreslagna stödet riskerar att befästa den befintliga strukturen på mediemarknaden genom att en stor andel av stödet fortsatt kan förväntas gå till de stora mediekoncernerna och att mediestödets påverkan på konkurrensen därför bör utvärderas under stödperioden (dnr 482/2022).

Övriga uppdrag enligt Konkurrensverkets instruktion

Yttrande enligt lagen om elektronisk kommunikation

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Post- och telestyrelsen, PTS, lämna skriftligt yttrande om beslutsutkast enligt lagen om elektronisk kommunikation.¹⁹ Konkurrensverket har under 2022 inte mottagit några sådana beslutsutkast, men i januari 2022 lämnades ett yttrande om ett beslutsutkast som inkom i december 2021 (dnr 768/2021).

Yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Transportstyrelsen lämna yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning.²⁰ Konkurrensverket har under 2022 inte mottagit någon sådan begäran.

¹⁹ 4 § 3 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

²⁰ 4 § 3 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Remissernas resultat

Syftet med remisser är i första hand att förse Regeringskansliet, och andra myndigheter som bett Konkurrensverket att yttra sig, med synpunkter på de förslag som lämnas som kan tjäna som beslutsunderlag om och i så fall hur de aktuella förslagen bör genomföras. Att lämna remissyttranden är således en viktig möjlighet för Konkurrensverket att utföra myndighetens uppdrag att verka för effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling. Samtidigt innebär remissyttrandena en möjlighet att informera en bredare krets om effekter av eventuell ny reglering och om vikten av konkurrens och effektiv upphandling. Innehållet i remissvaren kommuniceras därför genom publicering på Konkurrensverkets webbplats, som nyheter, pressmeddelanden och via nyhetsbrev.

Ett exempel på att Konkurrensverkets yttranden bidragit till att påverka utformningen av en lagstiftning är lagrådsremissen *En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling*, där regeringen tagit hänsyn till Konkurrensverkets synpunkter genom att ändra rekvisitet för när en upphandling ska beakta vissa samhällsintressen. I lagrådsremissen föreslogs även, i enlighet med Konkurrensverkets synpunkter, att upphandlande myndigheter för varje upphandling ska dokumentera sina överväganden i fråga om skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen och, i förekommande fall, hur skyldigheten har fullgjorts i upphandlingen.

Konkurrensverkets remissyttranden syftar också till att ge andra myndigheter goda förutsättningar att inom ramen för sina ansvarsområden kunna beakta bland annat konkurrens- och upphandlingsaspekter på ett ändamålsenligt sätt.

Samverkan

Konkurrensverket har i uppdrag att samverka med Upphandlingsmyndigheten för att utveckla den offentliga upphandlingen²¹ och att samråda med de myndigheter och andra berörda aktörer som berörs av våra åtgärdsförslag.²² Flera myndigheter och kommittéer samverkar och samråder med Konkurrensverket i särskilda frågor som anges i till exempel lag, regleringsbrev eller direktiv. Här beskrivs ett urval av de olika samråd, samverkan och samarbeten som skett under 2022.

Samverkan med Upphandlingsmyndigheten

I enlighet med myndighetens instruktion samverkar Konkurrensverket med Upphandlingsmyndigheten för att utveckla den offentliga upphandlingen, bland annat såvitt gäller frågor om statistik. Fram till och med 2021 publicerade Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten den årliga gemensamma rapporten *Statistik om offentliga upphandlingar*. Under 2022 har Upphandlingsmyndigheten i samråd med Konkurrensverket tagit över ansvaret för dessa rapporter, och Konkurrensverket har lämnat över underlag och beräkningsmodeller för att rapporterna ska kunna fortsätta att publiceras. Konkurrensverket har även i övrigt en dialog med Upphandlingsmyndigheten kring insamlingen av statistik, om upphandlingsfrågor generellt, om våra ställningstaganden innan de publiceras och kring yttranden över frågor som rör upphandlingsområdet. En nära samverkan ser vi som en central förutsättning för arbetet med att säkerställa en effektiv offentlig upphandling. I arbetet med att vara registermyndighet och tillsynsmyndighet för registrerade annonsdatabaser har vi haft veckovisa avstämningar för kunskapsöverföring.

Samverkan mot osund konkurrens och korruption

Konkurrensverket har liksom tidigare år medverkat i Statskontorets myndighetsnätverk mot korruption och deltagit vid nätverksträffar. Syftet med nätverket mot korruption är att främja och stödja lärande och erfarenhetsutbyte mellan statliga myndigheter.

Konkurrensverket tar även del i den så kallade Stora branschgruppen, som arbetar för lösningar som ska leda till ökad konkurrensneutralitet mellan företag i Sverige. Gruppen består av representanter från arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, bransch- och intresseorganisationer och myndigheter vilka tillsammans verkar genom att informera vid seminarier och träffar riktade till beslutsfattare. Målet med arbetet är att motverka fusk och brottslighet.

Den 9 december medverkade Konkurrensverkets generaldirektör vid ett seminarium arrangerat av Institutet mot mutor, IMM, och Transparency International Sverige. Panelsamtalet belyste frågan "Hur förebyggs otillåten påverkan och korruption nationellt?"

²¹ 10 § 2 stycket förordningen med instruktion för Konkurrensverket.

²² 10 § 1 stycket förordningen med instruktion för Konkurrensverket.

Samverkan med Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten

Efter tidigare års samverkan bland annat i ett gemensamt arrangerat webinarium har Konkurrensverket, Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten haft en kontinuerlig dialog med fokus på digitaliseringens möjligheter och utmaningar. Myndigheterna har utbytt kunskap och erfarenheter om regelutvecklingen på EU-nivå, digitaliseringen av marknader och vad användningen av data innebär för respektive ansvarsområde.

Samverkan med europeiska och nationella tillsynsmyndigheter

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i övervakningen enligt EU:s förordning om grossistmarknaderna för energi, den så kallade REMIT-förordningen.²³ I denna övervakning av energimarknaderna för el och naturgas kan samverkan ske mellan Energimarknadsinspektionen och andra europeiska och nationella tillsynsmyndigheter. Konkurrensverket har inte varit delaktigt i någon sådan tillsynssamverkan under 2022.

Medverkan i offentliga utredningar

Konkurrensverkets medarbetare har under året ingått som experter eller sakkunniga i ett antal offentliga utredningar:

- Utredningen En materielförsörjningsstrategi för det militära försvaret (Fö 2020:02)
- Utredningen om finansiering av den samhällsomfattande posttjänsten (I 2020:03)
- Betalningsutredningen (Fi 2020:12)
- Utredningen om en ny livsmedelsberedskap (N 2022:02)
- Utredningen om effektiv och tillförlitlig kontroll av leverantörer vid tilldelning av offentliga kontrakt (Fi 2022:08)
- Utredningen om åtgärder mot otillåten påverkan och korruption (Ju 2022:15).

²³ 4 § 6 förordningen med instruktion för Konkurrensverket.

Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag

Konkurrensverkets medarbetare har under året medverkat i följande myndigheters uppdrag av regeringen:

- Jordbruksverkets uppdrag att utvärdera livsmedelsstrategin (dnr 185/2018)
- Statskontorets uppdrag att följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden (dnr 238/2018)
- Statskontorets uppdrag att främja arbetet mot korruption i den offentliga förvaltningen (dnr 102/2021, 754/2020)
- Statskontorets uppdrag att utvärdera effekterna av förändrade regler för direktupphandling (dnr 379/2021)
- Naturvårdsverkets uppdrag om differentierad ersättning till producentansvarsorganisationerna för förpackningar och elektriska och elektroniska produkter (dnr 488/2021)
- MSB och Trafikverkets uppdrag att planera och förbereda vidare utveckling och etablering av Rakel Generation 2 (dnr 648/2021)
- Trafikverkets uppdrag att utarbeta förslag om horisontella samarbeten och öppna data för ökad fyllnadsgrad (dnr 586/2020)
- Läke medelsverkets uppdrag angående försöksverksamhet för en miljöpremie i läke medelsförmånssystemet (dnr 87/2022)
- Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets uppdrag att öka förutsättningarna för att hantera bristsituationer i livsmedelskedjan (dnr 758/2021).

Referensgrupper och andra organ

Konkurrensverket har även deltagit i ett antal referensgrupper och mer eller mindre permanenta organ för samarbete mellan myndigheter och andra aktörer, bland annat Riksbankens betalningsråd och Spelmarknadsrådet vid Spelinspektionen (dnr 514/2019). Konkurrensverket har även deltagit i Näringsdepartementets referensgrupp för rådsförhandlingarna om snedvridande utländska subventioner och i Finansdepartementets referensgrupp för över synen av EU:s förordning om marknaden för finansiella instrument (FiFID II och MiFIR) (dnr 727/2021).

Resultat av samverkan

Många myndigheters uppdrag innebär att de i hög grad påverkar förutsättningarna för vilken konkurrens som skapas eller tillåts inom sina respektive sakområden. De regler som beslutas och de åtgärder som vidtas av olika myndigheter har dessutom ofta effekter för konkurrensen även på närliggande marknader. Det finns därför anledning för Konkurrensverkets medarbetare att löpande träffa och resonera med kollegor vid andra myndigheter. Ibland sker utbytet genom formella yttranden, men oftast genom olika typer av referensgrupper och direkta möten. Dessa former av samverkan kan bidra till större förståelse för hur olika regelverk fungerar och vilka effekter som kan uppstå.

Att myndigheter samverkar har många andra goda effekter. Genom att utbyta information och kunskap utvecklas medarbetarnas kompetens samtidigt som de bidrar till andra aktörers kompetensutveckling avseende konkurrens- och upphandlingsfrågor. Inte sällan kan utformningen och konsekvenserna av konkreta förslag diskuteras i ett tidigt skede, vilket enligt Konkurrensverkets erfarenhet förbättrar förutsättningarna att bedriva en effektiv verksamhet på längre sikt, och ökar chansen att de som vi samverkar med uppmärksammar konkurrens- och upphandlingsrelaterade aspekter i sin egen verksamhet.

En återkommande erfarenhet är att de flesta myndigheter har intresse av en fungerande konkurrens inom sina respektive ansvarsområden, oavsett om deras uppdrag är att värna om en fungerande och driftsäker infrastruktur, ett effektivt resursutnyttjande, mångfald i olika avseenden eller om att värna rättssäkerheten inom sitt område.

Forskning

Konkurrensverket har till uppgift att stimulera forskning inom konkurrens- och upphandlingsområdena. En betydande uppgift på forskningsområdet är att stödja projekt, och för det ändamålet har myndigheten under 2022 haft ett anslag om 10,8 miljoner kronor. Forskningsanslaget ska bidra till forskning inom både konkurrens- och upphandlingsområdena och är uppdelat i finansiering av olika forskningsprojekt på högskolor och universitet, egeninitierad uppdragsforskning, seminarier och en uppsatstävling för studenter.

Forskningen ska bidra till ökad kunskap hos Konkurrensverkets medarbetare och intressenter avseende aktuella ämnen och frågeställningar som har anknytning till konkurrens- och upphandling.

Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2022

Under 2022 fick Konkurrensverket 27 ansökningar varav 15 hade konkurrensinriktning, 9 upphandlingsinriktning och 3 kategoriserades som övrig inriktning. 17 av dessa ansökningar hade en man som huvudsökande och 10 ansökningar en kvinna som huvudsökande. Av dessa totalt 27 ansökningar beviljade Konkurrensverket 4,1 miljoner kronor till 6 nya projekt (4 projekt inom konkurrensforskning och 2 inom upphandlingsforskning). Av de 6 nya projekten som 2022 tilldelades medel, hade 4 en man som huvudsökande och 2 en kvinna som huvudsökande.

Konkurrensverket betalade dessutom ut drygt 4,1 miljoner kronor till 5 pågående projekt. Av de projekt som fick forskningsmedel utbetalat var det 5 projekt som hade en man som huvudsökande.

Tabell 23. Ansökningar och beviljade forskningsprojekt

År	2022	2021	2020	2019
Ansökningar	27	39	0	50
Kvinna	10	7	0	14
Man	17	32	0	36
Beviljade				
Kvinna	2	0	0	1
Man	4	5	0	8
Utbetalda medel nya (mnkr)				5,5
Kvinna	1,8	0	0	0,8
Man	2,3	4,3	0	4,7
Utbetalda medel pågående (mnkr)				5,6
Kvinna	0	0	0,7	0,9
Man	4,2	4,4	6,4	4,7

Pågående forskningsprojekt

Pågående konkurrensrelaterad forskning²⁴

- Anna Tzanaki, *Competition Compliance Programmes: A Comparative Law & Economics Analysis* (dnr 444/2022).
- David Isaksson, *Är konkurrensen på primärvårdsmarknaden kvalitetsdrivande?* (dnr 405/2019).
- Maksym Khomenko, *Optimal Design and Regulations in Healthcare* (dnr 455/2021).
- Marcel Garz, *Media competition and media slant in Swedish newspapers* (dnr 406/2019).
- Marcel Garz, *Competition, multimarket contact, and quality of local newspaper coverage* (dnr 445/2022).
- Niklas Rudholm, *Hur påverkar algoritmprissättning sannolikheten för prissamordningar?* (dnr 443/2022).
- Richard Friberg, *Minikurser konkurrens* (dnr 371/2016).
- Richard Friberg, *Forskningskonferensen Norio 2023* (dnr 446/2022).
- Vladimir Bastidas, *Platform envelopment in the online pharmacy industry: an effects-based approach* (dnr 454/2021).
- Xavier Groussot, *The Application and Impact of the EU Charter of Fundamental Rights in Competition Law, the Digital Single Market and Sweden* (dnr 453/2021).

Pågående upphandlingsrelaterad forskning²⁴

- Gunnar Alexandersson, *Covidkrisen och omförhandlade kontrakt inom den svenska kollektivtrafiken* (dnr 457/2021).
- Gunnar Alexandersson, *Regleringsluckor på upphandlade marknader* (dnr 447/2022).
- Henrik Artman, *UppFörA – Upphandling och förklarbarhet i algoritmer* (dnr 456/2021).
- Maksym Khomenko, *Optimal Design and Regulations in Healthcare* (dnr 455/2021).
- Niklas Rudholm, *Effekten av antal budgivare på sannolikheten för prissamordningar* (dnr 404/2019).
- Paula Blomqvist, *Välfärdsmarknader i hemtjänsten: hur väljer brukarna?* (dnr 448/2022).
- Stefan Olsson, *Värdering av upphandling – redovisningens betydelse för upphandlingsreglerna* (dnr 385/2018).
- Ulf Vanneback (Tobias Indén), *Koncessioner i allmänhetens tjänst – Statsstödsrättsliga och upphandlingsrättsliga utmaningar* (dnr 403/2019).

²⁴ För den pågående konkurrensrelaterade forskningen har inte dnr 405/2019, 406/2019 och 371/2016 finansierats 2022. För den pågående upphandlingsrelaterade forskningen har inte dnr 457/2021, 404/2019 och 385/2018 finansierats 2022.

Uppdragsforskning

Konkurrensverket initierar forskningsuppdrag där det finns ett behov av att undersöka eller belysa specifika frågor inom konkurrens- och upphandlingsområdena. Uppdragen tilldelas forskare med hög sakkunskap gällande frågeställningen.

Till varje uppdrag knyts en referensgrupp som har till syfte att kvalitetssäkra studien. Referensgrupperna består av personer med särskild kompetens inom det aktuella ämnesområdet.

För 2022 anslogs totalt drygt 2 miljoner kronor till uppdragsforskning inom konkurrens- och upphandlingsområdena. Rapporterna publiceras i en särskild rapportserie för uppdragsforskning. Här följer en översikt avseende 2022 års publicerade och pågående rapporter.

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om konkurrens

- Björn Lundqvist, *The regulation of platform business practices under general competition law and in related legal systems – a Swedish perspective*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:6.
- Christian Jörgensen (Fredrik Wilhelmsson), *Den senaste tidens prisökningar på livsmedel och konkurrensen i livsmedelskedjan* (dnr 774/2022) (pågående).
- David Granlund, *Konkurrens mellan patentskyddade läkemedel*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:2.
- Lars Persson, *Införandet av Regulatoriska Sandlådor för att stimulera småskaligt innovativt företagande: Hur påverkas konkurrensen?* (dnr 711/2022) (pågående).
- Matilda Orth och Florin Maican, *Apoteksmarknaden ur ett konkurrensperspektiv*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:4.
- Nanna Fukushima (projektledare) och Roger Pyddoke, *Utbyggnaden av laddinfrastruktur för elbilar* (dnr 741/2022) (pågående).
- Pehr-Johan Norbäck (projektledare), Sten Nyberg och Mats Bergman, *Konkurrensen i Sverige – kvantitativa mått* (dnr 751/2022) (pågående).
- Roger Pyddoke, *Konkurrens på marknaden för upphandlad kollektivtrafik* (dnr 749/2022) (pågående).
- Sanna Wolk, *Pay-for-delay-överenskommelser*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:1.
- Thomas Tangerås, *Konkurrensen på den svenska elmarknaden* (dnr 722/2022) (pågående).

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om upphandling

- Catrin Karlsson Westergren, *Avtalsuppföljning inom offentlig upphandling* (dnr 410/2020) (pågående).
- Hanna Lindström och Sofia Lundberg, *Att upphandla med miljöhänsyn – när, hur och varför?* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:5.
- Johan Nyström, *Strategiskt inköp av sjukvårdsmaterial* (dnr 556/2021) (pågående).
- Mats Bergman, *Upphandlingstillsynens konsekvenser*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2022:3.
- Per-Erik Eriksson, *Skillnaden mellan byggherrar* (dnr 737/2021) (pågående).
- Sanna Eklund och Gustaf Kastberg Weichelberger, *Konsekvenser av användning av mellanhänder i offentlig upphandling* (dnr 757/2021) (pågående).

Forskningsseminarium och uppsatstävling

För att sprida och fördjupa kunskaperna om aktuella konkurrens- och upphandlingsfrågor har Konkurrensverket arrangerat seminarier och en uppsatstävling för studenter på kandidat-, magister- och masternivå.

Pros and Cons

Pros and Cons är ett internationellt forskningsseminarium till vilket Konkurrensverket återkommande bjuder in forskare och experter för att diskutera aktuella frågeställningar och det valda ämnesområdets för- och nackdelar. 2022 års seminarium arrangerades den 30 maj och var det tjugonde i ordningen. Forskare, akademiker, advokater och företrädare för konkurrensmyndigheter träffades i Stockholm för att diskutera olika perspektiv kopplat till årets tema hållbarhet, *Sustainability Considerations*.

Drygt 100 personer deltog i Stockholm och digital direktsändning möjliggjorde att många intresserade anslöt för att ta del av diskussionerna på distans.

Uppsatstävling

För att öka intresset för konkurrens- och upphandlingsfrågor bland studenter anordnar Konkurrensverket årligen en uppsatstävling. Tävlingen är öppen för alla ämnen med relevans för Konkurrensverkets verksamhet.

Under 2022 konkurrerade 26 bidrag varav sex stycken prisbelönades och uppsatsförfattarna fick dela på 100 000 kronor. Av de vinnande uppsatserna handlade två om offentlig upphandling, resterande fokuserade på konkurrensrelaterade frågor.

Följande uppsatser tilldelades pris i uppsatstävlingen:

Pristagare ekonomi

1:a pris tilldelades Björn Danielsson och Fredrik Özaras, Institutionen för nationalekonomi med statistik vid Göteborgs universitet för uppsatsen *Auctions for a Brighter Future. Using an Agent-Based Model to Simulate Auctions of Solar PV in Sweden.*

2:a pris tilldelades Michael Erlandsson och Markus Ljungqvist, Institutionen för nationalekonomi med statistik vid Göteborgs universitet för uppsatsen *Medical Mark-Up. A Check-Up on the Quality-Competition in Primary Care.*

3:e pris tilldelades David Wendle, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet för uppsatsen *On the Welfare Implications of Exclusive Broadcasting Rights in European Football.*

Pristagare juridik

1:a pris tilldelades Samuel Bjernerup, Juridiska institutionen vid Stockholm universitet för uppsatsen *Revolution or Evolution? Loyalty Rebates and the Role of the As Efficient Competitor Test under Article 102 TFEU.*

Delat 2:a pris tilldelades Iiris Tuohimaa, Juridiska institutionen vid Lunds universitet för uppsatsen *Merger Control in the EU. When is an Impediment to Effective Competition Significant?*

Delat 2:a pris tilldelades Mathias Eriksson, Juridiska institutionen vid Lunds universitet för uppsatsen *Motverkan av samverkan. Upphandlingsrättens förhållande till samverkan mellan anbudsgivare i upphandlingsförfarandet.*

Rådet för forskningsfrågor

Konkurrensverket har ett forskningsråd knutet till sig, som i huvudsak består av externa akademiska forskare inom nationalekonomi, juridik och företagsekonomi. Rådet har till uppgift att stimulera forskningen på konkurrens- och upphandlingsområdet och att tillföra Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten resultat som kan ha betydelse för verksamheten avseende utvecklingen, främst inom de ekonomiska och juridiska vetenskaperna. Rådets ledamöter utses av Konkurrensverket efter samråd med Upphandlingsmyndigheten. Under 2022 har Rådet för forskningsfrågor haft två möten.

Ledamöter i Rådet för forskningsfrågor 2022

- Rikard Jermsten, generaldirektör, Rådets ordförande, Konkurrensverket
- Björn Lundqvist, professor i europarätt med inriktning mot konkurrensrätt vid Stockholms universitet (ledamot från 7 december 2022)
- Carl Dalhammar, universitetslektor i industriell miljöekonomi vid Lunds universitet
- Christian Bergqvist, docent vid University of Copenhagen
- Christina Öberg, professor i företagsekonomi vid Karlstad universitet
- Kirsi-Maria Halonen, docent i juridik vid University of Lapland

- Malin Arve, docent i nationalekonomi vid Norwegian School of Economics
- Sanna Wolk, professor i juridik vid Uppsala universitet (ledamot fram till 30 juni 2022)
- Sofia Lundberg, docent i nationalekonomi vid Umeå universitet
- Sten Nyberg, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet.

Forskningens resultat

Viktiga byggstenar för Sveriges tillväxt är utvecklingen mot en väl fungerande konkurrens och en effektiv offentlig upphandling. Konkurrensverkets forskningsverksamhet leder till att det finns aktiva forskningsmiljöer för konkurrens- och upphandlingsforskning och bidrar på så sätt till att uppnå detta. Forskningen bidrar till en ökad kunskap och förståelse för de olika problemställningar som finns inom dessa områden bland högskolor och universitet, men också bland myndigheter, politiska beslutsfattare och andra aktörer verksamma inom dessa områden. Seminarier och analysmöten som är kopplade till forskningsverksamheten bidrar till kunskapsöverföring från forskning till tillämpningen och vice versa.

Resultaten från forskningsverksamheten har dessutom bidragit till att höja Konkurrensverkets kompetens inom myndighetens sakområden, både genom den kunskap som genererats i de olika forskningsprojekten, och genom att forskningsrådets vetenskapliga expertis kunnat tillgodogöras vårt tillsynsarbete. Inblicken i tillsynsärendena och den omvärldsbevakning som bedrivs inom tillsynen ger goda förutsättningar för att binda samman teori och praktik. Framför allt underlättar kombinationen att med större träffsäkerhet se till att forskningen bidrar till att belysa och lösa relevanta problem inom de båda områdena. I likhet med andra konkurrensmyndigheter inom EU och andra länder baseras Konkurrensverkets metoder, arbetssätt och beslut till viss del på forskning inom området. Det finns ett samband mellan hög kvalitet i den forskning som bedrivs och hög kvalitet i Konkurrensverkets tillsynsarbete.

Konkurrensverkets medarbetare är dessutom i många delar involverade i de forskningsprojekt som bedrivs, dels som sakkunniga inom området, dels i referensgrupper kopplade till de olika forskningsprojekten. Syftet är tudelat, dels bidrar detta till en högre kvalitet i forskningsprojekten, dels får medarbetarna relativt snabbt och enkelt ta del av resultaten. Detta bidrar till att hålla dem väl insatta i de mest aktuella rönen inom deras sakområden. Det finns således ett viktigt inslag av organisatoriskt lärande inbyggt i forskningsverksamheten.

Konkurrensverkets uppsatstävling bidrar till att locka studenter att fördjupa sig i frågeställningar kopplade till Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens verksamhetsområden med positiva effekter på myndigheternas och akademins framtida kompetensförsörjning.

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom sitt ansvarsområde. Vi samverkar i nätverk med motsvarande myndigheter i andra länder och inom internationella organisationer. Som nationell konkurrensmyndighet i en medlemsstat inom Europeiska unionen, EU, har vi ett omfattande utbyte med andra EU-länders konkurrensmyndigheter.

EU

Tillämpning av konkurrensreglerna

Inom European Competition Network, ECN, har Konkurrensverket ett nära samarbete med EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget. Syftet med samarbetet är bland annat att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU:s konkurrensregler.

År 2022 anmälde EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 116 nya ärenden i ECN-nätverket. Innan EU-kommissionen fattar beslut ges parterna möjlighet att framföra synpunkter på beslutsutkastet i ett så kallat muntligt förfarande, där även de nationella konkurrensmyndigheterna kan delta. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter konsulteras också om EU-kommissionens beslut genom möten i den rådgivande kommittén. Konkurrensverket har under året deltagit vid ett muntligt förfarande och fem möten i den rådgivande kommittén gällande tillämpningen av artiklarna 101 och 102 EUF-fördraget. På liknande sätt är de nationella konkurrensmyndigheterna skyldiga att konsultera EU-kommissionen innan de fattar beslut där de tillämpar artiklarna 101 och 102 EUF-fördraget. För Konkurrensverket har det dock inte varit aktuellt att konsultera EU-kommissionen inför något beslut under 2022.

Genom ECN-samarbetet kan konkurrensmyndigheterna inom nätverket bistå varandra och utbyta information vid utredningar av misstänkta konkurrensöverträdelser, samt ställa allmänna lagtillämpnings- och policyfrågor genom skriftliga förfrågningar. Konkurrensverket har under 2022 besvarat 74 allmänna förfrågningar från övriga myndigheter i nätverket.

Konkurrensverket har också utbytt kunskap och information inom ramen för möten i de arbets- och sektorsgrupper som bildats för att underlätta diskussioner och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän från konkurrensmyndigheterna. Under året har Konkurrensverket deltagit i 42 sådana möten. I syfte att minska klimatpåverkan har Konkurrensverket aktivt verkat för att ECN-nätverket i lämplig omfattning ska fortsätta utnyttja möjligheten till digitala möten även sedan fysiska möten återigen blivit möjliga. Under hösten 2022 har nätverksmöten hållits både digitalt och i hybridformat, med undantag för ett fåtal möten med enbart fysiskt deltagande.

Samverkan om förvärvsprövningar

Även gällande förvärvsprövningar sker ett visst samarbete på EU-nivå. Under 2022 har Konkurrensverket deltagit vid tre muntliga förfaranden och i sju möten i den rådgivande kommittén avseende EU-kommissionens förvärvsärenden.

De nationella konkurrensmyndigheterna och EU-kommissionen har därutöver en särskild arbetsgrupp vars uppgift är att främja ökat samarbete kring förvärvsutredningar. Under 2022 har Konkurrensverket deltagit i fem av arbetsgruppens möten.

EU:s konkurrensregler och konkurrenspolitik

Det pågår för närvarande en översyn av olika delar av EU:s regelverk på konkurrensområdet. Under 2022 har Konkurrensverket bidragit aktivt i denna process. Konkurrensverket har bland annat bidragit med synpunkter till uppdateringar av gruppundantagsförordningar och tillhörande riktlinjer för horisontella respektive vertikala avtal, samt av tillkännagivandet om definitionen av relevant marknad. Konkurrensverket har dessutom lämnat synpunkter i EU-kommissionens utvärdering av tillämpningen av EU:s konkurrensregler.

Konkurrensverket har dessutom gett stöd till Regeringskansliet i förhandlingarna om EU-kommissionens förslag till förordning om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn (rättsakten om digitala marknader) och om förslaget till förordning om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden, samt i översynen av EU:s förordning om marknaden för finansiella instrument (FiFID II och MiFIR).

Rådgivande kommittén för offentlig upphandling

Det EU-rättsliga samarbetet kring upphandlingsfrågor sker till stor del inom ramen för EU-kommissionens rådgivande kommitté, EXPP. Medarbetare från Konkurrensverket representerar Sverige i den rådgivande kommitténs arbetsgrupp för ekonomi och statistik, ESWG. Under 2022 har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i ESWG:s diskussioner om implementeringen av så kallade eForms.

Nätverket för tillsynsorgan i första instans på upphandlingsområdet

Syftet med nätverket för tillsynsorgan i första instans på upphandlingsområdet (Network of first instance review bodies on public procurement) är att tillsynsorganen ska kunna samarbeta, utbyta information och ge goda exempel avseende tillämpningen av rättsmedelsdirektiven. Konkurrensverket deltog digitalt i nätverksmöten i maj och september 2022, där bland annat nyligen meddelade domar från EU-domstolen sammanfattades.

Otillbörliga handelsmetoder

Under 2022 har Konkurrensverket deltagit vid de första mötena som anordnats mellan EU-kommissionen och medlemsstaternas tillsynsmyndigheter i det så kallade Unfair Trading Practices Enforcement Network. Konkurrensverket har dessutom skickat två skriftliga förfrågningar till nätverket i syfte att samla in relevanta erfarenheter från övriga myndigheter.

Att det internationella samarbetet kring otillbörliga handelsmetoder ännu är i ett tidigt skede gör att det finns ett behov internt av att hitta former och rutiner för det internationella arbetet. Konkurrensverkets erfarenheter från ECN-samarbetet har varit värdefulla i detta sammanhang.

Konkurrensverket har i uppdrag att lämna en årlig rapport om tillsynen av otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan till EU-kommissionen. Eftersom Konkurrensverket fick i uppdrag att vara tillsynsmyndighet i november 2021 lämnades en första rapport i mars 2022.

Bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning

Konkurrensverket har i uppdrag att bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning av vissa handlingar. Under 2022 har Konkurrensverket inte mottagit några sådana förfrågningar.

Nordiskt samarbete

De nordiska konkurrensmyndigheterna har under lång tid utvecklat ett nära samarbete. Samarbetet sker bland annat inom särskilda arbetsgrupper för kartell- och koncentrationsfrågor, samt för chefsjurister, chefsekonomer och kommunikationschefer. På liknande sätt som inom ECN-samarbetet har de nordiska konkurrensmyndigheterna möjlighet att utbyta information och bistå varandra vid utredningar av misstänkta överträdelser av konkurrensreglerna, men möjligheter till samarbete finns också i förvärsärenden.

I maj 2022 anordnade Konkurrensverket möten mellan de nordiska konkurrensmyndigheternas generaldirektörer och chefsjurister. På agendan stod bland annat konsekvenserna av kriget i Ukraina för marknader i Norden, erfarenheter från samarbete i tillsynsärenden, samt lärdomar från pandemin när det gäller minskade utsläpp från tjänsteresor. Arbetsgruppen för förvärsfrågor hade ett möte i Bergen i maj, där deltagarna bland annat utbytte erfarenheter kring förhandskontakter och åtaganden. Arbetsgruppen för chefsekonomer träffades i Reykjavik i juni för att diskutera frågor kring ekonomisk analys. Kommunikationscheferna har haft tre digitala möten under året och ett fysiskt möte i Stockholm.

I september deltog flera medarbetare från Konkurrensverket i det nordiska konkurrensmötet som anordnades på Island, där Konkurrensverket ansvarade för en workshop om byggmaterialmarknaden. På agendan för mötet stod bland annat en genomgång av vad som har hänt i myndigheternas verksamhet sedan det förra nordiska konkurrensmötet och en diskussion om konkurrensmyndigheternas roll vid hög inflation. Utöver den workshop som Konkurrensverket ansvarade för hölls workshops om prisalgoritmer och om böters avskräckande effekt, samt ett möte om administrativa frågor.

Under året har de nordiska länderna startat ett nätverk för dataanalys, på initiativ av Sverige och Danmark. Syftet med nätverket är erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning. Samverkan inom dataanalysområdet har ett stort värde eftersom de nordiska länderna arbetar med liknande frågor och utmaningar. Ett konkret samarbete är verktyget BidViewer som används för analys av upphandlingsdata, bland annat i syfte att upptäcka upphandlingskarteller. Även närliggande frågor, såsom it-forensik, hanteras i gruppen. Under året har också ett behov av att utreda möjligheterna att dela data mellan de nordiska länderna identifierats. Nätverket har haft två fysiska möten under året, och dessutom har ett antal bilaterala digitala möten ägt rum.

För upphandlingsfrågor finns ett nordiskt nätverk för att utbyta erfarenheter och diskutera aktuella frågor. Vård för årets upphandlingsmöte var Island. Mötet hölls i maj i Reykjavik och ägnades bland annat åt offentlig upphandling som strategiskt verktyg och hanteringen av akuta upphandlingar med anledning av kriget i Ukraina.

Även för tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter ser Konkurrensverket ett värde av nordiskt samarbete. Ett flertal möten har under året möjliggjort erfarenhetsutbyte och lagt grund för framtida samarbete.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling

Konkurrensverket deltar i konkurrenskommittén inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD. Under 2022 har Konkurrensverkets generaldirektör dessutom ingått i byrån som leder kommitténs arbete. Vid årets två så kallade konkurrensveckor diskuterades bland annat transporttjänster, interimistiska åtgärder, köparmakt och köparkarteller, energimarknader samt inflation. Till mötena i juni lämnade Konkurrensverket skriftliga bidrag om transporttjänster, interimistiska åtgärder och om ingripanden i redan genomförda förvärv. Konkurrensverket har också bidragit med synpunkter i pågående uppdateringar av OECD:s rekommendationer.

På upphandlingsområdet har Konkurrensverket under året deltagit i ett möte inom ramen för OECD:s kommitté för statlig förvaltning, Leading Practitioners on Public Procurement, LPP. På mötet utbyttes erfarenheter rörande bland annat hur upphandling kan användas som styrmedel för att främja hållbar utveckling och om de olika medlemsstaternas arbete med att öka professionaliseringen av upphandlingskåren.

International Competition Network

International Competition Network, ICN, är ett globalt nätverk för konkurrensmyndigheter som består av cirka 140 medlemmar. Arbetet sker i projektform inom ramen för fem olika arbetsgrupper som utarbetar rekommendationer, vägledning och rapporter, samt anordnar seminarier för medlemmarna.

Inom ramen för arbetsgruppen för effektiva arbetsmetoder anordnade Konkurrensverket i mars 2022 ett webinarium om digitalisering. Vid webinarier inom arbetsgruppen för förvärvsfrågor har medarbetare från Konkurrensverket medverkat som moderator och hållit en presentation om arbetsmetoder. Konkurrensverkets generaldirektör deltog i en plenumdiskussion om återhämtning efter coronapandemin och vid en workshop anordnad av

arbetsgruppen för advocacyfrågor var en av Konkurrensverkets medarbetare moderator i en diskussion om den digitala ekonomin. Därutöver har Konkurrensverket deltagit i arbetet med ICN-projekt, bland annat genom att besvara enkäter och bidra med synpunkter.

Under ICN:s årskonferens i maj deltog Konkurrensverkets generaldirektör vid ett samtal om konkurrensmyndigheters tillsynsverksamhet under coronapandemin. Flera medarbetare deltog i en panel om interimistiska beslut och ett seminarium om regionalt samarbete.

Resultat av det internationella arbetet

Konkurrensverket har på olika sätt aktivt bidragit till den internationella utvecklingen inom myndighetens ansvarsområden. På EU-nivå har det bland annat skett genom det omfattande samarbete som sker inom ECN-nätverket, där det kontinuerliga erfarenhetsutbytet kan bidra till såväl bättre regelverk som effektivare arbetsmetoder.

Genom att bidra till arbetet inom OECD och ICN kan Konkurrensverket verka för en större samsyn även utanför EU, vilket kan leda till ökad förutsebarhet för företag och mer lika konkurrensvillkor. Vad gäller ICN ger det också en möjlighet att bidra med kunskap till konkurrensmyndigheter med begränsad erfarenhet och mindre ekonomiska resurser. Samarbetet med andra konkurrensmyndigheter leder dessutom till en effektivare tillämpning av konkurrensreglerna i enskilda utredningar, bland annat genom den möjlighet att bistå varandra som finns inom både det nordiska samarbetet och ECN-nätverket.

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra myndigheter och internationella organisationer bidrar även till att förbättra Konkurrensverkets kompetenser och arbetsmetoder, genom att vi kan dra lärdom och inspireras av andras erfarenheter. Inte minst kan detta vara värdefullt för det nya tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, där vissa medlemsstater har haft ett liknande regelverk sedan tidigare.

Det internationella arbetet gör oss dessutom bättre rustade att möta nya utmaningar och förändringar i samhället, till exempel genom diskussioner om hur hållbara upphandlingar kan främjas eller hur man bör beakta hållbarhetsaspekter vid konkurrensrättsliga bedömningar av samarbeten mellan företag. Inom flera av de samarbeten som Konkurrensverket deltar i har andra aktuella frågor behandlats ur olika perspektiv, såsom digitalisering, coronapandemin eller kriget i Ukraina. Ökad inflation och högre energipriser har också satt sin prägel på de internationella mötesagendorna under 2022.

Sammanfattningsvis har Konkurrensverket under 2022 aktivt bidragit till det internationella samarbetet inom myndighetens ansvarsområden. Ett väl fungerande internationellt samarbete är i sin tur en förutsättning för enhetlig tillämpning av regelverken och, framför allt inom konkurrenstillsynen, effektiva utredningar av gränsöverskridande överträdelse.

Kommunikation

En viktig del i Konkurrensverkets arbete är att kommunicera kring ämnen som relaterar till myndighetens verksamhetsområden samt sprida kunskap om konkurrens- och upphandlingsreglerna och tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder. För att optimera förutsättningarna och kommunikationsinsatsernas effekt har vi liksom tidigare framhållit vikten av att beakta kommunikation tidigt i projekt, ärendehantering och processer.

Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval

Digital kommunikation

Konkurrensverkets webbplats

Under 2022 har vi bland annat fortsatt arbeta med innehåll och uppdateringar på Konkurrensverkets externa webbplats, som nylanserades 2021. Efter koncept- och designutveckling, innehållsuppdatering och utveckling av den tekniska plattformen har Konkurrensverket.se fortsatt vara en för myndigheten betydande kanal för kommunikation, en samlingsplats för nyheter och information om verksamhetens olika delar.

Sedan november 2022 finns också myndighetens webbdarium åter publicerat för åtkomst via Konkurrensverkets webbplats.

Sociala medier och rörlig bild

Konkurrensverkets närvaro i sociala medier syftar till att komplettera den information och de kommunikationsmöjligheter som ges via webbplatsen och nyhetsbrev. Konkurrensverket använder sociala medier som kanaler för att förmedla nyheter, leda trafik till den externa webbplatsen samt skapa intresse och engagemang kring aktuella frågor och verksamhetsområden.

Konkurrensverket har konton på Twitter och LinkedIn, vilket ger möjlighet till interaktion med berörda intressentgrupper.

Vi har kontinuerligt bevakat engagemang, följt upp aktivitet och prioriterat de kanaler som vi bedömer ger störst utdelning.

Under 2022 har vi fortsatt satsningen på att producera och utveckla rörligt bildmaterial för publicering på intranätet och i sociala mediekkanaler, såsom LinkedIn.

Konkurrensverkets medarbetare har deltagit i webbsända seminarier både internt och externt. Bland annat filmades framföranden under forskarkonferensen Pros and Cons, vilket möjliggjorde både fysiskt och digitalt deltagande.

Höstsäsongens seminariearrangemang (den 10 november och 8 december) genomfördes också digitalt.

I de fall det är relevant har vi utformat myndighetens kommunikationsinsatser så att de delar som avser samma ämnesområde publiceras i anslutning till varandra. Exempel på det är när temat för ett poddavsnitt återspeglar innehållet i en rapport och då vi inför seminarier publicerat korta informativa inlägg på LinkedIn.

Vi har fortsatt att arbeta utifrån den utvecklade bildpolicyn och med enhetlig visuell kommunikation. Ambitionen har varit att sätta fokus på bildspråket som budbärare av Konkurrensverkets ämnesområden och verksamhetsprofil.

Digitala nyhetsbrev

Under 2022 har vi, med uppehåll för sommaren, publicerat Konkurrensverkets digitala nyhetsbrev om konkurrens och upphandling varannan vecka. Sammanlagt har 22 nummer av nyhetsbrevet distribuerats. Nyhetsbrevet har kontinuerligt försett cirka 2 200 prenumeranter med aktuell information om upphandlings- och konkurrensrelaterade ämnen.

Under 2022 har vi använt oss av det formspråk och den uppgraderade plattform som implementerades hösten 2021. Vi har även månadsvis, utöver juli, fortsatt att publicera ett separat nyhetsbrev inriktat på tillsynsverksamheten för området otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Antalet prenumeranter har ökat under året och uppgick i december 2022 till drygt 360.

Poddsändningar

Genom Konkurrensverkets podcast *Konkurrenten* har vi belyst aktuella ämnen som rör konkurrens och offentlig upphandling, i några avsnitt även otillbörliga handelsmetoder, (avsnitt 59 och 64).

Via poddsändningar har vi nått ut till en bred publik och kunnat erbjuda lyssnarna en kompletterande kanal, där vi för djupare resonemang kring komplexa ämnen, vilket även syftar till att bidra till en större förståelse för verksamheten.

Under 2022 publicerade vi åtta poddavsnitt (avsnitt 58–65), varav alla producerades under året. Avsnitten finns också i en textversion. Flest nedladdningar i anslutning till publicering hade avsnitt nummer 61 *De nya upphandlingsreglerna: Med större frihet kommer större ansvar* och avsnitt 63 *Bänkpress i kommunal regi – konkurrensproblem på gymmarknaden*. Även avsnitt nummer 62 väckte intresse *Nya vertikala konkurrensregler för ett nytt affärsklimat*.

Flera av Konkurrensverkets medarbetare har medverkat i poddsändningarna och bidragit till att dela med sig av värdefull kunskap inom aktuella ämnesområden.

Intern kommunikation

Den 15 februari 2022 upphörde regeringens uppdrag till statliga myndigheter om hemarbete och Konkurrensverkets medarbetare återgick till arbete på kontoret. En väl fungerande intern kommunikation är och har varit betydelsefull, speciellt då merparten av Konkurrensverkets medarbetare tecknat en överenskommelse om möjlighet att arbeta på distans upp till två dagar i veckan.

Under perioder med distansarbete har vi genomfört i princip alla möten digitalt, internt främst via Skype för företag. På intranätet har vi haft en samlingssida för coronarelaterad kommunikation och i det interna nyhetsflödet publicerat information om verksamheten och vad som är att beakta vid återgång till kontoret. Alla medarbetare har på så sätt kontinuerligt kunnat ta del av aktuella uppdateringar, råd och rekommendationer.

Intranätet Kompassen har fortsatt att vara vår främsta kanal för intern kommunikation, en gemensam plattform som bidragit till inblick i verksamheten och ett effektivt stöd för arbetet där digitala samarbetsytor har underlättat möjligheten till samverkan. Andra kanaler för intern kommunikation har varit regelbundet återkommande möten, såsom projekt-, enhets-, chefs- och verksamhetsmöten, varav merparten av de verksamhetsövergripande mötena varit digitala.

Vi har under 2022 fortsatt att arbeta med den interna kommunikationen ur ett strategiskt perspektiv och uppmuntrat chefer och medarbetare att kommunicera via intranätet och aktivt medverka för att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Under året har Konkurrensverket haft en särskild satsning på it-säkerhet. Det har bland annat innefattat riktade kommunikationsinsatser internt med syfte att öka de anställdas kännedom och medvetenhet om it-säkerhet. För att säkerställa en robust och säker it-miljö har myndigheten inlett ett projekt (dnr 242/2022) som ska förbättra de tekniska säkerhetsåtgärderna, och ett antal åtgärder har vidtagits för att skydda Konkurrensverkets digitala informations- och arbetsmiljö.

Även metodstödet, som är en del av intranätet, har engagerat ett flertal medarbetare, främst inom tillsynsenheterna, i fråga om att se över och uppdatera innehåll och struktur. Operativt har kommunikations- och hr-funktionerna, liksom tidigare, haft löpande kontakt och samverkan i fråga om intern kommunikation och externt, bland annat i samband med rekrytering och kommunikation via LinkedIn.

Konkurrensverket i möten, konferenser och webinarier

Under året har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i en rad olika möten med innehåll relaterat till lagstiftningen och myndighetens tillsynsuppdrag. Här följer ett urval av Konkurrensverkets engagemang, dels i egen regi, dels som medverkande i andra aktörers arrangemang.

Den 4–5 maj var Konkurrensverket värd för de nordiska konkurrensmyndigheternas gemensamma kommunikatörmöte. Samtidigt arrangerade vi i Stockholm det första nordiska mötet avseende tillsyn över området gällande förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Den 30 maj arrangerade Konkurrensverket det internationella forskningsseminariet *Pros and Cons* i Stockholm. Som nämnts i forskningsavsnittet träffades deltagarna för att diskutera olika perspektiv kopplat till temat hållbarhet, *Sustainability Considerations*.

Den 28 september och 12 oktober medverkade några av Konkurrensverkets medarbetare i arrangemanget Sinfradagarna i Halmstad och Västerås, där konkurrens i upphandling stod på agendan.

Den 10 november anordnade Konkurrensverket ett webinarium om otillbörliga handelsmetoder, där vi med branschföreträdare i panelen belyste vilka insikter och utmaningar vi

som tillsynsmyndighet stött på under det första året som lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, har tillämpats.

Den 15 november medverkade Konkurrensverkets generaldirektör vid Upphandlingsforum 2022. Anförandet gällde frågan *Vad är på gång på Konkurrensverket och vilka är prioriteringarna inför 2023?*

Den 1 december bjöd Konkurrensverket in till ett seminarium om konkurrens på läkemedels- och apoteksmarknaden. Seminariet, anordnat som möte med fysisk närvaro, väckte stort intresse och blev snabbt fullbokat. På agendan stod bland annat presentationer av aktuella forskningsrapporter och paneldiskussion om hur vi kan utveckla konkurrensen på en reglerad apoteksmarknad.

Den 8 december arrangerade Konkurrensverket för tredje gången en digital konferens om att främja konkurrens i upphandlingar. Medverkande var experter från Konkurrensverket, Upphandlingsmyndigheten och branschorganisationen Företagarna, som tillsammans med en upphandlingschef från Mölndals stad framhöll tillit och dialog som en förutsättning för goda offentliga affärer. Ett nytt inslag i år var även information om LOH.

Konkurrensverket i media

Konkurrensverket arbetar proaktivt för att sprida kunskap om ämnen relaterade till konkurrens, upphandling och otillbörliga handelsmetoder. Under 2022 distribuerades 20 pressmeddelanden. Därutöver har nyheter om ärenden och beslut kontinuerligt publicerats på myndighetens webbplats och i digitala nyhetsbrev. Många av Konkurrensverkets ärenden har väckt uppmärksamhet i media och genererat omfattande publicitet.

Bland det som har blivit mest omskrivet finns liksom tidigare år ämnen som berör allmänheten, däribland vård- och livsmedelssektorn.

Konkurrensverket nämndes i media vid drygt 3 700 tillfällen under 2022. Det är något större publicitet än föregående år, då antalet omnämnanden var cirka 3 350. (Källa: Konkurrensverkets omvärldsbevakning/Infomedias databas.)

Under 2022 har Konkurrensverkets utredningar rörande konkurrensbegränsande samarbeten fått stort genomslag i media. Att Konkurrensverket fattade de två första egna besluten om konkurrensskadeavgift väckte uppmärksamhet. Det gällde beslutet om konkurrensskadeavgifter till två taxibolag för otillåtet samarbete vid en upphandling av färdtjänstresor, samt beslutet om konkurrensskadeavgift för otillåten marknadsdelning mellan två företag inom saneringsbranschen. Även flera andra utredningar och domar som rör konkurrenstillsynen har fått stor uppmärksamhet, exempelvis dnr 713/2020 och 366/2022.

Publiciteten kring Konkurrensverkets verksamhet har enligt vår bedömning påverkats av frågor som aktualiserats på grund av kriserna i omvärlden: bland annat samhällsspridningen av covid-19 och händelserna i Ukraina. Exempel på det är att stigande priser på bland annat livsmedel och drivmedel har uppmärksamats. De snabbt stigande priserna har väckt debatt om konkurrensituationen och Konkurrensverket har noga följt och kommer fortsatt följa prisutvecklingen och konkurrensen på berörda marknader, vilket också kommunicerats i media.

Även när det gäller upphandlingsutredningar har ärenden med koppling till coronapandemin väckt medias intresse. Som exempel kan nämnas Konkurrensverkets utredningar rörande Region Skåne (dnr 463–464/2022) och Region Stockholm (dnr 773/2022).

Flera andra av Konkurrensverkets upphandlingsärenden har också fått stort genomslag i media. Liksom tidigare år har utredningar av otillåtna direktupphandlingar väckt stort intresse, inte minst i lokalmedia där frågorna berör invånarna i den aktuella kommunen eller regionen.

När det gäller Konkurrensverkets analyser och rapporter har rapporten *Privata digitala vård-tjänsters påverkan på konkurrensförhållanden inom primärvården* fått stor spridning i media under året, i både nyhetsartiklar och opinionsbildning. Konkurrensverkets slutsats i rapporten är att skilda ersättningsystem snedvrider konkurrensen. Med rubriken *Nätläkarna snedvrider konkurrensen* plockades rapporten upp i flera medier.

Kännedom och målgruppsanalys

Arbetet med att externt synliggöra olika delar av verksamheten med hjälp av medarbetare och chefer har fortsatt. Konkurrensverket har bland annat producerat rörligt bildmaterial, filmer för extern webbpublicering och LinkedIn. Det har varit kompletterande kommunikationsinsatser i syfte att främja kompetensförsörjning och öka kännedomen om Konkurrensverkets verksamhet och arbetsgivarvarumärket.

Inför det fortsatta kommunikationsarbetet för Konkurrensverkets tillsynsverksamhet, har vi under hösten låtit genomföra en målgruppsanalys. Analysen, som byggde på enkätsvar och intervjuer med branschaktörer, syftade till att utgöra underlag i det fortsatta arbetet med att förbättra och målgruppsanpassa Konkurrensverkets kommunikationsinsatser avseende kunskapsspridning inom området som rör lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH.

Kommunikationens resultat

Konkurrensverkets kommunikationsinsatser bidrar till att sprida kunskap om konkurrens, upphandling och regelverket om otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan.

Vi har kommunicerat prioriteringar och beslut med syfte att förbättra förutsättningarna att följa regelverken. Vår bedömning är att kommunikationen bidrar till ett fortsatt högt förtroende för Konkurrensverket, en effektiv offentlig upphandling och i förlängningen väl fungerande marknader. Effekterna av externa kommunikationsinsatser kan vara en utmaning att mäta, men enligt Konkurrensverkets bedömning har vår fortsatta satsning på målgrupps- och kanalpassad kommunikation och uppgraderad webbplats, bidragit till arbetet med att förebygga överträdelser och till att sprida kunskap om lagstiftningen och myndighetens ställningstaganden.

Den uppmärksamhet som Konkurrensverkets yttranden, rapporter och analyser väcker i samhällsdebatt och media har bidragit till kunskapsspridning och visar att vi genom kommunikationsinsatser och proaktivt pressarbete når ökad medvetenhet om områden som rör vår verksamhet, vilket också i förlängningen bidrar till konsumentnytta och väl fungerande marknader.

Organisation och kompetensförsörjning

Här redovisar vi hur Konkurrensverket har arbetat med att säkerställa att det finns nödvändig kompetens, ändamålsenlig organisation och övriga förutsättningar för att fullgöra de uppgifter som framgår av vår instruktion och vårt regleringsbrev.

Organisation

Konkurrensverkets organisation består sedan hösten 2021 av tio enheter. Varje enhet har en enhetschef. På enheterna finns också i varierande utsträckning biträdande enhetschefer och funktionsansvariga, som ansvarar för vissa utpekade områden.

Kompetensplanering och rekrytering

För att fullgöra Konkurrensverkets uppgifter krävs högt kvalificerad kompetens. Många av medarbetarna är jurister som är specialiserade på konkurrensrätt eller upphandlingsrätt. Bland medarbetarna finns också många nationalekonomer, varav flera är disputerade. På arbetsmarknaden finns generellt sett en hög efterfrågan på skickliga jurister och ekonomer och Konkurrensverket konkurrerar om kompetens med andra offentliga verksamheter, företag, konsultverksamheter och advokatbyråer. Detsamma gäller dataanalytiker och tekniker med it-säkerhetskompetens. Under året har vi haft kompetensbehov där vi trots upprepade och målgruppsanpassade annonseringar haft svårigheter att hitta rätt kompetens, exempelvis erfarna nationalekonomer. Personalerörligheten har ökat under 2022. Eftersom hög rörlighet kan resultera i negativa konsekvenser, bland annat avseende kunskapsförvaltning, har Konkurrensverket följt utvecklingen noggrant. Såväl tillsynsverksamheten som den övriga verksamheten präglas i viss mån av personberoende, där det är viktigt att säkerställa kontinuitet i långa arbetsprocesser.

Majoriteten av medarbetarna har en tillsvidareanställning. Vid arbetstoppar eller när det finns behov av en viss kompetens under en begränsad tid tillämpar Konkurrensverket även visstidsanställningar. Under året har vi haft visstidsanställda under semesterperioder och timanställda för arbete med bland annat översättning och uppdatering av databasen med upphandlingsdomar. Vi har även i viss utsträckning anlitat extern kompetens i verksamheten. Detta främst genom konsultinsatser inom områdena it-forensik, nätverk och systemutveckling. Genom sommararbete och praktikantverksamhet får Konkurrensverket kontakt med studenter och nyexaminerade som i framtiden kan bli aktuella för tillsvidareanställningar. Under sommaren arbetade tretton studenter eller nyexaminerade inom olika enheter. Under vår- och höstterminerna tog Konkurrensverket emot sammanlagt sju studenter för praktik. Praktikanterna arbetar under handledning av erfarna medarbetare med utredning i våra ärenden. Konkurrensverket blir även synligt för potentiella blivande medarbetare då vi föreläser vid universitet och högskolor.

Kompetensutveckling

Medarbetarnas kompetens utvecklas huvudsakligen genom utmaningar i arbetsuppgifterna. Möjligheter att växla mellan områden och roller finns inom myndigheten, liksom möjligheten att fördjupa sig eller att arbeta inom Konkurrensverkets internationella samarbeten.

Strukturerat och spontant kunskaps- och erfarenhetsutbyte med medarbetare och chefer är en viktig del av Konkurrensverkets kunskaps- och metodutveckling. Strukturerade utbyten har under året bland annat varit analysmöten och interna seminarier. Att ingå som expert i kommittéväsendet utvecklar också kompetensen. Under 2022 har sex medarbetare medverkat som experter i statliga utredningar.

Även utbildningsinsatser bidrar till kompetensutvecklingen. Konkurrensverket har särskilt avsatta medel för utbildning och har både genomfört egna utbildningar och anlitat externa leverantörer under året. Bland annat har Konkurrensverket anordnat utbildningar i grundläggande konkurrensrätt, kommunalrätt samt bevisning och förhör i domstol. Konkurrensverkets nyanställda har även deltagit i en utbildning om statstjänstemannarollen, som har tagits fram inom myndighetssamarbetet Rörlighet i staten. Genom myndighetssamarbetet har medarbetare också deltagit i en ledarskapsutbildning. Med utgångspunkt i utvecklingssamtalen planeras individuella utvecklingsinsatser som följs upp årligen.

Attraktiv arbetsplats

Ett väl fungerande ledarskap är centralt för trivsel och arbetsresultat i organisationen. Utöver chefsutbildningar, som alla chefer erbjuds, har chefsgruppen även kontinuerliga möten för att planera och samordna verksamheten.

Under våren 2022 genomfördes utöver utvecklingssamtal en enkät där medarbetarna fick svara på frågor om ledarskapet på myndigheten. I september genomfördes en medarbetarundersökning med fokus på trivsel, engagemang, medarbetarskap med mera. Enkäterna har följts upp med diskussioner om arbetsmiljö och utveckling i en årlig cykel med medarbetar- och chefsuppföljningar. Under året har alla enheter genomfört dilemmadiskussioner om korruption och om diskriminering.

Under våren 2022 skapades även ett internt ledarskapsnätverk på Konkurrensverket. Nätverket riktar sig till alla medarbetare som har intresse för ledarskapsfrågor och genom nätverket får deltagarna en möjlighet till kompetensutveckling vad gäller ledarskapsfrågor och tillfälle att lära känna medarbetare på andra enheter, som också delar intresset för denna typ av frågor.

Arbetet med teamutveckling som startades under 2019 och som genomfördes digitalt under pandemin har under 2022 fortsatt som tidigare. Enligt Konkurrensverkets projekthandbok ska alla projekt som löper längre än sex månader innefatta en teamutvecklingsinsats.

Sedan november 2021 har Konkurrensverket erbjudit distansarbete med stöd av riktlinjer så att medarbetare kan ansöka om en enskild överenskommelse om distansarbete med upp till två dagar i veckan. En majoritet av Konkurrensverkets medarbetare har nu en sådan överenskommelse. En uppföljning av distansarbetet genomfördes i november 2022. Resultatet tyder på att såväl chefer som medarbetare anser att distansarbetet har positiva effekter på verksamheten. Majoriteten av medarbetarna anser att balansen mellan fritid och arbete har blivit bättre och att vissa arbetsuppgifter fungerar bäst att utföra på distans. Samtidigt framgår att det också finns vissa utmaningar med distansarbetet vad gäller bland annat sammanhållning och spontana avstämningar med kollegor. Cheferna har i sina svar också lyft att de anser att distansarbetet gör det svårare att leva upp till arbetsmiljöansvaret och att det har negativ påverkan på medarbetares möjlighet att se sin roll i helheten.

Konkurrensverket lägger stor vikt vid att erbjuda friskvård och aktiviteter som främjar gemenskap och hälsofrämjande arbete. Vi har flera aktiviteter som medarbetare själva håller i och som främjar sammanhållningen såsom yogapass, kroppsviktsträning och löpträning. Utöver dessa aktiviteter har Konkurrensverket under hösten 2022 anordnat instruktörsledda träningspass, där anställda fått möjlighet att prova exempelvis multifysträning, pilates och badminton tillsammans. Utöver den ordinarie friskvårdstimmen per vecka har medarbetare erbjudits att under hösten 2022 använda ytterligare totalt tre timmars arbetstid för att utöva friskvårdsaktiviteter i grupp i syfte att bidra till såväl bättre hälsa som ökad sammanhållning. Utöver friskvårdsbidrag om 5 000 kronor per år har Konkurrensverket även under året erbjudit alla medarbetare ett bidrag om 1 500 kronor till att göra en hälsoundersökning hos valfri leverantör. Bidraget förmånsbeskattas.

Som statlig arbetsgivare erbjuder Konkurrensverket även en förmånlig tjänstepension och goda semestervillkor.

Nyckeltal

Medelantalet anställda inom Konkurrensverket under 2022 uppgick till 188, medan antal årsarbetskrafter var 154. Könsfördelningen har varit 61 procent kvinnor och 39 procent män. Den 31 december var 6 kvinnor och 6 män chefer på Konkurrensverket. Medelåldern under året uppgick till 41 år. Sjukfrånvaron på Konkurrensverket var 1,95 procent under 2022, vilket är en liten höjning jämfört med 2021.

Utöver den rörlighet som uppstår när personer börjar och slutar arbeta på Konkurrensverket finns också en rörlighet i form av utlån till andra myndigheter eller kommittéväsendet. Under 2022 började 55 nya medarbetare på Konkurrensverket och 44 personer slutade (visstidsanställda med månadslön inkluderade).

År ¹	2022	2021	2020
Medeltal anställda (antal)	188	172	168
Årsarbetskrafter (antal)	154	146	144
Personalomsättning, nyanställda (%) ²	24	20	13
Personalomsättning, de som slutat (%) ²	22	15	15
Nyanställda under året (antal)	55	27	25
Slutat under året (antal)	44	24	22
Andel kvinnor/män (%)	61/39	58/42	57/43
Medelålder (år)	41	41	40
Sjukfrånvaro (%)	1,95	1,78	1,85

¹) Nyckeltalet "Personalrörlighet" som har redovisats i tidigare årsredovisningar utgår från och med 2022 med anledning av de skäl som anges i not 2. Utfallet för 2022 hade blivit 26 procent i jämförelse med 15 procent 2021 och 14 procent 2020. Definition av personalrörlighet: (nyanställda under året + slutat under året) dividerat med 2. Talet divideras sedan med medeltal anställda och kvoten multipliceras med 100 samt avrundas till närmaste heltal. Endast personer med månadslön ingår i statistiken för personalrörlighet.

²) För nyckeltalen "Personalomsättning, nyanställda (%)" och "Personalomsättning, de som slutat (%)" redovisas från och med 2022 de siffror som Arbetsgivarverket uppger i "Återrapportering av uppgifter om kompetens kategorier m.m.", detta för att underlätta jämförbarhet. Tidigare redovisning gällande de två nyckeltalen har haft sin grund i Arbetsgivarverkets uppgifter. Enligt modellen för tidigare redovisning visar utfallet för nyckeltalet "Personalomsättning, nyanställda (%)" 32 procent 2022, 18 procent 2021 och 15 procent 2020. För nyckeltalet "Personalomsättning, de som slutat (%)" blir utfallet med samma modell 26 procent 2022, 16 procent 2021 och 16,8 procent för 2020.

Kompetensförsörjningens resultat

Den medarbetarundersökning som vi genomförde under hösten hade 87 procent svarsfrekvens och visar att Konkurrensverket har ett genomsnittligt nöjdmedarbetarindex, NMI, på 74 samt att de flesta av medarbetarna, 85 procent, är nöjda och har ett NMI över 55.

Undersökningen visar också att samarbetet präglas av tillit och förtroende och att vi gärna delar med oss av kunskap och erfarenhet. Det framkom att majoriteten trivs med sina arbetsuppgifter och att de känns relevanta utifrån den kunskap man har. Resultatet när det gäller arbetsrelaterad stress och hälsa indikerar fortsatt förbättringsutrymme, men är något bättre än vid förra årets mätning, där många angav hög arbetsbelastning och svårigheter att hitta tid för återhämtning.

Enkätresultatet visar också att 2 respektive 3 av 143 svarande medarbetare har upplevt diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna eller kränkande behandling under de senaste tolv månaderna.

Medarbetarundersökningens resultat visar att Konkurrensverket på flera sätt uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. Vi bedömer att arbetet med kompetensförsörjningen har bidragit till detta. Vi har erbjudit utvecklingsmöjligheter och ett stort antal skraddarsydda, kvalificerade utbildningar. Överenskommelser om distansarbete har erbjudits majoriteten anställda och Konkurrensverket har också fortsatt att erbjuda stöd och kompetensutveckling i grupp-utveckling. Samtidigt visar den höga personalomsättningen att det finns mycket arbete kvar att göra. Konkurrensverket ser allvarligt på denna utveckling. Åtgärder för att minska personalomsättningen är en fråga som vi bedömer behöver prioriteras ännu högre kommande år för att säkerställa att den minskar. Eftersom myndigheten uppvisar ett högt nöjd medarbetarindex och omsättningen trots detta är hög behöver vi säkerställa att vi vidtar adekvata åtgärder för att vända utvecklingen. En förklaring som ges av medarbetare som väljer att sluta är lönen. Vi har därför inlett ett arbete för att se över vår lönestrategiska inriktning. En annan förklaring är att personer med den kompetens som Konkurrensverket behöver är attraktiva för många arbetsgivare på arbetsmarknaden. Konkurrensverkets arbete med att attrahera, utveckla och behålla kompetenta medarbetare behöver därför ständigt förbättras för att säkerställa att vi upplevs som en attraktiv arbetsgivare för såväl befintliga som potentiella nya medarbetare.

Fakta i korthet

Tabell 24. Ärendestatistik för Konkurrensverkets olika tillsynsområden

Ärendestatistik

Kostnader inkluderar indirekta kostnader och redovisas fördelat på avslutade ärenden

	2022	2021	2020
Konkurrenslagsärenden			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	119 453	112 591	102 497
Utnyttjad tid (av total tid) procent	70	69	66
Genomsnittlig handläggningstid för avslutade ärenden, kalenderdagar	44	48	110
Konkurrensbegränsande samarbete²			
Registrerade	2	8	2
Avslutade	4	6	6
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	548	512	818
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	3 302	8 237	8 234
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	2 278	5 955	5 599
Missbruk av dominerande ställning²			
Registrerade	1	2	0
Avslutade	1	0	2
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	150	0	454
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	2 611	0	3 429
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	1 802	0	2 332
Konkurrensbegränsande offentlig verksamhet²			
Registrerade	1	0	1
Avslutade	0	2	1
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	0	546	662
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	0	1 422	3 604
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	0	1 028	2 450

	2022	2021	2020
Anmälningar av företagskoncentrationer			
Registrerade	121	135	80
Avslutade	117	139	74
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	24	23	23
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	127	131	166
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	88	95	112
Fas 1-ärenden handläggningstid, arbetsdagar ⁶	16	14	16
Övriga företagskoncentrationsärenden			
Registrerade	30	30	26
Avslutade	33	29	25
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	30	37	71
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	60	48	58
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	41	35	39
Domstolsärenden⁷			
Registrerade	2	1	1
Avslutade ⁸	2	0	4
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁹	432	0	578
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	1 360	0	3 877
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	938	0	2 636
Ett av de avslutade ärendena (dnr 475/2021) avser ett överklagande till Patent- och marknadsdomstolen avseende Konkurrensverkets interimistiska beslut att ålägga ett företag att fortsätta leverera data om bostadsaffärer med stöd av förbudet mot missbruk av dominerande ställning.			
Totalt konkurrenslagsärenden			
Registrerade	157	176	110
Avslutade	157	176	112

Konkurrensverkets årsredovisning 2022

	2022	2021	2020
Upphandlingslagstiftningen¹⁰			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	23 518	21 009	19 631
Utnyttjad tid (av total tid) procent	14	13	13
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	367	247	266
Tillsynsärenden m.m. ^{2, 10}			
Registrerade ¹¹	77	45	48
Avslutade ¹²	72	60	55
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ^{3, 13}	368	276	249
Genomsnittligt antal timmar per ärende ^{4, 14}	116	113	106
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ^{5, 15}	80	81	72
25 av de avslutade ärendena 2022 avsåg tillsynsbeslut med åtgärd (kritik).			
Domstolsärenden			
Registrerade	35	26	36
Avslutade ¹⁶	17	24	40
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ¹⁷	363	176	290
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	24	31	60
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	16	22	41
De registrerade ärendena 2022 avser 19 ansökningar om upphandlingsskadeavgift, därav 15 fakultativa och 4 obligatoriska samt 15 överklagande av tillsynsbeslut.			
Lagen om valfrihetssystem^{2, 18}			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	696	160	136
Utnyttjad tid (av total tid), procent	0,4	0,1	0,09
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	210	0	0
Registrerade ¹⁹	14	0	1
Avslutade ²⁰	14	0	0
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	210	0	0
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	26	0	0
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	18	0	0
Totalt upphandlingslagsärenden ²¹			
Registrerade	126	71	85
Avslutade	103	84	95

	2022	2021	2020
Lagen om otillbörliga handelsmetoder^{2, 22}			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	8 223	2 866	-
Utnyttjad tid (av total tid), procent	5	2	-
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	96	44	-
Registrerade	17	3	-
Avslutade	9	1	-
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	96	44	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	19	18	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	13	13	-
Domstolsärenden			
Registrerade	0	0	-
Avslutade	0	0	-
Avslutade ärenden:			
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar	0	0	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	0	0	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	0	0	-
Totalt otillbörliga handelsmetoder			
Registrerade	17	3	-
Avslutade	9	1	-
Remissyttranden			
Besvarade remisser	162	183	163
Utnyttjad tid (av total tid) procent	3	2	3
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	28	20	30
Nyckeltal			
Total lokalyta per anställd, kvm	18	20	20
Lokalhyra per anställd och år, tkr	86	88	89

- 1) Total förvaltningskostnad fördelad efter under året registrerad tid.
- 2) Inkluderar även ärenden som registrerats som tipsärenden och utretts på tillsynsenhet.
- 3) Från det datum då ärendet öppnades till att det avslutats.
- 4) Registrerade timmar från ärendets öppnande till att det avslutats.
- 5) Samtliga timmar under hela handläggningstiden, oavsett kalenderår, har beräknats efter timkostnad under det år ärendet avslutats.
- 6) Anmälningar av företagskoncentrationer som inte når särskild utredning, beräknat i arbetsdagar från ankomstdatum till dess att ärendet avslutas.
- 7) För domstolsärenden redovisas enbart statistik för ärenden som avser prövning i sak i Patent- och marknadsdomstolarna. Således redovisas inte statistik för domstolsärenden som avser Konkurrensverkets utredningsåtgärder enligt 5 kap. konkurrenslagen (åläggande och platsundersökningar). Under 2022 har ett ärende beträffande ansökan om platsundersökning avgjorts av Patent- och marknadsdomstolen.

- 8) Ett av de avslutade ärendena avser ett överklagat interimistiskt beslut.
- 9) Från det att ärendet inleddes i Patent- och marknadsdomstolen till slutligt avgörande.
- 10) I kategorin Upphandlingslagstiftningen ingår följande lagar: lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, LUF, och lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, LUK. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell men enskilt i not.
- 11) Varav registrerade ärenden per lag: LOU 71, LUF 6 och LUK 0. Konkurrensverket utövar även tillsyn över lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUF5, men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 12) Varav avslutade ärenden per lag: LOU 70, LUF 2 och LUK 0. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 13) Varav genomsnittlig handläggningstid (kalenderdagar) per lag: LOU 372, LUF 254 och LUK 0. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 14) Varav genomsnittligt antal timmar per lag: LOU 117, LUF 84 och LUK 0. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 15) Varav beräknad kostnad (tkr) per lag: LOU 80, LUF 58 och LUK 0. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 16) Fem av de avslutade ärendena (228–232/2021) avser samma upphandlande myndighet och har handlagts gemensamt.
- 17) Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till förvaltningsrätten till slutligt beslut.
- 18) I kategorin Lagen om valfrihetssystem ingår följande lagar: lagen (2008:962) om valfrihetssystem, lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering, lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet med lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell men enskilt i not. Konkurrensverket har inga registrerade eller avslutade domstolsärenden gällande nämnda lagar under 2020–2022.
- 19) Varav samtliga registrerade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- 20) Varav samtliga avslutade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- 21) Inkluderar samtliga lagar i not 10 och 18.
- 22) Kategorin avser lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Då lagen infördes 2021 är data ej applicerbart för 2020.

Tabell 25. Fördjupad ärendestatistik, konkurrenslagsärenden

Tips som lett till förstudie	2022	2021	2020
Registrerade	50	46	51
Avslutade	55	41	32
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar¹			
Tips som lett till förstudie	118	110	65
Utredningsärenden ²	300	278	291
Särskilt krävande utredningsärenden ^{2,3}	720	924	773
Total medel	147	177	208

- ¹⁾ Från det datum då ärendet öppnades till att det avslutats.
- ²⁾ Inkluderar ärenden som klassas som konkurrensbegränsande samarbete, missbruk av dominerande ställning eller konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet med en utredningstid som understiger 365 dagar eller 2 000 timmar.
- ³⁾ För att klassificeras som ett särskilt krävande utredningsärende krävs en utredningstid som överstiger 365 dagar och 2 000 timmar.

Ekonomisk översikt

Tabell 26. Anslags- och bidragsfinansierad verksamhet (tkr)

År	Intäkter av anslag			Övriga intäkter			Kostnader		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020	2022	2021	2020
Konkurrens ¹	138 007	137 007	132 673	384	1 258	1 707	138 486	138 433	134 380
Offentlig upphandling ¹	27 738	25 658	25 406	77	236	327	27 835	25 925	25 733
Otillbörliga handelsmetoder ²	9 059	0	0	25	0	0	9 091	0	0
Total	174 805	162 665	158 079	486	1 494	2 034	175 412	164 358	160 113

¹⁾ Fördelning av kostnader och intäkter baseras på registrerad tid.

²⁾ 2022 är det första året som tillsynen rörande otillbörliga handelsmetoder har kunnat beräknas på ett helår. Fördelning för otillbörliga handelsmetoder tidigare än 2022 redovisas därför inte.

Tabell 27. Uppbörd (tkr)

År	Intäkt			Tillfört statens budget		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020
Konkurrensskadeavgift	1 130	0	2 355	1 130	0	2 355
Upphandlingsskadeavgift	21 170	22 250	11 030	21 170	22 250	11 030
Otillbörliga handelsmetoder	0	0	0	0	0	0
Total	22 300	22 250	13 385	22 300	22 250	13 385

Tabell 28. Transfereringar (tkr)

År	Erhållet från statens budget/andra myndigheter			Lämnade bidrag			Finansiella kostnader		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020	2022	2021	2020
Konkurrens	5 431	4 242	17 366	5 431	4 242	17 366	0	0	0
Varav rättegångskostnader	0	19	15 653	0	19	15 653	0	0	0
Varav forskningsbidrag ^{1,2}	5 431	4 223	1 713	5 431	4 223	1 713	0	0	0
Offentlig upphandling	3 171	5 097	5 017	3 171	5 097	5 017	0	0	0
Varav forskningsbidrag ^{1,2}	3 171	5 097	5 017	3 171	5 097	5 017	0	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varav forskningsbidrag	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	8 602	8 725	22 384	8 602	8 725	22 384	0	0	0

- 1) Ett forskningsbidrag om 379 tkr har klassificerats som både upphandlings- och konkurrensforskning, beloppet ingår under både konkurrens och offentlig upphandling.
- 2) Ett forskningsprojekt som redovisades som konkurrensforskning 2020 redovisas 2021 som upphandlingsforskning och ett projekt som redovisades som upphandlingsforskning redovisas 2021 som konkurrensforskning. Om samma fördelning görs 2020 så är fördelningen konkurrens 17 434 tkr varav forskningsbidrag 1 781 tkr och offentlig upphandling 4 949 tkr varav forskningsbidrag 4 949 tkr.

Tabell 29. Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)

Intäkt	2022	2021	2020
Ansökningsavgift	11	0	54
Registeravgift	135	113	0

Den 1 juli 2020 trädde lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik i kraft. Konkurrensverket är registermyndighet för annonsdatabaser. Under 2022 betalades sex registeravgifter till Konkurrensverket. Avgifterna bestäms av regeringen.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Tabell 30. Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2022	2021	2020	2019	2018
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	20 000	22 000	22 000	12 000
Utnyttjad	11 086	12 034	12 409	12 664	2 857
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	6 000	6 000	10 000	10 000	6 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	177	0	0	0	0
Räntekostnader	0	6	1	48	87
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev för ansöknings- och registeravgift*	113	0	0	0	0
Ansöknings- och registeravgift*	146	113	53	0	0
Övriga avgiftsintäkter	1	1 258	1	123	214
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Inkomsttitel 2714 Sanktionsavgifter m.m.					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	22 300	22 250	13 385	25 305	12 575
Anslagskredit					
Beviljad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	5 083	4 940	4 662	4 589	4 374
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	324	324	324	414	414
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	900	1 800	1 800	1 800	1 800
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	0	-	-	-
Utnyttjad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	0	0	0	0	0
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	201	17	0	15	59
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	0	0	0	0	24
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	0	-	-	-

	2022	2021	2020	2019	2018
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande					
Uo 24 1:13 Konkurrensverket (Ramanslag)	2 150	6 431	853	5	4 272
Uo 24 1:14 Konkurrensforskning (Ramanslag)	0	0	559	0	0
Uo 24 1:19 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	18 000	17 981	2 347	13	0
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	0	-	-	-
Bemyndiganden					
Tilldelade	9 250	6 300	12 000	13 000	12 000
Summa gjorda åtaganden	9 217	5 668	4 654	11 743	8 846
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	154	146	144	141	131
Medelantalet anställda (st) ¹	188	172	168	169	155
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 117	1 103	1 091	1 118	1 108
Kapitalförändring					
Årets	-121	-200	-61	0	0
Balanserad	-261	-61	0	0	0

*från och med 2022 finns beräknad budget för ansöknings- och registreringsavgifter (SFS 2020:332) med i regleringsbrevet. Avgifterna har tagits ut sedan 2020, och särredovisas därmed för 2020–2022.

¹⁾ I beräkningen av medelantalet anställda är tjänstledig personal inräknad.

Resultaträkning

Tabell 31. Resultaträkning (tkr)

	Not	2022	2021
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	174 805	162 665
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	147	1 370
Intäkter av bidrag	3	162	102
Finansiella intäkter	4	177	22
Summa		175 291	164 159
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-139 565	-132 931
Kostnader för lokaler		-16 701	-15 508
Övriga driftkostnader	6	-15 772	-12 572
Finansiella kostnader	7	-117	-6
Avskrivningar och nedskrivningar		-3 257	-3 340
Summa		-175 412	-164 358
Verksamhetsutfall		-121	-200
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	22 300	22 250
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-22 300	-22 250
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		8 223	8 725
Lämnade bidrag	9	-8 223	-8 725
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	10	-121	-199

Balansräkning

Tabell 32. Balansräkning (tkr)

	Not	2022-12-31	2021-12-31
Tillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	3 279	3 483
Summa		3 279	3 483
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	12	1 318	1 458
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	13	6 859	7 701
Summa		8 177	9 158
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		0	0
Fordringar hos andra myndigheter	14	2 085	2 535
Övriga kortfristiga fordringar	15	1 700	0
Summa		3 785	2 535
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	16	6 449	6 421
Summa		6 449	6 421
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	17	-8 369	-6 224
Summa		-8 369	-6 224
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18	19 996	20 769
Summa		19 996	20 769
Summa tillgångar		33 318	36 141
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Statskapital	20	371	371
Balanserad kapitalförändring		-261	-61
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	-121	-200
Summa		-11	110
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	349	490
Övriga avsättningar	22	1 995	1 739
Summa		2 344	2 229

Konkurrensverkets årsredovisning 2022

	Not	2022-12-31	2021-12-31
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	11 086	12 034
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	24	5 648	4 304
Leverantörsskulder		2 045	4 286
Övriga kortfristiga skulder	25	2 185	2 066
Summa		20 965	22 690
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	26	10 020	11 112
Summa		10 020	11 112
Summa kapital och skulder		33 318	36 141
Ansvarsförbindelser			
Övriga ansvarsförbindelser	27	1 200	3 200
Summa		1 200	3 200

Anslagsredovisning

Tabell 33. Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket ap.1 Konkurrensverket	28	6 431	169 438	-1 490	174 379	-172 229	2 150
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning	29	-17	10 804	0	10 787	-10 988	-201
Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader ap.2 Finansiering av rättegångskostnader	30	17 981	18 000	-17 981	18 000	0	18 000
Summa		24 395	198 242	-19 471	203 166	-183 217	19 949

Tabell 34. Redovisning mot inkomsttitel per 2022-12-31 (tkr)

Inkomsttitel	Inkomster
2714 Sanktionsavgifter m.m.	
211 Konkurrens- och upphandlingsskadeavgift ¹	22 300
Summa	22 300

¹⁾ Inkomstliggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingskadeavgiften för 2022 uppgår till 21 170 tkr och konkurrensskadeavgiften till 1 130 tkr.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Tabell 35. Redovisning av beställningsbemyndiganden (tkr)

Anslag/ Anslagsbenämning	Not	Tilldelat be- myndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år		
					2023	2024	2025
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrens- forskning	31	9 250	5 668	9 217	5 365	3 130	721
Summa		9 250	5 668	9 217	5 365	3 130	721

Noter och tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Konkurrensverkets bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverkets, ESV, föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var också den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Konkurrensverket tillämpar intäktsmässig redovisning mot inkomsttitel, det vill säga redovisning mot inkomsttitel görs per den dag då myndigheten utfärdat faktura eller motsvarande handling eller, om ingen faktura har utfärdats, när betalning kommer in.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före 2009 avräknas från och med 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans 2021, 189 tkr, har 2022 anslagsavräknats i sin helhet.

Upplysningar av väsentlig betydelse

Covid-19

Coronapandemin har haft påverkan på Konkurrensverkets verksamhet och hur arbetet bedrivs, läs mer under "Konkurrenstillsynens resultat", "Otillåtna direktupphandlingar i fokus" och "Konkurrensverket i media". Påverkan består bland annat i att vissa utredningsåtgärder behövde skjutas upp.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning, maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner, immateriella anläggningstillgångar och inredningsinventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 50 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fasta beloppet men tillhör en fungerade enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Om giltighetstiden på hyreskontraktet understiger tre år kan förbättringsåtgärder på annans fastighet tas upp med en avskrivningstid som är lika med den återstående kontraktstiden efter särskilt beslut. Nuvarande hyreskontrakt löper till och med den 31 maj 2025. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången kan tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning
5 år	Maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner
5–10 år	Immateriella anläggningstillgångar
5–10 år	Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag	Ersättning (tkr)
Generaldirektör Rikard Jermsten	1 441
<i>Kommittén om stöd vid korttidsarbete, ordförande, t.o.m. 2022-11-30.</i>	
<i>Kommittén för teknologisk innovation och etik, ledamot t.o.m. 2022-12-31.</i>	
<i>Statens tjänstepensionsverks styrelse, ledamot.</i>	

Förmånen av fri bil är given men utnyttjas inte.

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Även andelen av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer redovisas. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro (%)	2022	2021
Totalt	1,95	1,78
Andel 60 dagar eller mer	22,94	52,82
Kvinnor	2,44	2,25
Män	1,17	1,12
Anställda –29 år	1,25	0,92
Anställda 30–49 år	2,08	1,46
Anställda 50 år–	2,02	3,01

Noter

Resultaträkning (tkr)

		2022	2021
Not 1	Intäkter av anslag		
	Uo 24 1:13 Konkurrensverket	172 040	160 551
	Uo 24 1:14 Konkurrensforskning	2 766	2 114
	Summa	174 805	162 665
	Utgifter i anslagsredovisningen	-183 217	-171 459
	Saldo	-8 412	-8 794
	Saldo består av minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.	189	68
	Anslag Uo 24 1:14 och Uo 24 1:19. Redovisning i transfereringsavsnittet som medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.	8 223	8 725
	Summa	8 412	8 794
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	0	1 256
	Intäkter av offentligrättsliga avgifter	146	114
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	0	0
	Summa	147	1 370
	De offentligrättsliga intäkterna uppgick till 146,4 tkr varav 145,7 tkr består av avgiftsintäkter gällande Konkurrensverkets uppdrag som registermyndighet för annonsdatabaser enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik.		
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	102	102
	Bidrag från EU:s institutioner	60	0
	Summa	162	102
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	177	0
	Valutakursvinster	0	22
	Summa	177	22
	Räntesatsen för räntekonto hos Riksgäldskontoret har sedan 2020-01-08 t.o.m. 2022-05-02 varit noll. Resterande del av året har ränta beräknats på räntekontot.		

	2022	2021
Not 5 Kostnader för personal		
Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	87 339	83 361
<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	54	27
Sociala avgifter	47 745	46 869
Övriga kostnader för personal	4 481	2 702
Summa	139 565	132 931
Jämförelsesiffrorna 2021 avseende lönekostnader och sociala avgifter har räknats om med anledning av felsummering föregående år, den totala summan för kostnader personal är densamma.		
Not 6 Övriga driftkostnader		
Reparationer och underhåll	236	285
Reaförlust vid avyttring av anläggningstillgångar	6	31
Resor, representation, information	1 916	630
Köp av varor	1 617	944
Köp av tjänster	12 259	11 045
Aktivering av utgifter egenutvecklade tillgångar	-304	-393
Övrigt	42	30
Summa	15 772	12 572
Ökade driftkostnader jämfört med motsvarande period föregående år avseende "Resor, representation, information" beror på att verksamheten i större utsträckning dels har kunnat resa, dels har kunnat ha verksamhetsaktiviteter på plats efter att restriktionerna med hänvisning av covid-19 lättat. Avseende köp av varor så beror ökningen till största del på ett större inköp av mobiltelefoner.		
Not 7 Finansiella kostnader		
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	84	0
Övriga finansiella kostnader	34	6
Summa	117	6
Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgäldskontoret har sedan 2020-01-08 t.o.m. 2022-05-02 varit noll. Resterande del av året har ränta beräknats.		
Not 8 Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		
Konkurrensskadeavgifter	1 130	0
Upphandlingsskadeavgifter	21 170	22 250
Summa	22 300	22 250
Not 9 Lämnade bidrag		
Forskningsbidrag	8 223	8 707
Ersättning rättegångskostnader	0	19
Summa	8 223	8 725
Not 10 Årets kapitalförändring		
Avgiftsfinansierad verksamhet, underskott	-121	-200
Summa	-121	-200

Balansräkning (tkr)

		2022-12-31	2021-12-31
Not 11	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående anskaffningsvärde	3 706	2 123
	Årets anskaffningar	304	1 364
	Summa anskaffningsvärde	4 011	3 487
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-223	0
	Årets avskrivningar	-508	-223
	Summa ackumulerade avskrivningar	-732	-223
	Utgående bokfört värde	3 279	3 264
	Pågående utveckling	0	220
	Summa	3 279	3 483
Not 12	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	2 568	2 568
	Årets anskaffningar	299	0
	Summa anskaffningsvärde	2 867	2 568
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 111	-682
	Årets avskrivningar	-439	-428
	Summa ackumulerade avskrivningar	-1 549	-1 111
	Utgående bokfört värde	1 318	1 458
Not 13	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	18 372	20 169
	Årets anskaffningar	1 474	1 357
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-848	-3 154
	Summa anskaffningsvärde	18 998	18 372
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-10 671	-11 105
	Årets avskrivningar	-2 309	-2 689
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	842	3 123
	Summa ackumulerade avskrivningar	-12 138	-10 671
	Utgående bokfört värde	6 859	7 701
Not 14	Fordringar hos andra myndigheter		
	Fordran ingående mervärdesskatt	2 085	2 535
	Summa	2 085	2 535
Not 15	Övriga kortfristiga fordringar		
	Uppbördsfordringar	1 700	0
	Summa	1 700	0
	Uppbördsfordran avser fakturerad upphandlingsskadeavgift till Mälarenergi AB om 400 tkr och Karolinska universitetssjukhuset om 1 300 tkr.		

		2022-12-31	2021-12-31
Not 16	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	4 324	3 853
	Förutbetalda kostnader för licenser	1 794	2 275
	Övriga förutbetalda kostnader	331	292
	Summa	6 449	6 421
Not 17	Avräkning med statsverket		
	Uppbörd		
	Ingående balans	0	-2 005
	Redovisat mot inkomsttitel	-22 300	-22 250
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	15 880	24 255
	Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	0
	Skulder avseende Uppbörd	-6 420	0
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	0	0
	Redovisat mot anslag	0	1 519
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	0	-1 519
	Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-6 414	-1 412
	Redovisat mot anslag	183 217	169 940
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-180 242	-175 501
	Återbetalning av anslagsmedel	1 490	559
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	- 1 949	-6 414
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	189	258
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-189	-68
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	189
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	Ingående balans	0	12
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	15 880	24 274
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	0	-1 550
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	-15 880	-22 736
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	0	0
	Summa Avräkning med statsverket	-8 369	-6 224

Konkurrensverkets årsredovisning 2022

		2022-12-31	2021-12-31
Not 18	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	19 996	20 769
	Summa	19 996	20 769
	<i>Varav belopp att reglera för december mellan räntekonto och statens centralkonto</i>	-4 720	0
	Beviljad kredit enligt regleringsbrevet	6 000	6 000
	Maximalt utnyttjad kredit	0	0
Not 19	Myndighetskapital		
	Redovisas efter not 27		
Not 20	Statskapital		
	Statskapital utan avkastningskrav avseende konst	371	371
	Utgående balans	371	371
Not 21	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	Ingående avsättning	490	474
	Årets pensionskostnad	21	186
	Årets pensionsutbetalningar	-162	-170
	Utgående avsättning	349	490
Not 22	Övriga avsättningar		
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående balans	1 739	1 491
	Årets förändring	256	248
	Utgående balans	1 995	1 739
	Konkurrensverket har inte planerat att nyttja avsatta medel under 2023.		
Not 23	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	12 034	12 409
	Under året nyupptagna lån	2 313	2 994
	Årets amorteringar	-3 261	-3 369
	Utgående balans	11 086	12 034
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	15 000	20 000
Not 24	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
	Utgående mervärdesskatt	560	230
	Arbetsgivaravgifter	2 469	2 264
	Leverantörsskulder till andra myndigheter	2 618	1 809
	Summa	5 648	4 304

		2022-12-31	2021-12-31
Not 25	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	2 185	2 066
	Summa	2 185	2 066
Not 26	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	9 727	10 564
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	73	220
	Upplupna kostnader inomstatliga	220	217
	Övriga upplupna kostnader	0	112
	Summa	10 020	11 112
Not 27	Övriga ansvarsförbindelser		
	Övrigt	1 200	3 200
	Summa	1 200	3 200
	<p>Konkurrensverket disponerar anslag Uo 24 1:19 ap.2, Finansiering av rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan. Den totala ersättningskyldigheten vid förlust av samtliga pågående domstolsprocesser som Konkurrensverket är delaktigt i per 2023-02-22 har uppskattats till 1,2 miljoner kronor. Konkurrensverkets bedömning är att det finns en möjlig förpliktelse, beloppet redovisas därför som en ansvarsförbindelse.</p>		

Not 19 Myndighetskapital

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2021	371	-61	-200	110
Rättelser	0	0	0	0
Ingående balans 2022	371	-61	-200	110
Föregående års kapitalförändring	0	-200	200	0
Årets kapitalförändring			-121	-121
Summa årets förändring	0	-200	78	-121
Utgående balans 2022	371	-261	-121	-11

Anslagsredovisning

Not	28	Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket (Näringsdepartementet) ap.1 Konkurrensverket (ram) Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 5 083 tkr. Under 2022 har Konkurrensverket inte utnyttjat anslagskrediten. Konkurrensverket får disponera 4 941 tkr av det ingående överföringsbeloppet, dvs. 3 % av föregående års tilldelning 164 697 tkr enligt regleringsbrevet. Anslaget är räntebärande.
Not	29	Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning (Näringsdepartementet) ap.1 Konkurrensforskning (ram) Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 324 tkr. Under 2022 har Konkurrensverket utnyttjat anslagskrediten med 201 tkr. Anslaget är räntebärande.
Not	30	Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader (Näringsdepartementet) ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (ram) Konkurrensverket har inget utfall av det tilldelade beloppet. Utfallet på anslaget är direkt avhängigt beslut från domstol både till vilket eventuellt belopp Konkurrensverket kan behöva ersätta motparten med och vid vilken tidpunkt ersättningen ska betalas ut. Det är också beroende av antalet processer som har avgjorts i domstol och utfallet. Anslaget behöver inte utnyttjas om Konkurrensverket vinner framgång i domstol. Detta medför att anslagets belastning kan variera mellan år. Anslaget är icke räntebärande.

Beställningsbemyndiganden

Not	31	Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning (ram) Bemyndiganden avser bidrag för konkurrens- och upphandlingsforskning som Konkurrensverket har tagit beslut om t.o.m. 2022 som ska betalas fr.o.m. 2023 och framåt.
------------	-----------	--

Stockholm 22 februari 2023

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rikard Jermsten', written in a cursive style.

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Adress 103 85 Stockholm
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se